

శ్రీ
సంగీతకృషిలిల.

488

బదంక ముద్రా

66/4

గ్రంథకర్త:

సంపన్నుడుంబ శింగరాచార్యులు

జగ్గయ్య పేట.

ఇదంతా సమంజసము

కేతవరపు రామకృష్ణాస్త్రిగారిచే

రచియింపబడినది

ప్రకటనకర్త: శ్రీ సంగీతకృషిలిల

చందా నారాయణ శేషి,

జనరల్ బజారు శివద్రావిడ

అరవకున్న 2000 ప్రతులు.

చందా నారాయణ సెట్టిగారి బి. టి. ప్రెస్ లో

ముద్రింపబడియె.

1934

కాఫీరైట్ రిజిస్టర్డ్

ఈనాటకమునందు వచ్చు పాత్రలు.

పు రు షు లు.

వసుదేవుడు.

కంఠుడు.

అక్బారుడు.

ఇంద్రుడు.

శంకరుడు,

బ్రహ్మ.

శ్రీకృష్ణుడు (కథానాయకుడు)

బలరాముడు (శ్రీకృష్ణుని సోదరుడు.)

రజకుడు.

చానూరుడు.

ముష్టికుడు.

స్త్రీలు

దేవకి.

యశోద

పూతన.

రాధ

క. బ.
జ.

నమయాను కూలముగా గొల్లవాండ్లు మొదలగువారుకొందఱువత్తురు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః

సంగీత కృష్ణలీల

నాంది.

మ. లలితస్కంధము, కృష్ణమూలము, శుకా ♦ లాసాభిరామంబు, మం
జులతాశోభితము, న్నువర్ణసుమన ♦ స్సుజ్జేయముఝుదర
జ్వలవృత్తంబు, మహాఫలంబు విమల ♦ వ్యాసాబవాలంబునై
వెలయున్నాగవతాఖ్య కల్పతరువు ♦ ద్విస్సద్విజ్రేయమై.

నూత్ర—అహా! శ్రీకృష్ణలీలాసిరీక్షణ కతూహలించితిమి నయి
మ్మహామహులు నారాధింపఁదగిన భాగ్యంబు ననుకూల నే
డుగదా సుదీపము? కావున, వీరిమనస్సంతృప్తికై యెల్లసేయి
వలయునో మారీషునితో నాలోచించెదఁగాక; (తెరవంకఁది
రిగి) మారీషా! మారీషా!

మారీ—(ప్రవేశించి) అయ్యా! సెలవేమి?

నూత్ర—ఓయీ! ఈమహాజనుల మనస్సంతృప్తికై కొత్త గారబియ్యం
పబడిన శ్రీకృష్ణలీలానాటకముంబ్రదర్శింపవలయును.

మారీ—అయ్యా! ఎన్నియేని గాధలుండ నిద్దానినే యేప్రదర్శింప
వలయును.

నూత్ర—ఓయీ! బుద్ధిమంతుడవైన నీకునిట్టి పంచేవామా?

క. నిగమములు వేయి చెదివిన

సుగమంబులుగావు మాకి ♦ మరగర్వంబుల

సుగమంబు భాగవత మను

నిగమంబు బరింపముక్తి ♦ నివసనము బుధా!

గీ అతిరహస్యమైన ♦ హరిజన్మకథనంబు

మనుజుఁడెవ్వఁడైన ♦ నూపురేవు

చాలభక్తితోడ ♦ జదువుఁజూసంసార

దుఃఖరాసినండి ♦ తొలగిపోవు.

మారీ—అది యెవ్వరురచియించిరి ?

సూత్ర—ఓయీ! పినుము.

ఉ. ఇమ్మను జేశ్వరాధముల ♦ కిచ్చి పుగంబులు వాహనంబులు

సొమ్ములు కొన్నిపుచ్చుకొని ♦ సొక్కిశరీరమువాసి కాలుచే

సమ్మెటవేటుబంబడక; సమ్మతితో హరికిచ్చి చెప్పెనీ

బమ్మెరపోతరాజొకఁడు ♦ భాగవతంబు దగద్ధితంబుగ

అమ్మహాకవిపద్యరత్నము లుదండుబొ దుపటచిబ్బాలకవిశతావధాని

సంపన్నుడుంబ శింగరాచార్యులుదృశ్య ప్రబంధముగా రచించెను

మారీ—(సంతోషముతో) ఓ హా! ఆట్లయిన నింక నాలస్యమేమి?

సూత్ర—ఏమియులేదు గ్రంథకర్త విజ్ఞానమొకటియే యవశిష్టము

మహామహులగునోసభాసదులారా! మమ్ముఖంబునగ్రంథకర్త

మీకిట్లు విన్నవించుకొనుచున్నాఁడు.

క. పలికెడిది భాగవతమట

పలికించువిభుఁడు రామ ♦ భద్రుండట నే

బలికిన భవహరమగునట

పలికెద వేదొండుగాథ ♦ బలుకగనేలా?

కావుననాతవ్వలమన్నించి సావధానచిత్తులరై యాలకింతురుగాశయని

ప్రార్థించుచున్నాఁడను. (మారీఘని వంకదిగి) ఇంకమనము కర్తవ్య

మునకుం గడంగుదమ్మ రమ్ము.

(ఇర్వురు నిష్క్రమింతురు.)

ఇదిప్రస్తావన

శ్రీ

సంగీతకృష్ణలీల

ప్రథమాంకము.

రింగము:—అరణ్యము.

(దేవకినీద్వగంసుని వారించుచు వనుదేవుడు)

ప్రవేశించుచున్నాడు.

(1) అనుబంధము.

వసు — బావా! నామాటవినుము. ఇంతలో నింత దురాగ్రహమేల
 పొందెదవు? పిన్ననాటనుండి పెంచి పెద్దజేసినదానిని నీవే
 చేజేత నీవు దుచ్చెల్లాని జంపనెంచుట న్యాయమా? కొంచెము
 యోజింపుమా! అయ్యో! ఇంత ఘోరకృత్య మొద్దే నను
 న్నదా? ఎవ్వరైన కని విని యెఱింగియుండిరా? హా! హా!
 హా! బావా! నాపల్కులాకి యిటు నానటంబుపై బడెద
 ను. నిన్ను మఱుత బ్రతికూలెదను. నీనీవజేసినను. నీయా
 జ శిరసా పహించెదను చంపకమా, నాదుద్దులకు కూరిని! కద
 లింపుమా, నాకలినాలమూటను! రక్షింపుమా నారమణిల
 లాషణను! అయ్యో ఎంత వేడుకొన్నను! సీకిరియైన కనికర
 ముజనింపదేకు. నామాట యొక్కటియైన నీచెవిం బ్రవేశిం

పదేమి? నాచార్థన మించుకయ నీహృదయశిలాఫలకమును
గరగింపదేమి? నీవు నీమధురచెల్లెలికి—నీరతనాల చెల్లెలికి—
నీ బంగారు చెల్లెలికి—నీపేమాస్పృశమైన చెల్లెలికి—నీయం
తట నీవు పెంచి పెద్దజేసి మహావైభవమును వివాహమును
గావించినచెల్లెలికి—యిచ్చుబహుమతియాయిది? అయ్యో!
బావా!

ఉ. అన్నవు నీవుచెల్లెలికి • నక్కట! మాడలుచీర బిచ్చుటో
మన్నననేయటో? మధుర • మంజులభావల నాదగించుటో?
మిన్నులమ్రోతలే నిజము • మేలని చంపకు మన్న మాని రా
వన్న సహింపుమన్న తగ • దన్న వధింపకుమన్న వేడెడక.

దేవ — అన్నా నేనేమి తప్పుజేసితి ? నాపై నింత యాగ్రహమేమి?
ఒకయరనిముసమ్మైన నీయానతి మీరకుంటినే? నిన్నే త్రిలో
కాధిపతినిగాఁ దలంచితినే? నమస్తవిధముల దిక్కునీవేయని
సర్వకాలసర్వావస్థలయందు నమ్మియుంటినే? ఇట్టిత్వదేశశరణ్యా
ను—అగతికను—మాతనవధువును—మహాగ్రహవిష్టపిత్తుం
డవై కత్తిదూయుట ధర్మమా? నామొరాలకింపుమా? నన్ను
రక్షింపుమా?

(2) అనుబంధము.

శంసు—ఆ ! ఏమిప్రేరితివి? నిన్ను శరణింపవలయునా? నేను మ
రణింపవలయునా? నీకు నీదేహముం దెట్టియభిమానమో నా
కునాదేహమందట్టి యభిమానముండఁదగదా ? నీకల్లబొల్లి
యేడ్పులు విని, నీకజకుమాటలను నమ్మి నిన్ను విడిచివుత్తు
నా? నేఁజత్తునా? నన్నెవ్వరిని తలంచితివి? పైరిగంధసింధుర
పంచాననండును, సర్వసర్వంసహామండలధురంధరీణదోర్దండ
మండితుండను, సర్వస్వతంత్రుండను, నమధికగౌరవోన్నతుం
డను, నమస్తజరచూన్మండనిట్టి నేనుమరణించుటమంచిదియే

గానియొకమూలగుర్చుండి స్వాతంత్ర్యములేక యొకరియా
జకులోబడి యుపకారాపకారములనొనర్చుట కిసమర్థురాల
ఇవగు సబలపు నీవు బ్రహ్మకల్పాంతము జీవించుటయత్తము
గాబోలు. ఆహా! ఏమిస్వార్థ త్యాగము! ఏమిపరోపకారపారీ
ణత్యము! ఇంక నీవేమైన ననుము. నాక్షేమమున కంతరా
యమగు నిన్ను మన్నింపను. నిన్నుక్షమింపను. నీమొరాల
కింపను. నీశిరముఖండింపక విడువను.

గీ. తల్లిదండ్రీనయిన ♦ దమ్ములనన్ను

సఖులనైన బంధు ♦ జనులనైన

రాజ్యకాంక్షఁజేసి ♦ రాజులు నవును

రవనిఁ దలచు జీవీ ♦ తాడ్డులగుచు. (కత్తి నెత్తును

వను—(కత్తి బట్టకొని) అయ్యో! ఇదియేమన్యాయము.

కంను—అన్యాయమా? అన్యాయమా?

వను—కటకటా! ఏదియో యొకమాట విని యదియే నమ్మిమాటపై
బంతమాసాగించుట॥న్యాయమా? మేము కలనైననునీక్షేమ
మే కోరుచుందుముగాని కేటుదలంపము. నీచెల్లెలిసేలదుగ్రిం
చెదవు. నన్నేలదుఃఖముల పాలొనరించెదవు? నీకువచ్చునాప
దకు పక్షలు కారణంబని లేనిపోని యూహలు బన్ని పరులను
హింసింపఁతగదు.

సీ. మేనితోడనబుట్టు ♦ మృత్యువు జనులకు

నల్లి, నేడై, నూ ♦ రేండ్లకెసఁ

దెల్లంబుమృత్యువు ♦ దేహంబుపరిచిత

సందఁ గర్మానుగుం ♦ డై శరీరి

మారుదేహమునూది ♦ మరితొంటిదేహము

బాయను తనవూర్వ ♦ భాగమెత్తి

వేటొంటిపైఁబెట్టి ♦ వెనుకభాగంబెత్తి

గమనించు తృణజలూ ♦ కనునుబోలె

గీ, వెంటవచ్చుకర్మ ♦ విసరంబుమునుమేలు
 గన్నవేళనరుడు ♦ గన్నవిన్న
 తలవబడిన కార్య ♦ తంత్రంబు కలలోన
 బాడితోడఁగానఁ ♦ బడినయట్లు

ఇదియుంగాక,

గీ. జలఘటాదులందు ♦ జంద్రనూర్యాదులు
 గానబడుచుగాలి ♦ గదలుభంగి
 నాత్మకర్మనిగ్ని ♦ శాంగంబులనుబ్రాణి
 గదలుచుండురాగ ♦ కలితుడగుచు.

కంసు—ఛీ! ఛీ! పో! పో! ఇంతవఱకు నిన్ను పేక్షించితి నింక నీవు
 మారాడిన బ్రయోజనము లేకపోవుటయేగాక, పై పెచ్చు
 నీవు సైతముండవు, (మరల కత్తి నెత్తును.)

(3) అనుబంధము.

దేవ—అయ్యో! చచ్చితి. చచ్చితి.

ఇను—(ఒకచేత కత్తిపట్టుకొనియొకచేతగడ్డమునట్టుకొనిబ్రతిమాలు
 చు) ఓకంసమహారాజేంద్రా! కొంచెము తాళుమునామనవి
 నాలకింపుము. సావధానముగా నావాక్యము నాకర్ణించిపై న
 చిత్తమువచ్చినట్లొనరింపుము. నీకెవరిడ్డమువత్తురు? మహేం
 ద్రాదులు నీయాజ్ఞ శిరసావహించునప్పుడు మేమనగనెంత
 వాగము? నీసోదరి యష్టమగర్భమునిన్ను ద్రుంచుననిగదానీవు
 తలంచుచుంటివి? ఇట్టివింతయెందై ననున్నదియా! ఇదియెవ
 రైన నమ్మాదురా? చెల్లెలఁట. కొడుకఁట. అందును, ఎనిమిదవ
 వాడఁట. అమితప్రేమాస్పదుండై, మహావీరుడై, శ్రీలోకవిఖ్యా
 తుడైన మామనఁట. చంపునఁట అహహ! యెంతవిస్మయ
 మెంతవిస్మయము! (నవ్వి) ఓవెట్టిబావా! బయలాడు మాట
 లనమ్మి యింతఘోరకార్యము నొనరింతువా? ఒకవేళనీకట్టిదు
 ర్మరణమే యుండిన నీచెల్లెలిని జంపినదప్పునా? నీవెట్లాలో
 చించితివి? నీవెంతతోందగఁబడితివిని ముషములోదుఃఖములపా.

లుగాఁదలచితివే? జననమరణములొక రెఱుంగుదురా? మృత్యువు సహజము. ఎప్పుడును వెంటనంటియేయుండును. ఒకరుపోవుననినఁ బోవునదికాదు. ఒకరురమ్మనిన నచ్చునదికాదు. ఒకరుడ్డుపడిననాగునదికాదు. కాలమెప్పుడు తటస్థించునో యప్పుడే తప్పకవచ్చును. దీనికై యెరుల ప్రాణములు నీయవచ్చునా? పాపముగదా! అహింసాపరమోధర్మమును ధర్మమెఱుంగవా? సహింసాత్సర్వభూతానియను వేదప్రమాణమును వినలేదా? అందును సామాన్య హింసకాదు. స్త్రీహత్య; అందును చెల్లలే. అట్టినుహాతకంబును నీవంటివదాన్యుడు— నీవంటిధర్మజుడు— నీవంటివరోపకారి— కయ్యాసపు, నమ్మతించునా? చేయవచ్చునా? త్వగడక కొంచెముయోచింపుము. ఎఁదోయూరుపేరులేని సాధారణకాంతగాదు ఏకగర్భంబున సగమునెత్తురుపంచుకొని జన్మించినముద్దుగుమ్మ. దయాసత్యాదిసద్గుణంబులకు నిలయంబైన సుహృద్భావచరిత్రపతిప్రతాపముల మేలుబంతి ఇట్టి సహోదరిని నధి తువా? ఖండితువా? కటకటా!

మ. చెలియల్కన్నీయ ముద్దరాలబల నీ ♦ సేయంబుచింతించు నిర్మలదీనిం బయలాడు మాటలకునై ♦ మగ్యాదబోఁడట్టిన తులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా ♦ యింబురాపంబున చెల్లినోహోదెగవ్రేయ బాడియగునే ♦ తిందిపుభోజేశ్వరా! కం— విడువుము. విడువుము. ఇదిగో! నీశరీరముగూడ భూమిపై నొరలఁబోవుచున్నది. విడువుము.

వను— (గట్టిగఁబట్టుకొని) అయ్యయ్యా! ఏయూరుపేరులేక, యెవరోపల్కిన పల్కులునమ్మి యింత సాహసకృత్యమునకొడిగట్టుదువా? నీకొకశత్రుడు జనించునని నీవంటి ధీరోత్తముడు భయంపడవచ్చునా? నీవునమ్మినట్లు శత్రువు జనించుననియే యనుకొందము. జనియించినను నీవువీరుండవై నయెడల నెదిరంది సంగ్రామ రంగంబున జయంబు గాచురాదా?

నీ నీతినికే తెలియును. జననీ జనకాది బంధుసర్గమునెడ ప్రేమలేక చరించిన నేనేమని చెప్పగలను. పశువులకు సైతము తోఁబుట్టువులపై ప్రేమయుండునే—ఆహా! నాప్రార్థనమునకు శిలయైన కరగునుకాని నీహృదయ మి చుకయుఁ గరుగకున్నదిగదా! ఎప్పుడోజనించు శత్రునిదలంచి యిప్పుడుతాళలేని వాడవు పైని దండధరుండును పెట్టుబాధల కెట్లుతాళగలవు? దురాశావేశితుండవై నిర్దయాత్ముడవై మాటిమాటికి కంటికి మింటికి నేకధారగార గన్నీరు ప్రసవించుచుండ చాదంబులంబడి పాహిపాహియని దుఃఖించు ప్రియసహోదరిని గర్పించుచు నొక్కవ్రేటున నీనిశిత కరవాలధారకు బలిగావించి జనచో నీకెట్టి కుంభీపాకాది మహాఘోర సరశంబులు సంపాదించుచునో యిండుక యోచించు కొనుము. నీవు నీసంపద నీరాజ్యము, నీధైర్యము, నీశౌర్యము, నీస్వాతంత్ర్యము, నీసాహసము శాశ్వతమని తలంపకుము. మహానుభావు లెంతో పుట్టిరి, ఎందఱోగతిండిరి. ఒక్కఁడైన నిలచెనా? నిత్యసత్య వ్రతదీక్షా గురుడైన హరిశ్చంద్రుఁడు గతించెను; పరోపకార పరాయణుడగు నలమహారాజు గతించెను. కృతయుగాలంకాగమగు మాంధాతగతించెను. నిఖిలరజనీచర శిక్షకుండైన శ్రీరామభద్రుఁడు గతించెను. మరియు ధర్మరాజాదులు ధర్మపరులు, సత్యమూర్తులు, దయామయులు పెక్కుఁమగతించిరి. నీవుమాత్రము శాశ్వతబ్రహ్మకల్పముగా నుండువు కాబోలు? మాప్రాణంబులు శృణపాయంబులు ఘోరారణ్యంబున నెవ్వరు లేరుగదా యని తనవెంట నొంటరిగనమ్మి వచ్చినవానినివంధింపజెల్లునానిటనొంటిపాటునవీనినినిధింప నెవ్వరికిందెలియదనియెంచితివాజగచ్ఛక్షువగుసూర్యభగవానుడెఱుంగడా? పంచభూతములెరుంగవా? రాత్రిందివము వెలుంగవా? పురందరాది త్రిశతకోటిదేవతలెఱుంగరా? ధర్మమెఱుంగరా? ఇతయెందుకునీముఖము నీయంత రాత్మ. నీమహాపాప

దేవత యెఱుంగదా? కావుననింకి నై ననీవెఱ్ఱియూహ మానునుము.

క. కర్మములు మేలు నిచ్చును
గర్మంబుల గీడునిచ్చుఁ ♦ గర్తలుతమకా
గర్మములు బ్రహ్మకై నను
గర్మగుఁడై పరులదడవ ♦ గా నేమిటికే.

(4) అనుబంధము.

కం — ఓహూ! నిన్నిక నపేక్షింప వీలువేదు. అయినను తుదిసారి
చెప్పుచున్నాఁడను తొలుఁగుము.

వసు — (తనలో) ఈమూర్ఖుఁడెన్ని చెప్పినను వినువాడువాడు. ఉపా
యముచే నిప్పటికి నీయావశ్యముద్రము నీందవలయును,

క. కొడుకుల సచ్చెదనని సతి
విడిపించుటనీతి, వీడు ♦ విడిచినమీదఁకా
గొడుగులు పుట్టినగార్యము
తడిబడదే, నాఁటికొక్క ♦ దైవములేజే.

(ప్రకా) అయ్యో భావా! నీకింతయైనను బాలిగల్గుటలేదా? ఇంక
నేనేమి నేయుదును అయినను నావాక్యమును మార్చి చూడరిచి
మమురక్షింపుము.

క. లలనకుఁ బుట్టిన కొమరుని
వలనం నెగుడనుచు గగన ♦ వాణ్ణిలికెం
చలిగెదవేని మృగాక్షికిఁ
గలకొడుకులఁ జంపనిత్తు ♦ గ్రమముననీకుకా

అప్పుడు నీయిష్టము వచ్చినట్లొనరింపుము. ఇట్లు గావించిన నీప్రాణం
బులును మాప్రాణంబులునుదగ్గును. త్వరపడి చెల్లెలిని జూపకుము
పిమ్మట పశ్చాత్తాపము నొందకుము, చేయమిగిలిన తర్వాతఁజేయున
దేమియులేదు.

కం — తప్పక కొమారులనెల్ల నొప్పగించెదవా?

వసు — మిన్నవిరిగి మీఁదబడినచు నీనమ్మత మాడు వాడనుగావు.

కం—మంచిదిపొండు.

(నిష్క్రమించును.)

వసు—నేటి కీమహావిపత్సముద్రము నీడితిమి,

క, ఎందును గాలమునిజమని

పందతనంబునను బుద్ధి ♦ బాహుకఘనలై

యెందాక బుద్ధి నెగడడి

సందాకఁ జరింపవలయు ♦ నాత్మబలమునఁ-

(అందఱును నిష్క్రమింతురు.)

రంగము:—మధురావట్టణములోని వీధి

(అక్రూరఁడు ప్రవేశించును.)

అక్రూ—రటకటా! నానాటి కీకంసుని పాపము వృద్ధిజెందుచున్నదే. ఇంతటి కఠినదిత్తుని—ఇంతటి పరమపాతకు నెవ్వరైన గనివిని యెఱిగియుండిరా? వసుదేవుని ప్రార్థన మాదరించి విడిచివుద్ది నారదుని వాక్యములచే మరల గ్రుద్దుడై దేవ కీవసుదేవుల ననేక బాధలను బెట్టుచున్నవాఁడు. దేవకీదేవికి జనించిన యార్దురు కుమారులనుగూడ తన ఖడ్గకాళికి బలి యొసంగెను. కాని, కీమలో మేలన్నట్లు కష్టమగర్భము మాత్రము సురక్షితమయ్యెను.

గీ. దేవకీదేవి కడుపులోఁ ♦ దేజిల్లు

దీప్తగర్భము మెల్లన ♦ దిగిచి యోగ

నిద్ర రోహణి కడుపున ♦ నిల్పిచ.యె

గడువు దొనందుఁ బాయలు ♦ గలగఁబడగ.

ఇప్పుడు తిరిగి దేవకీదేవి గర్భిణియైయ్యె. ఈమారేమోగాని యానంద ముప్పొంగు చున్నది. అయిన నేమిప్రయోజనము? దురాత్ముడగు కంసుడు తన నిశితకరవాలమున కెరజేయకుండునా? (విచారించి) అ! మరచితి నారదమునీంద్రుఁడు వదించెఁగదా! విశ్వమయండగు నారాయణుండు దేవకియష్టమగర్భమున నావిర్భవించునని అమ్మహావాక్య మెన్నటికి న నత్యేతిరము కాఁజాలునా? నిశ్చయముగ శ్రీమన్నారాయణుఁ డవతరించును. భూభారంబును హరిం

చును. నిరంతరము తన పాదారవిందములను సమ్మకొని యున్న నా
వంటి నేవళులను రక్షించును. కావుననే యిప్పుడు.

సీ. అతివకాంచీగుణం ♦ బల్లన బిగియంగ

వైరివధూగుణ ♦ వ్రదము నడలె

మెల్లన తన్వంగి ♦ మెయిదీవ మెరుగెక్క

దుష్టాంగనాతను ♦ ద్యుతులడంగె,

నాతికల్లన భూష ♦ ణములు వల్వలుకగాఁ

బరసతిభూషణ ♦ పజ్జులెడలె

కలకంఠియ్యన ♦ గర్భబునొడ్డుగాఁ

బరివంధిదార గ ♦ ధ్వంసులువగిలె

గీ. బొలతి కల్లన నీళ్ళాడ ♦ ప్రొద్దులెదుగ

నహితవల్లభలైదున ♦ లైతనర్చు

ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమున ♦ బోవఁతొడఁగె

నవిగకడుపున ననురారి ♦ యుంటజేసి.

ఆహా! కాలవై పరీత్య మేమందును?

గీ. జ్ఞానఖలునిలోని ♦ శారదయునుబోలె

ఘటములోఁగదీప ♦ కళికవోలె

భ్రాతయింటనాకఁ ♦ బడియుండెదేవకి

కాంత విశ్వగర్భ ♦ గర్భయగుచు.

అవుగాని! ఇంక నెన్ని నాల్గీకవ్వము లుండగలవు? (విచారించి)
నేననుకొనినట్లు దేవకీదేవిని సంవర్ణించుట కిది సమయముగాను ప్రస్తుతము దప్పటికి మాని కరసుని కొలుపుకూటంబున కే యేగదగాక.

(నిష్క్రమించును)

రంగమా — కాగమము.

(దేవకీపనుగేఢాలు శృంఖలాబద్ధులై యుందురు)

(ఇంద్రుఁడు శంకరుఁడు బ్రహ్మయొక బ్రహ్మకీతురు.)

(కౌవలివాండ్రు యోగమాయచే నొడలు తెలియజుందురు.)

5) అనుబంధము.

ఇంద్రుడు—(చేతులు జోడించి) పరమాత్మా! పరంధామా! ఈ సకల లోకపరితాపము నీకుఁగనబడుటలేదా? సాధుపుంగవు లెట్లు శ్రమపడుచున్నారో, ముసీంద్రులనేత్ర పద్మములనుండి జల జలమని దుఃఖాశ్రువులెట్లు రాలుచున్నవో, ధార్మికోత్తముల హృదయములెట్లు ట్రోభించుచున్నవో, సర్వజగదావ్యపివగు నీవెఱుంగవా? మాబాధలు బోగొట్టువాఁడవునీవే. మమ్మ రక్షించు వాఁడవు నీవే! ఓసర్వజ్ఞమూర్తి! నీమాయ నెఱుంగనెవ్వరితరము నిన్ను వర్ణింప వేదంబులును జాలనప్పుడింక నాకా చెప్పవలసినది.

నీ. సత్యవ్రతాని నిత్య ♦ సంప్రాప్తిసాధనఁ
 గాలత్రయమునందుఁ ♦ గల్గువాని
 భూతంబులైదును ♦ బుట్టుచోటగువాని
 నైదుభూతంబులం ♦ దమరువాని
 నైదుభూతంబులు ♦ నడఁగినపిమ్మట
 బరగువానినిసత్య ♦ భాషణంబు
 సమదర్శనంబును ♦ ఐరపెడువానిని
 నిన్నాశ్రయింతుము ♦ నీయధీన

గీ. మాయచేతలెరుక ♦ మాలినవారలు
 పెక్కుగతుల నిన్ను ♦ బేరుకొందు
 రెఱుఁగనేర్చువిబుధు ♦ లేకచిత్తంబున
 నిఖిలమూర్తులెల్ల ♦ నీవయిండు.

మఱియు నోజగన్నాయకా?

గీ. మంచివారికెల్ల ♦ మంగళప్రదలయ్యు
 గల్గురులకుమేలు ♦ గానియట్టి
 తనువులెన్నియైన ♦ దాల్చిలోకములకు
 నేమ మెల్లప్రాద్దు ♦ జేయుదీవు.

శంక—ఓయసంతా! ఓకొన్తుభభూవనా! ఓగరుడవాహనా! ఓక
 ములదళవిళాలలోచనా! ఇంత నిర్దయ తగునా? రక్షింపుము

శక్తింపుము. జగజ్జలన్నియు మహావిపత్సముద్రంబున మునింగియున్నవి. ధర్మములన్నియు నశించినవి పాపము విజృంభించినది. ఇంక నుపేక్షించుట యుక్తముగాదు. సత్వైరముగా నీవావిర్భవింపక తప్పదు ఇది నీకొక విశేషము కాదు.

ఏలయన,

ఉ. పుట్టువులేని నీకభవ! ♦ పుట్టుట క్రిడయ కాక పుట్టుటే? యెట్లనుడు, నభవాదిదశ ♦ లెల్లను జీవులయం దవిద్య దాబుట్టుచునుండుగాని నిను ♦ బుట్టినదెంబలె బాఁతలుఁడియుఁ జుట్టగలేమిఁ దత్త్రియలఁ ♦ జొక్కనియెక్కటి నొనునీశ్వరా.

క. ఎఱిగిన వారలమనుచును

గొరమాలిన యెరుగ లెఱిగి ♦ కొందరునీచే

రెఱిగియుఁ దలఁపగ నొల్లరు

బరతు రధోగతులజాడఁ ♦ బద్మదళాక్షా!

బ్రహ్మ — స్వామీ! చరాచరమూలకాగణా! ఆశ్రితపక్షసాతా! నిఖిలకల్యాణగుణగణనమేతా! ఆదినారాయణా! అనంతా! అచ్యుతా! ఆదిపురుషా! అవ్యయానందా! హరీ! విగోంద! గోవింద! ఇతనిర్దయ తగునా? ఎప్పుడై ననీకట్టి నిర్దయ జనించెనా? ఎప్పుడెప్పుడు ధర్మము నశించునో, యెప్పుడెప్పుడధర్మము విజృంభించునో యప్పుడప్పుడవతరించి, భూభారమును హరించి, సాధువులను రక్షించి. సూర్యులను శిక్షించి, ధర్మమును స్థాపింతునని నీవు నీభక్తుల కభయప్రదానము నేయలేదా? అండులకుఁ దార్కాణముగ ననేకావతారముల నెత్త లేదా?

మ. గురుసాతినమవై, జలగ్రహమవై, ♦ కోలంబవై, శ్రీ పృథ్వీనర్తివై, భిక్షుఁడవై, హనుమానమఁడవై, ♦ క్షౌదేదతాభర్తవై ధరణీనాథుఁడవై, దయాగుణగణో! ♦ నాగుఁడవై లోకముల్ పరిరక్షించిన నీకు మ్రొక్కెద నిలఁ ♦ భారంబు వారింపవే.

స్వామీ! దీనరక్షకా! ఇంక నాలస్యము చనదు.

క. ముచ్చిలియున్నది లోకము

నిచ్చలు గంసాదిఖలులు ♦ నిర్దయు లేచక

మచ్చికఁగావఁగవలయును

విచ్చేయుము తల్లికడుపు ♦ వెడలి ముకుందా

అమ్మా! దేవకీ! చింతనొందకుము-

మత్తకోకిలము. తల్లినీయుదరంబులోనెల్ల ♦ ధానపూరుషుఁడున్నవా

డెల్లిపుట్టెడి, గంసుచేభము ♦ మింతలేను, నిజంబుమా

కల్లవారికిభద్రమయ్యెడు ♦ నింకనీకడుపెప్పుడుం

జల్లగావలెయాగవావళి ♦ సంతసంబునబొందగక.

శంక — అదిగో? భగవానునకు మనపైఁగృవవచ్చినట్టున్నది. దేవకీ ప్రసవవేదన పడుచున్నది. అహా!

క. సంకజముఖి నీల్లాడును

సంకటపడ ఖలులమాన ♦ సంబులనెల్లక

సంకటముదోఁచెమెల్లన

సంకటములు లేదుదొచె ♦ సత్పురుషులకుక.

(దేవికిదేవికి నారాయణుఁడు జనించుచు)

బ్రహ్మ — అహా! జగదీశ్వరుఁడా విర్భవించినాఁడు అహా! దేవకీనను దేవుల పురాకృత సుకృఫలము? హరపురందరులారా! ఈ శుభశకునంబుల దిలకించితిరా? అవ్యక్తమధురస్వసంబులతో ధారాధరంబులు గర్జించుచున్నవి. దశదిశా కాశంబులును బ్రసన్నంబులై కన్పట్టుచున్నవి. గ్రహతారల పరివేష్టితంబై గగనమండలము ప్రకాశించుచున్నది. నిమ్మలతరంగ సంగతంబులై సప్తసాగరంబు లుప్పొంగుకొన్నవి. కమ్మనిపరిమళంబును గమ్మని వెదజల్లుచు జల్లని మలయానిలంబుంపీచుచున్నది. సరళంబులగు విహంగముల కలకలారావంబులతోడను, లలితంబులగుపుష్పగుచ్ఛంబుతోడను, మధుర మ

ధురంబులగు ఫలసముదాయంబులతోడను, నారామంబు
లభిరామంబులై యలరారుచున్నవి. (తెరలో వీణాగానము
సృత్యము జరుగును) అదిగో! గంధర్వులొనంద కందళిత
హృదయారవిందులై గానంబుగావించుచున్నాగు. రంభయు,
నూర్వసియు, మేకయు మున్నగు సచ్చర లెల్లరును మహా
ల్లాసంబున నాట్యమొనరించుచున్నారు. ఆహా! ఈవాసుదే
వునిదిలకింపుడు.

సీ॥ జలధరదేహు, నా ♦ జానుచతుర్బాహు

సరసీయహతు వి ♦ శాలశతుః

జారుగదాశంఖ ♦ చక్రఃపద్మవిలానుః

గంధకౌస్తుభమణి కాంతిమానుః

గమనీయ కటిసూత్రీ ♦ కంకణకేయూరు

శ్రవత్పిలాంభరం ♦ చితవిహారు

మరకండల ప్రభా ♦ యుతకుంతలలలాటు

వైడూర్యమణిగణ ♦ వరకిరీటు

గీ॥ బాలుఁబూర్ణేందు రుచిజాలు ♦ భక్తలోక

పాలుఁ నుగుణాలవాలుఁ గృ ♦ పావిశాలుఁ

జూచి, తిలకించి, పులకించి ♦ చోద్యమంది,

యుబ్బి, చెలరేగి, వసుదేవుఁ ♦ డుత్సహించె.

జగదీశ్వరా! శ్రీమన్నారాయణా! భక్తవత్సలా! దీనబంధూ! కృ
పాసముద్రా!

క॥ ధరణీభారము వాసెను

బురుషోత్తమ! యీశ! నీదుపుట్టువున భవ

చ్ఛరణాంబులప్రాపున

ధరణీయు నాకసముగాంచె ♦ దావక కరుణా.

ఇంక మనము నిర్భయులమైతిమి రండు (నిష్క్రమింతురు.)

వసు -- (ఆశ్చర్యముతో జూచి) ఆహా! ఏమిది! సహస్రసూర్యులు
దయించిన నెంతవ్రతాశముగల్గునో, యట్టివ్రతాశ మీకా

రాగాగమనంతయు నలకు కొన్నది. ఈమహానోదయమ
తృద్భుతమును గూర్చుచున్నది. బాలిక చెందినందరాశ్వు
తితో జగన్మోహనుండై ప్రకాశించుచున్నవాడే? (చెంత
కేసి చిక్కగా జూచి) అహహా! నీలమేఘశ్యామలఁడు. చతు
ర్భుజాడు. శిఖి, చక్ర, వనమాలా కౌస్తుభ, సమేతఁడు
రత్నకుండల కంకణకేయూడఁడు శ్రీకృష్ణలీలాంభనుఁడు. మా
ణియోరీట నిరాజమానఁడు (గగనర్పణతో) ఆహా! అత్య
ద్భుత శుభ్రద్భుతము! బ్రాహ్మణోత్తములకు భేనుసహస్రి
దశకంబును ధారవోసెద. (మనస్సులో అట్లుచేసి) నిశ్చయ
ముగా నీకారాగ్యహమిను మహాదీపము. నలె నలుంగఁజే
యునీబాలుఁడు చతుర్భుజములు గల బాలుని గనిన లోక
పాలుఁడుగాని సామాన్య బాలుఁడు గాఁడు. ఆహా! నాజ
న్మము శస్యమైంది. నేను కృతార్థుఁడనైతి. నాకన్నఁ
బుణ్యులు లేరు. కానివో సకల చరాచరమూల కాగమం
దై, సృష్టిస్థితిలయ హేతుభూతుండై, బ్రహ్మకు కుసముత
మిద మిత్థమని నిరూపింపరాని యీ పరమాత్మ నావంటి నీ
చునకు. నావంటి తుద్రుగనకు. నావంటితుచ్చునకు. నావంటి
చలచిత్తునకు. నావంటి యధమాధమానకు. గుమారుడై
జనించునా? (సాష్టాంగ నమస్కారముఁజేసి లేది ఫాలంబు
న సంబలినుంచి) దేవాదిదేవా! పరాత్పరా! కృతేశనావనా!
పరమాత్మా! నిన్ను నేనేమని స్తుతించుటకైన వాక్యము
రాకున్నది.

(6) అనుబంధము.

(ఫాలంబునందఁ జలినుంచి)

క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శకు

జ్ఞానానందస్వయావు ♦ సంతతు నపరా

ధీశుని మాయాదూరుని

సూననిగా కంటి నిట్టి ♦ చోద్యమ గలదే?

స్వామీ! నీవు లోకంబులన్నియును స్వయంబోధతో గుణంబున జతుర్జ్ఞుడవై; భరింప సత్వగుణంబుల వాదనలను నీవై, హరించెదమోగుణంబున దునుగొండవై ప్రకాశితమై నీవు కాలమూర్తివి పురుషోత్తమాడవు - వసుడవు - పరాత్పరుడవు - అణువుకన్న బరమూణుడవై మహాత్ముకన్న మహా మహాత్ముడవై విశ్వంబునందెల్ల నిండియుండువు. నీకుహిమ యవాత్మానగోచరమా. నీమాయ యెంతవారలకు నజేయము. దారువులలో నంతర్హిత బ్రహంశుడగు నగ్ని హూత్తుచి చందంబున వర్తించు నిన్నెఱుంగక నిస్సార సంసార పరివశులై చెడిపోవు జీవకోట్ల మాయాంధకారంబును నీదివ్య లీలావతారంబులను దీక్షంబుచే బటాభంచలు గావించి కక్షించు చుందువు శిష్టరక్షిణార్థంబును దుష్ట శేషణార్థ మును ధర్మ సంస్థాపనార్థంబును నీచార్యుని తుదని పెద్దలు విక్కాణించుచుండుదు. కావుననే నీవిష్ణును దుష్టరాక్షస సంహారిమూలక యుపరిరంభితివి — దేవా!

శా. మింటక మ్రోసిని మ్రోతదాకొనుచో * మే దీర్ఘ జీవితానీవునా యింటంబులై వజంతు గంతులనబోడిక * హరించెదమిటున్నలక గంటగినునాదలచేయ నీ ముగ్ధుల * నీ ముగ్ధుల సెప్పగా బంటింపం దెనులేను బెరుగుచుండెని * పై నేను సమర్థుడవై -

(7) అని బంధము

దేవ — చేతులుజోడించి నమస్కరించి మహిందీ! నారాయణా! ఉ పశ్యంత లీలద్రక్షుమి నీ పశ్యకు జాట్లయ్యవై నీ నీకుదా శాశ్వతమైంజాళుచు * నామము వేదబయందు రట్టివి శ్వశ్వత! మేలుకుప్పోమ * నవ్వెను గోరిభజంచు వాడపో. శాశ్వతః శ్రీమృత్యుజయ * సౌఖ్యయుతుండభ యుండుయాధవా మరయు నోదగదీశ్వరా!

మత్తకోకిల

ఒంటినిల్చివు రాని యాగులు యోగమార్గనిరూఢులై
ఒంటిమీదకునుకొని * క్క మా * కలరీభద్రవాక్యతిక

గంటి, భద్రముగంటి మాంసపు కన్నులంగసబోలదీ
 తొంగిరూప దొలంగబెట్టుము ♦ తోయజేతుణ! మొక్కెదక
 బాలుడు—భక్తాగ్రేసరులగు నో దేవకీవనుదేవులారా! మీస్తోత్రం
 బునకు మిక్కిలి సంతసించితి. మీరు పూర్వము పృథ్వీయు
 సుతపుండనవారలు. పండ్రెండువేలదివ్య వర్షంబులు ఘో
 రతపంబు గావించి సాక్షాత్కరించిననన్ను నవుత్రేకులరగుట
 చే మోహబద్ధులరై మోక్షంబుగోరక నావంటి కొమరుల
 నడుగనప్పుడు వరప్రదానముజేసి మీకేను బృథ్వీగర్భుండన
 నర్భకుండనై యూవిర్భవించితి. పిమ్మటనదితికశ్యపులగుమీ
 కు వామనుండన నవతరించి, తిరిగి యిప్పుడు జన్మించితిని.
 మీరుధన్యులరు.

క. నందనుడనియుం, బరమా

నందంబగు బ్రహ్మమనియు ♦ ననుదలంచుచునా

పెందెరువు నొందెదరునా

యందలి ప్రేమమున భవము ♦ నందరుమీరల్.

కావున నింక నన్ను శే.ల్లలో యశోదప్రక్క సిడి యందున్న బా
 లికను గొనితెండు. నాయనగ్రహంబున మీకార్యంబు
 నిర్విఘ్నంబై సఫలంబగును. ఇక నేను బ్రాకృతశరీరమును
 వహించెద. కర శ్యమును ద్వరగా నెరవేర్చుడు. (చతుర్బా
 హువులు మున్నగులక్షణములను ద్యజించి సామాన్యబాలు
 నివలె గన్పట్టును.)

వసు—(అనందముతో) ఆహా! కృతార్థుడవు గృతార్థుడను! ఇంక
 దడయరాదు. భగవదాజ్ఞ నిష్పడే నెరవేర్పవలయు. (అని
 బాలునెత్తుకొనిబోయి) అయ్యో! శృంఖలాబద్ధుడనైన నేనె
 ట్లీమహాకార్యమును నిర్వర్తింపగల్గుదును? (అని యిటునటు
 గదల స. కె. లూడివడును.) (ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! ఏమిది
 ఏమివిషయము? నరసింహుడు భగవానునినీ. (బాలునెత్తుకొ

నినెల్లమెల్లగ పురిటి యింటినుండి యివ్వలికివచ్చి) కటకటా!
 ఇందునుపరమ కిరాతులును, మహాకఠినదిత్తులునగు కావలి
 వారున్నారాదు. వీరినెట్లు దాటుదును? (చూచి) ఓహో!
 అభ్యంతరములేదు. వీరునిద్రించుచున్నారు. (కావలివాండ్రు
 ను గడచివచ్చి కటకటా! ఒకటి గడచిన నిమిషకటి దా
 పురముకుచున్నది; ఇచ్చట నినువగొలుసులే దృఢములై
 యున్నవి; ఇంక నెట్లు? (ఇరువ గొలుసు లూడిపడును) ఇంక
 భయములేదు (ముందుకుజూచి) అదిగో! తాళములు కీలూ
 డిపడియున్నవి; (కొన్ని మొగసాలలుగడచి) ఆహా! ఇదియేమి
 మాయ. కవాటము లన్నియును దేరిచి యున్నయవి (క
 వాటములన్నియు గడచి వెనుదిరిగి చూచి విస్మయముతో)
 ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము. అదిశేషుడు క్రిందబడిన యినువగొలు
 సులను యథా ప్రకారముగా నమర్చి కీలూడిన తాళముల
 ను జక్కజేసి, తేరిచిన కవాటములన్నియు మరలమూసి వి
 శాలములైన తనఫణాఫలకంబులను విప్పుకొని యేకగమ
 నంబున తావెనుదగలి వచ్చున్నవాడు, ఆహా! భగవత్క
 టాక్షము! ఆజగద్రక్షకునకు భక్తుల యందెంతపాల్పెన్యము?
 (పరిక్రమించును. దేరయెత్తగాయమునా నది గన్పించును;
 నడుమ నడుమ సంప్రీప్తించు నభ్యంతరములన్నియు. నెటో
 భగవత్కృపచేఁ దప్పిపోయినవికాని మహాభయంకరమైనిర్వ
 త్రనశ్రీశ్రీసుఖోరంబై. దారుణావర్తమై యగాధంబగు నీయ
 మునా ప్రవాహంబు నెటువాటశక్యమగును; హా! పరమే
 శ్వరా! నారాయణా! అపారంబగు సంసారపాశవారంబునునై
 తిమొక్క మారుస్మరించినంత మూత్రముననే తరింపజేయ
 నికీయమునా ప్రవాహమును దాటించు టొక్కలెక్కయా?
 తల్లీ! యమునా! భగవదాజ్ఞా నిర్వహణమునకై యరుగుచు
 న్న నాకు మార్గముమ్మ (యమునలో దిగును. యమునలో)
 వ యుచ్చును యమునను దాటి యివ్వలి తీరమునకు జని)

ఇంక నేడభర్తాకర్తవీరుని నీకు (ప్రేమార్థగాబర్హిమించు ను తెంయెత్తగా నాడుచి న్నీహామగుహాను) ప్రేమార్థవచే నల్లవాడును నిద్రింపబడువాడు. (య. తిలకిని కరిగి యశో ద్రవిక్కును బాలునించికమహాను రాయారిక సత్తులొని పోయినబారిసే తిరిగివచ్చు . య. కుంభి యార్దము విడచును, ఎనుదేత్తఁడు దేవకీచేరి బాలి నుంచును. ఆదిదేవుఁడునురల కవాటమున వేసెచుచు నున్నదేవుఁడు కాన్తుక చేతులగు నంకెలను దిగిలింపింపొని భవములను చున్న వారిలె సఖించుచుండును; బాలికయేడ్చును)

కావలివాండు—(విని) వోరేవ్ వోరేవ్ దేవకమ్మ నీళ్ళాడిందిరా
లెవేరా (అసియుకని ఏపుపై జరిచును)

2 (లేచి) వోరి నీదుందిరా? నచ్చెట్టు బానావేరా?

1 దేవకమ్మ నీళ్ళాడిందిరా.

2 నిజమేనేరా? నిజమేనేరా?

1 నీప్రచప్రటోడవా యేమి దిరా? పిల్లయెట్లుదుత్తుందోయినబడటంలేదేరా,

2 అవునా నిజమేరా. నానయిప్పుడే యెల్లి దొరగార్కి సెపుదాం నామూమంది బగుమూతి యిస్తాడా.

1 (మరలవీపుఁజరచి) నీబగుమూతి నామూక; సెప్పింతుమనుమ బతుకనిస్తాడా మూల?

2 అబ్బదున్నపోతు ముంబోకోడురా! నామూపుకదిరా (పోవుదును) (తెరవాలును.)

రంగము — జారాగృహము, మరలపోయి గదియి,

(తర్వాత త్వరిత గమనమున గమనమును వెనుకను ప్రముఖ మొదలగు వారులు ప్రవేశింతురు)

కం—(వచ్చుచు) ఓరీ! కావలి, నిశ్చయముగా దేవకీ నీళ్ళాడిందా?

1 సామీ! మాకేవలమూది పోయింది దొరగార్తో అబద్ధం
మన్నితే మూలంకి నిశ్చయముగా దేవకీమ్మను నిళ్ళాడింద

కం—నీవుచూచితివా?

2 (తనలో) కొరకేదో సాలాసాలాతోడిదియో ముప్పివేస్తున్నాను
ఇమ్మిల్లల యీయింతటితో యీదికి పొమ్మ జేముడు సావు
రాసినట్లే యీన్నాను మూర్తి.

1 (వెడలుచు) మూర్తా! మూర్తా! నన్ను కద్దించాలర
ద్దించాలి. నేను చూడవోను.

కం—అయిన దేనికి నీవుగిరిదని యెట్లు చెప్పగల్గితివి?

1 పిల్ల యేడుపు చిబ్బికి.

కం—ఇనియైన నిజమేనా?

1 నిజం నిజం మూర్తా!

కం—అ! ఇంక యిప్పుడే నామృత్యువును నాభిష్ట కాలికి బలి
యొసంగెన. (రిక్కాకుండ్ల యుగువమంద తలవది విడిచి
వును ఉత్తరీయముబానిపోవును. మత్తుగిలుత రీయమునుబట్టు
కొని వత్తురు. దేవకిచెంతను వచ్చి) ఓసీ! దేవకి; దేవ!

దేవ—(గడగడ వెడలుచు) అన్నా! నేను యేమి?

కం—నీకిప్పుడుగయించిన ఘనస్మృతి!

దేవ—అన్నా? పుక్కుడువేడు.

కం—నీవు నాతో నానక్కెములాడిబోకుండలందితివా! దేవకిని
నరుకబోయి మంగ్రులచే వారింపబడి) నాకు వృధాకాల
హరణ మగుచున్నది. నిన్నడుగనేల! అని వెడలుచు ఎం
దునుం గన బడకున్నవంటేయి చెప్పుమా! ఈకారాగృహ
ము గాధాంధకారమయియై యున్నది. (శిశువేడ్చును) అది
గో! రోదసద్భవి విసంబమచున్నది వెరకి శిశువును బట్టానని
యెత్తిచంపబోవును.

దేవ—(అడ్డమువచ్చి కాళ్ళపైబడి) అయ్యయ్యా! అన్నా
అన్నా! రక్షింపుము రక్షింపుము. ఇంత మోరముతగునా
నామొరాలకించవా? ఇంతమూర్తియి నన్ను కరుణింపుము.
అకాలవార్తలంబట్టియే యింత భావకృత్తులునకు గడంబ

నుంటివా? అయినను నీవనుకొనునట్టిది యాడశిశువుగాని మ
గశిశువుకాదు. వృధాగా నేలచంపెదవు? ఇదివఱకే నిష్కా
రణముగ నార్గురు కుమారులను వధియించితివి ఇంకనైన
సంతృప్తికాలేదా! నీకు దయలేదా! ఆడుపడు చొక్కరీతిగా!
వాపోన్నచుండ నీకుఁ గనికరము జనింపదా? నీది హృదయ
ము కాదా, కేవలము శతనన్వరూపమైన శిలాఫలకమేనా?
కటకటా, పెద్దపులికైన గొంచెము జాలిపొడమునుగాని నీకే
మాత్రము దాక్షిణ్యముదయింపకున్న ఇదియేమిసావము.
(అనిదుఃఖించుచుఁ బయ్యెనను సవరించుకొని) అయ్యో!
నిష్కారణముగ వధించిన నేనేమిసేయుదును. కొంచము ధ
ర్మాధర్మములను విచారింపుము.

ఉ. అన్న! శమింపునున్న, తగ ♦ దల్లుఁడుగాఁడిది మేనగోడలే
మన్ననసేయుమన్న, విను, ♦ మానిని జంపుట రాచపాడిగా
దన్న: నుకీర్తివైమనగ ♦ దన్నమహాత్ములు బోవుతోవఁబో
వన్నభవత్సహృదరిగ ♦ దన్న, నిను శరణంబువేఁడెద
(పాదములపై బడును)

కంసు—(తన్ని) ఛీ! ఛీ! లెమ్ము (మరలతన్నును.)

దేవ—(ఊరక దుఃఖించుచు) అన్నా! నన్ను దన్నెదవా? నన్ను శి
రముపై నెక్కించుకొని లాలలు జోలలు పాడి లాలించిన నీ
వేనన్ను నీకతినపాద ప్రహారముల నొప్పింపఁదలంచిన నిన్ను
నావంటి యబల యేమనగలదు? నీకెవగడ్డు పడఁగలరు? అ
డ్డుపడి మాత్ర మెవరు బ్రతుకఁగలరు? అన్నా! తన్నినదన్ని
తివిగాని, నావిషయమై నీవొనరించిన సాహసకృత్యము నం
తయు నొక్కమారు స్మరించుకొనుము.

క॥ కట్టా! యార్గురు కొడుకులఁ

బట్టివధించితివి యాడు ♦ బడుచిగికోడల్

నెట్టన జంపఁగవలెనే

గట్టడివిగదన్న యన్న ♦ కరుణింపఁగదే,

(8. అనుబంధము.)

కం— ఛీ! దుష్టాత్మురాలా! ఛీ. పాపాత్మురాలా! నీమొగముచూడరాదు. ఒక్కఁడశిశునకై మహోన్నతుడైన యగ్రజుని మరణంబునకుఁ దలపడుచుంటివి. నీబట్టికిఁగఁ తిక్కనురాలవయ్యను, నన్ను కత్తుఁడనియు నాహృదియుము శిలాఫలకమనియు నిందించుచుంటివి. ఆహా! నీవెంతకుటిలచిత్తపు? నీవెంతమాయలాడివి? వదలుము వదలుము. శిశువును వదలుము. లేకున్న నిదిగో చచ్చితివి.

దేవ— శిశువున బట్టుకొని) అన్నా! నీవనినట్లువుత్రుడే బుట్టినచో నీడే మముగోరక శిశువును లాగకొందునా? నీకప్పుడేమొనగకుందునా? ఇదివరకార్దుర నీయలేదా? ఇందునాదోషమేమున్నది నిష్కారణముగ యత్నాయుక్తములను విచారింపక నోగలుగని పసికందువును బట్టి బలాత్కారముగ నేలవధించెదవు? ఇదిబ్రదికియున్న నీకేమియుహానిలేదు. ఊరక ఖండింపకుము (కంసుఁడుశిశువునులాగుచుండి) ఆయ్యో! ఆయ్యో! అన్నా! అన్నా! నామనవివాలింపవా? నాముద్దుచెల్లింపవా? పోనీనన్ను ఖండించి పిదప శిశువును వధిపుము. నీకంతని చెప్పుదును నీయూహను మరలించుకొనఁజాలకున్నావుదా?

క॥ పుత్రుఁడు నీబ్రతుకనకును

శత్రుండనివింటిగాన • ననుయింపఁదగుక

బుతులకునోచనైతిని

బుత్రీదానఁబుజేసి • పుణ్యముగనవే.

కం— ఛీ! ఛీ! పో పో (అనిజేపకిని బడఁద్రోసిశిశువునులాగుకొనియాకనముపైకి వినరివైచి ఖడ్గమెత్తును శిశువు భూమిపయింబడకయాకసమున నిలిచి మహాకాళియై యగపడును. కంసుఁడు నిర్విణ్ణుడై చూచుచుండును.
ఆహా! ఇదివరమాశ్చర్యకరముగా నున్నది. నెత్తురుకందగుపసి

కూన దివ్యమాణిక్యహారాలంకృతయు, దివ్యగంధానులేపన
యు దివ్యాయుధ ధారిణీయునై యెన్నిదిహస్తంబులతోనంబ
రంబునం బ్రకాశించుచున్నది. అవురా? ఇది యేమి మాయ
యైయుండునోగదా? (ఆకాశమునుండి) ఓరోరి ఎళుపాతకా!
బాలహింసాపరాయణా! కంసాధమా?

ఉ॥ తెంపరినై పొరింబూరిని ♦ దేవకీబిడ్డలఁ జన్నిగఁజలం
జంపితి వఁతనై న నువ ♦ శాంతివహింపక తాలమీఁద నొ
ప్పింపగ నిస్సిరో యిదియు ♦ బీరమె నానరసకా జనించి నికా
జంపెడివీరుఁడొక్కడెన ♦ సత్కృతినొందెడువాఁడుదుర్మతి.

(మామమగును.)

కం — (నశ్చాత్తాపముతో) ఆహా! మహాకాళివల్కినవల్కులు విన
సత్యముగానే తోచుచున్నవి. కటకటా! నేనెంతపాప మొన
రించితిని? నేనెంత దుష్కృత్యము గావించితిని? పరమసాధు
వులను దేవకీపనుదేవుల నెంత బాధించితి. నెంతవేధించితి?
ఓరీ నేవకా! వారిసంకెల లూడదీయుము? కాదు కాదు.
నేనే యూడదీసెద (అట్లుచేసి) మహాత్ములారా! నాదోష
మును త్తమింపుడు, నేనుమహాపరాధిని, మిమ్మనేకవిధముల
హింసించిన పరమకిరాతుఁడను.

ఉ॥ పాపుఁడ, బాలఘాతుకుఁడ ♦ బంధువిరక్తుఁడ, దుష్టచిత్తుఁడ
కోపనుఁడకా జరన్మృతుఁడఁగ్రూగుఁడ, బ్రాహ్మణపాతభంగిమీ
పాపలజంపితిం, బయలి ♦ పల్కుల నమ్మితి, సాధులారా ! నా
పాపములగ్గడింపక కృ ♦ పాపరులై, కనలే, శమింపరే
(పాదములపై బడి) సర్వజ్ఞులగు మీకుఁ దెలియనిదేమియున్నది?

ఉ॥ ఒక్కడప్రాణులందఱుని ♦ జోచితకర్మమువోలి, ద్విజ్ఞగా
నొక్కొకమేనితోఁ బొడమి ♦ యొక్కొంతోవను రాకపోకలం
జక్కలఁబొందుచుఁడుదురు ♦ చెల్మినిసంస్మృతితోడఁ బాయ రే
నెక్కడిహంత? మీశిశువు ♦ లెక్కడిహన్యులు దూనేటికి

వసు — (తేవచిసి) బావా! మా కేమియను గోధమాతేను. అంత
యను గర్మాధీనము.

శా. బావా! నీవచనమునిక్క మునుమీ • ప్రియమైనానానా
నీవేనంచున. లోభమోభమోభి • నిర్మితతామాదకో
కాపేశంబుల నొండొరుం బొడుతు రే • కాకార్యుడై సర్వహ
పాపమండగు నీశ్వరుడెలియలే • రన్యోన్యనిబాంతులై.

కం — పాపాశ్శుడని యెందలంపక మీరుక్షమించితిరి, మీవాత్స
ల్యంబు నెంతని కొనియాడుదు? మీరుస్వచ్ఛాప్రకార మయి
గుడు. (దేవికిననుదేవులు నిష్క్రమింతురు.) అటనున్న పీఠ
ములపై దక్కిన వారందఱు మహాచితియుగాఁ గూర్చుండిన
పిమ్మట) మ త్రిపుంగలారా! నేనెంత యకారం బాస
రించితిసి? సమూహముగ సాధువుల కెగ్గొనర్పితిఁగదా?

1 మంత్రి — దేవా! వల విచారించెదరు? సర్వజనులునుతమ
క్షేమమునే ప్రధానముగాఁ జూచుకొనుటయు నందుల కంత
రాయులు లెట్టిది తెలుస్థించినను వానిని దొలగించుకొనుట
యు లోకధర్మము.

కం — సారనిసదియును న్యాయమే కాని నాచెలియని యష్టమగర్భం
నన్ను హరించునని గదా వారలను బాధించితిని శ శ్శంతమా
త్రమున నాకోర్క సఫలంబయ్యెనా? మింటినుండి బారి
కారూపమును దృఢించిన మహాకాళి వాక్యమును వింటిరి
గదా? ఇంక నాకు జీవిత శ యెట్లగల్గును, నేను నిర్భయుఁ
డనై తొమ్ముపైఁ జేయిపై చుకొని యెట్లుహాయిగ నిద్రి
వఁగలను?

2 మంత్రి — దేవా!

క, ఇట్టయినఁ దడయనేటికి

బట్టణముల మందలందుఁ • బల్లెలనెల్లం

బుట్టెడి పెరిగెడి శిశువులఁ

పట్టి వధించెదము మమ్ము ♦ బంపు మధీశా!

1 మంత్రిఅవును. తప్పక లుట్టానరించుటయే శ్రేయము శత్రువులు నశించిరని విచ్చలవిడిగా రాజు తెచ్చుకనువిరుగఁ గూడదు, ప్రస్తుతము నొచ్చినను, అనేక వేషములతోవారు విజృంభించి పగదీర్చుకొందురు, గావున వారు నిశ్చేషముగా నశించువఱకును నీతిజ్ఞుడగువాఁడేమరి యుండఁగూడదు. ఇదియునుంగాక, శత్రువులు స్వల్పులై యుండగనే వారినిఁ బోమార్చవలయు లేకున్న దప్పక హాని సంభవింపఁగలదు. రోగమును బుట్టువులోనే యంతమొందింపకున్న వృద్ధి జేంది మరణంబొడఁగూర్పదా ? కావున, మనకిప్పుడు తప్పక శాత్రవాన్వేషణంబు కర్తవ్యంబని నాఁకఁ దోచుచున్నది. శత్రోశ్చేషం నశేషయేత్, అనుట మీరెఱు గరా?

కం—మనకిప్పుడు శత్రువు లేవరు?

2 మంత్రి—మహారాజా ! తామిట్లానతిచ్చుచున్నవారేమి? మహావీరు లగు తమచే రణ్యరంగముల నెవ్వరు పరాభూతులైరో, తమ కరాళకరవాలధారాజలంబున నెవ్వరి సైన్యంబులు మునింగెరో, తమ క్రోధాగ్నికిఁ దాళలేక మాంపాహి మాంపాహి యని యెవ్వరు చల్ల చల్లగఁ బలాయనము జేందిరో, అట్టి దేవత లెల్లరునుమీకు శత్రువులు గారా ? దేవా! ఇంతయేల? ఇటువినుఁడు.

మ॥ భవదీయోజ్జ్వల భాహుచాపవిలస ♦ ద్భాణావళీభగ్నులై
దివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ, యే ♦ దేశంబులందాగిరో?
శివునింజొచ్చిరో? బ్రహ్మజేందిరో?హరిక్ ♦ సేవించిరో?మానివృ
త్తి వనాంతంబుల నిల్చిరో? మనకు శో ♦ ధింపందగుక వల్లభా!

కం—(విచారించి అవును, నీవనినది నిశ్చయమే, మద్భాణాగ్ని
కోడిబెగడి యమరులెల్లరును మద్వధోపాయంబును జింతిం

చుచున్నట్లు నామందు నాశోకినా జేరినచేను. ఆమరు
లే మనకు ముఖ్యశత్రువులు, నందేహము లేదు. వారెందు
నం జనియుండరు యేదేశః బులయందును జాగియుండరు.
శంకరుని శరణుజొచ్చి యుండరు. బ్రహ్మను గూడఁ జేరి
యుండరు. వరమకుటికస్యభావుడగు నారాయణునే పోయి
ప్రార్థించి యుందురు. ఏలయున?

మ॥ అమృతేశైశినెల్లఁ జక్రిమఖగుం ♦ జాచక్రియేధర్మమం

దనురుక, గోవులు, భూమిదేవులు, దితితొమ్మాయ, కాడుగ్గాన
త్యములు ♦ నూగ, శపదమంబులును శ్రద్ధాశాంతులు ♦ విష్ణుదే
హము, లిన్నింటిని సంహరించిననతం ♦ డంతుంబునులబొంజడిగా

రాక్షసులందరు—(హుంకారములు సేయుచు నట్టహాసము లొనరిం
చుచు) మహారాజా! మీరానతిద్దినచోనా కార్యము నిమిసములో
నెఱవేర్చుగలము. ఆజ్ఞనిండు.

ఉ॥ చంపుదుమే నిలింపులను, ♦ జంకెలటంకెలదాపసావలి

జంపుదుమే శృతాంగకుని ♦ పాలికె శ్రేపులతోడ గోవులక
ద్రుంపుదుమే భరామరుల ♦ దోలుదమే, నిగతుంబులన్విదా
పుపుదుమేచనుధర హా ♦ రింపుదుమే, జననాధపంపుమా.

కం—మందిది. అంతయాత్రముననే గాదు. ప్రతివట్టణంబులకును,
ప్రతివల్లెలకును, ప్రతివనాబులకును, నిన్నియేల, నకల స్థలం
బులకుం జని దేవతలను భంజించియు, మనిసమూహలము
ను మందలించియు గోవులను నధించియు, బ్రాహ్మణులను
ఖండించియు, వేదశాస్త్రంబుల నిర్మూలించియు, శిశువులను
భేదించియు, స్త్రీలను బాధించియు, నింక నెట్టి ననులనైవఁ
గావించి విష్ణుని వామానశిష్టునిం గావించవలయును. కాని,
జాగ్రత్తగా నంచరింపవలయును. అప్పటికప్పటి కనుకూల

శ్రీకృష్ణ చేవరాయాంధ బాషానిలయము

మల్లావలలిక. హైదరాబాద్. 1.

వేషములను వైచుకొనవలయును పూతనాదులతోఁ గూడ
నాయాజ్ఞను దెల్పి యందఱుంగూడి కార్యమును జక్కజేయ
వలయు దేవకీవసుదేవులను మరల గారాగృహమున బంధిం
చెద నింకమీరును మీకర్తవ్య నిర్వహణమునకుఁ గడం
గుఁడు—

అందఱు—ఇదుగో యిప్పుడే పోవుచున్నారము. అందముగన్గొను
ముగాని తిరిగిరాము.

(9) అన బంధము

కం—మంచిదిపొందు.

(అందఱుచుపోవుదురు.)

(తెరపడును.)

శ్రీ

సంగీతకృష్ణలీల.

ద్వితీయాంకము

రంగము: — నందుని గృహము.

(యశోద యుఁగొందరుగోపికలు వ్రవేళింతురు.)

యశోద — ఏమేనరోజినీ! చిన్న కృష్ణయ్యకు జలక మాడింపవలయును. ఇప్పుటికే చాలప్రాదేశికనది. ఎచే?

నరో — నాచేతిలో నిలువడమ్మా? నేను జలకమాడివ్వలేను. అది గో! మేనత్త వచ్చుచున్నది. ఆమె వీనికి పినతాతామ్మగూడఁ వగలయును, చాలా యోపిక గలది, నీకొడును దుడుకు లన్నియు నోర్చుకొనఁ గలదు,

యశో — అవును, ఆమెయే పోయవలయును. నాయనమ్మా! నీమనుచునికిఁ గొంచెము నీళ్ళు పోసిపోదూ?

లలిత — (వ్రవే) ఆయ్యా! నాకంతకన్న పనియేమున్నది? నిలువును నీదిన్ని కుమారుని. (ముసిముసి సగవులతో శ్రీకృష్ణుని తీసికొని కాళ్ళుకోడింది కూర్చుండఁ బెట్టుకొని) యశోదా! కొంచెము తెలము తెమ్మ. కృష్ణయ్యకు తలయొంటునము (యశోద తెలమిచ్చును)

లలిత — (తీసికొని శలకురాయుచు) చూడవే! యెట్లులేచున్నాఁడో
 చూడవే! కృష్ణుడు లేవగా మరల గూర్చొండఁ బెట్టును.
 అల్లలేదును, అందఱు నవ్వుదురు అమ్మా! కొంచెము వస
 నరో — చూడచూచూ చూడు నీకొడుకెంత నల్లవాడో? పసువు బూ
 సినను నల్లగనే యున్నాడు. ఇంతచక్కని కొడుకునుజూచుకొ
 నియేనా అమ్మా, అంత సంతోషము.

యశో — (చిరునవ్వుతో) నాకొడుకు కేమే! వజ్రాలు, మొహరీలు,
 నల్లనివాఁడైన మాత్రమేమి, ఇంద్రనీలచ్ఛాయ. నీనసపువర్ణ
 ముకన్న మాచిన్నికృష్ణుని శ్యామల శరీరమే యందముగ
 నున్నది.

నరో — (నవ్వుచు) నిజమే, నిజమే! కాదుపాపము, ఎంతచక్కని
 వాఁడు! ఎంతచక్కనివాఁడు.

లలిత — ఇంకనీరుబోయకమ్మా, పిల్లవాఁడుచాలసేపు నానకూడదు,
 (యశోద నీరుబోయును) శ్రీరామరక్ష — శ్రీరామరక్ష —
 సీతమ్మరక్ష — సీతమ్మరక్ష. (అనిమూడుమారులు జలము
 గృష్ణసిపైఁద్రిప్పి తుడుచును.)

(యశోద పాడుతూ పిలువగా కృష్ణుఁడు గఁతులువై చుచు
 బ్రవేశించును)

(10 అనుబంధము)

యశో — నరోజినీ! కస్తూరి తిలకమునీపుబెట్టవే, పాపము నాయన్న
 పెద్దమనిషి. నీవైనవో బాగుగాఁ బెట్టఁగలవు.

నరో — తప్పునా అమ్మా! నీకొడుకుతో అంతా అసాధ్యమే. ముం
 దేమి మమ్ముద్ధరింపఁ గలఁడోకాని (తిలకము బెట్టిధూ
 వము వేసి తొట్లలోనుంచి) అమ్మా నే నేగవచ్చునా?

యశో — అయ్యో! అప్పుడే పోయదన తే! నీపాటయనిన మాచిన్ని
 కృష్ణయ్య యెంతోప్రేమతో వినెను, ఒక్కలాలిపాట, ఒక్క
 జోలపాట పాడిమరి పోవే.

సరో—అట్లా గేనమ్మా

లలి—నేనుగూడపాడెదయలే; పాడు.

సరో—(లాలిపాట) లాలిజగదభిరామ లావణ్యసీమా, లాలితారక
నామ లాలి శ్రీకృష్ణా ||లాలి|| మేలైనముత్యాల మాలికల
తోడ, నీలమేఘముబోలు నెమేలితోడ చాలలోకము లేలు
సత్కరుణతోడ. గ్రాలుచుందువు నీవునునమైనరేడా! ||లాలి||
మొక్కటి దేవతలు మూగినేవింప పొక్కిదివ్వద్దులు స్తోత్ర
మొనరింప మ్రొక్కిభక్తులునీదు మూర్తిభావింప జక్కగా
నొప్పెదవు జగము హర్షింప ||లాలి||

లలి—(కూనిరాగముఁ దీయును)—లాలి—అద్దాలబొట్టలో నం
దంబుగాన, రుద్దుగమురిపెనుల్ మాటగట్టుచునూ, అద్ది
రాకను మూసినట్లెమూయుచునున్ దురాబోవనినేనరుంగును
నూ, ||లాలి||

సరో—యశో—(పకపకనవ్వుదురు) కృష్ణుడుగూడనవ్వచుండును)

లలి—ఏమే! అట్లునవ్వెదరు. నాకేమిరాగమువచ్చునా? తాళము
వచ్చునా? ఏమో నాకువచ్చినట్లు నేనుపాడినాను.

సరో—కోపపడకమ్మా అదిగో? చిన్ని కృష్ణమృగూడ నవ్వచున్నా
డు. (మరల నవ్వును)

లలి—నాచిన్న కృష్ణుడు నాపాటకు నవ్వుటలేదు. మీకుతెలివితక్కు
వఁగూర్చి నవ్వచున్నాఁడు.

యశో—కూనాఁడు చాలబుద్ధిమంతుఁడు. ఎవ్వరినిగూర్చి నవ్వడు,
వానిలో వాడేదయో నవ్వుకొనుచున్నాఁడు. మీరుమీకను
కూలమగ మాట్లాడుకొనుచున్నారు.

(11) అనుబంధము

సరో—అవునమ్మా ఒకజోలపాటగూడ పాడెదను—(అని తొట్టి
నూపుచు) జోలపాట—జోజో కులోదార జోజోయదారా
జోజోమహాధీర జోజోకుమార |జోజో|| సత్యమును ధర్మ

మును జాలగనోసర్చి యత్యధికమగు జగములన్నియునుచేర్చి
 ముత్యాలతోటైగా ముదమొప్పగూర్చి నిత్యఃబునుఖముగా
 నిదురింపవయ్యా ||జోజో|| తీయనిరాగముల్ దీసిపులకింపహ
 యిగా నారదుఁడు హర్షముజనింప వేయిచేతుఁడతోడ వీణె
 వాయింప బాయక తొట్టెలో బవళింపుమయ్యా ||జోజో||
 మొరిపెముల్ వెదిజల్లు ముఖకాంతితోడ ముద్దులూరెఁడు
 చిన్నముంగురుఁడతోడ, నరయనింపగు మందహాసంబుతోడ,
 నరజన్మమెత్తి తివి నాచిన్నకృష్ణా ||జోజో||

యశో—సరోజినీ! మంచిపాటపాడితివే, చూడుకృష్ణుడెట్లు చూచు
 చున్నాఁడో? ఏదో చెప్పవలయునని యున్నట్లున్నదే. (అని
 కృష్ణుని చెంతకరిగి నాయనా! కృష్ణయ్యా! ఏమి! (యశోద
 మొగము జూచుచుఁ గృష్ణుఁడు పకపక నవ్వును) ఊ! ఏమి
 (కృష్ణుఁడు, ఊఁగా—ఊఁగా అనియేమో ముచ్చటబెట్టును)
 నవ్వును) ఊ (కృష్ణుఁడు ఊఁ అనును) ఊఁ మరల నట్లేయ
 ని నవ్వును) ఊఁ చీ పో. (అనిముద్దుపెట్టుకొని) తండ్రి యిం
 క నిద్ర బొమ్ము (కృష్ణుఁడు తొట్టెలోఁ ఆడుకొనుచుండును)
 (ముందునుజూచి) ఆహ! సరోజినీ! ఈమె యెవ్వరోయిటువ
 చ్చుచున్నది. ఎంతచక్కగా నున్నదే! చూడుచూడు

సరో—(చూచి) అవునమ్మా! మంచి చక్క నిది

(తర్వాత) మాయానుందరియై పూతనయను రాక్షసి ప్రవేశించును)

యశో—అమ్మా! ఇటుగమ్ము; ఇందుగూర్చుండును.

పూత—కూర్చుండుట కేమిగాని, నీకుమారు నొక్కమారు చూడ
 నిచ్చెదవా?

యశో—అదేమిభాగ్యమమ్మా! అట్లే చూడనిచ్చెదను. (అని తొ
 ట్టెచెంతకరిగి కృష్ణుఁడు కదలకుండఁ బండుకొనియుండఁ జూచి
 జూచి అమ్మా! కుట్టవానికిప్పుడే నిద్రపట్టినది. కొంచెముండు
 ము, లేచిన తర్వాత చూపెదను.

పూతన—(వివిసిగచుకొనక తొట్టచేరిరిగి) నాయనా! నిద్రించు
చున్నావా? మానాయనా రాగా! మాఅన్న—రా? మా
తండ్రిరాగా! (అని శ్మశ్టునివై వు జేసుట నాది యెత్తుకొనఁ
బోవ

యశో—అయ్యో! ఇదేమియాగడచూ, నిద్రబోవుచున్న వానిని లేపు
చున్నావు?

పూతన—ఇంతలోననే నీకొమరుడు కందిపోయెనా యేమి? సావము!
చాల యాఁకిలిగొనినట్లున్నవాడు. రా! నాయనా! ఆఁకిలి
యగుచున్నదా తండ్రి! శ్మశ్టుడు ఊరి అరుచు) అగుచునే
యున్నదా? ఓరీ నాపిద్దితండ్రి!

క. నాచనుబా లొక గ్రుక్క

ఁదొడ్చి కుమార! త్రావు • ముయ్యన పిదప

నీచేలు నమిటుఁగవచ్చును

నాచేలు ము ఫఫలమగుచు • నభినదభాషా!

రాగా! నాకన్నయ్యా! రా! (అని తొట్టలోనుండి ఏ పియు
డిలో కూర్చుండఁ బెట్టుకొనును.)

యశోద—నర! నర! లేచిమ్మా మాపిల్లవానిని మాట్టుకొనకుము
నలకునలకు. మాపిల్లవానికి నీవేమియు బాళియనలదు. నీ
పాలగొట్టకే మాపిల్లవాఁడెమరు చూచుటలేదు అయ్యో!
అయ్యో! ఏ తెచ్చెప్పినను వినవేసుమ్మా ఊరకయన్నదాన
పూరకుండక నిద్రబోవువానిని లేపి పగుగాపాలుపాలని వే
పుకొనుచున్నావు ఇక్కడనుండిలే! నద్దిన దారిపొమ్ము

సరో—ఏమమ్మా? నీకుఁగాదటమ్మా చెప్పనది! సరిసరి! బాగుగనే
యున్నది. మర్యాదగా రమ్మనినందులకుఁ దగినప్రాయశ్చిత్త
ము జేయచున్నావులే! ఈకాలములో నెవ్వరిగారవింపగూ
డదు. అన్నట్లేమమ్మా, యెంత చెప్పినను కదలకున్నది.

లలిత—నీకేమి చెముడా యేమి? యశోదమ్మా! యశోదమ్మా!
చూచెదవేర? పిల్లరానిని దీసికొమ్మా. మంచిమాటలతో

నెంత చెప్పినను వినునట్టులేదు. నేనువుట్టివప్పటినుండి యెంద
టితో చూచితినిగాని, యింతటి మొండిరక్కసి నెక్కడగూ
డఁజూడలేదు.

పూత—(తనలో) ఓహూ! ఈమెనన్ను గుర్తించెనాయేమి? కాదు
కాదు. మాటవరుసగా నిట్లువల్కినది (వ్రకా) అట్లుకోపప
డెదరేనుమ్మా? ఎందులకింతకోపము? మీపిల్లవానినినేనేమి
చేసితిని? చూడెట్లేప్పుచున్నవాడో? ఎంతయా! లియైనదో,
పాపము! నాయనా! కడుపునిండదాగి యాకలిని దీర్చుకొ
నుము. (అనివాలీయగా దానివ్రాణములతోఁగూడ, బీల్చు
ను, హస్తములతోస్తనములను బీడించుండ) నరినరిలేయందరి
పిల్లలవంటివాడవని సాలియ్యవచ్చితిని సీవందరివంటివాడవు
గావు వింతవాడవు అబ్బా! అబ్బా! (బాధపడుచు) విడువుము
విడువుము. అయ్యయ్యయ్యో! అయ్యయ్యయ్యో! చాలు!
చాలు! బుద్ధిపచ్చె, బుద్ధిపచ్చె! (విరచుకొని రాక్ష
స శరీరముతో భూమిపయింబడి విలవిలదన్నకొనిచచ్చు
ను. కృష్ణుడు దానిపై నాడుకొనుచుండును)

యశో—అమ్మయ్యో! అమ్మయ్యో! రాక్షసి రాక్షసి. నాయనా
కృష్ణారా! రా! బూచి బూచి (తబాలున కృష్ణుని దీసికొని
వచ్చి దూరముగ, బోయి సిద్ధగాఁబ్రహ్మ! ఇట్టితో నవ్వ
రును లేరా? రాక్షసి. రాక్షసి (నందాదులు వ్రేవేళించి రాక్ష
సి నీడ్చుకొని పోవుదురు) నాయనా! జడిసికొంటివా? (అని
యూరార్చుచు) సరోజనీ! చిన్నికృష్ణుఁడు భయపడనట్లున్న
వాఁడు ఏమిసేయుదునే! (కన్నుల నీరు బెట్టుకొనును)

సరో—అట్లు కన్నులనీరు బెట్టుకొనెదవేనుమ్మా! నీకుమారున కేమియు
భయములేదు. కొంచెము గ ధూళియు గోమూత్రం
బును జల్లి యాచనునంబుఁజేసి రాక్షకట్టుము తర్వాత కొంచె
ము పాలిచ్చి పరుండఁబెట్టుము. (యశోదయట్లుచేయును)

కృ—(తనలో) ఈతొట్టలో శకటాసురుండున్నవాఁడు వీరిని నం
హరించెదంగాక (అని యూరక కాలుచేతులాడించుచు నే
డ్చుచుండును)

యశో—నరోజినీ ఊరక కాలుచేతులాడించుచు నిల్లేప్పచున్నవా
డేమే! ఇప్పుడేగదే పాలిచ్చితిని.

నరో—ఏమో నాకుమాత్రమేమి తెలియును?

కృ—(ఊరక గిలగిల దన్నుకొనును; అందు డి శకటాసురుఁడు భూ
మిపై బడిచచ్చును)

యశో—అమ్మయ్యా! మరల నెవ్వఁడో డక్కనుఁడు వచ్చివాడే,
ఇంక మనముండుండరాదు. అవ్వలి గృహంబున కరుగుదు
ము. (అని కృష్ణుని భుజముపై నిల్చికొని పోవుచుండ నుడి
గాలి వీచి శ్రీకృష్ణుని పైనఁడిసికొనిపోవును) అయ్యా! న
రోజినీ! అయ్యాలలితా! నేనేమిసేతునే, నాకృష్ణుడేడే,
నాచిన్నికృష్ణుడేడే! నాముద్దు కృష్ణుడేడే, నావరాల కృష్ణ
డేడే, అయ్యోదేవమా! నేనెంత వావజాతినైతిని! హా!
నను గన్నలెండ్రీ! ఏమనుచుంటివి నాయనా? భుజముపై ను
న్నవాడవు భుజముపై ననే మాయమైతివా? ఈ పాదునుడి
గాలి యెక్కడనుండి వచ్చెను! ఇంక నీరుందరబదనార వింద
ము నేనెట్లుగాఁతును. నేనెందువొత్తును (అని దుఃఖించు
చుండ తృణాదునిపై నెక్కి కృష్ణుఁడాకసమునుండి పడును,
తృణావర్తుఁడు చచ్చుచు.) నాలెండ్రీ! వచ్చితివివా? నావరా
లెండ్రీ! వచ్చితివా? (అని తటాబున నురికి పట్టుకొని) ఇంక
రెండు. ఇం దొక్క నిమిషమైన నిల్వరాదు. నిల్చినచోనిట్టి
పేయెవోకష్టములు తఱిసింపచును. (అని య. దఱు నిష్క్ర
మింతును)

(తెరవాలును).

రంగము: — యశోదగృహము.

(యశోదయు, ఇందిరయుఁ కృష్ణుఁడును బ్రవేశింతురు)

(12 అనుబంధము)

యశో — ఇందిరా! నేనేమిసేయుదుచే; మీబాల కృష్ణునినీతిలు కడు
చిత్రములై అవాఙ్మాన సగోచరములుగా నున్నవి. ఎంత
జోళోట్టినను నెంత లాలించినను పోయ మానకున్నాఁడు.
ప్రాశ్నాటనుండి యొకరీతిగా వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచున్నాఁ
డు. మయిల సోకినదేమో యని జలక మాడించి రక్షింపఁ
గొనెన్నియో చేసితి; నెన్ని జేసినను దనయేడ్పు మానకున్న
వాఁడేమిసేతునే?

ఇందిర — అమ్మా! యశోదదేవీ? ఇదేమమ్మా! యీదినమిట్లేడ్చు
చున్నాఁడు? ఆకఁలి యగుచున్నదేమోకొంచెముపాలిమ్ము

యశో — ఇంతకుముందే యిచ్చితి. చూడవచ్చినవారెల్లరు నెత్తుకొ
ని లాలించిరి. కాని నిముసమైన నేడ్చుమానఁడు. నీవెకొ
ని కొంచెమోదార్చుము. అప్పుడైన సూరుకొనునేమో?
(ఇందిర యెత్తుకొనఁ కృష్ణుఁడేడ్చును) ఇందిరా నీనెత్తుకొనిన.
వృత్తినుండియు మరియింత యేడ్చుచున్నాఁడేమే? ఇంకతొ
టెలో బరుండ బెట్టుము. జోలపాటబాడుము (పరుండఁబెట్టి
యూపుచు జోలపాడును.

ఇందిర — నేడేమోగాని పిల్లలఁడు చికాకు పడుచున్నవాఁడు;
(ముందుజూచి) అదిగో! రాధయుఁగమలయు వచ్చుచున్నా
రు. (రాధయు కమలయుఁబ్రవేశింప)

యశో — రాధా! రావే! నీమేనల్లు డీప్రాశ్నాటనుండియు నీవు వచ్చి
యెత్తుకొనవైతినిని యొకరీతిగా నేడ్చుచున్నవాడు. కొం
చెమెత్తుకొని బుజ్జగింపు

రాధ — (సవ్యచ) నిజమేనమ్మా! నేనునదేయనుకొనుచువచ్చుచు
న్నాను (అని కృష్ణునెత్తుకొన కృష్ణుఁడేడ్చు చాలించి రాధ.
మొగముజూచి ముసిముసి నగవులు నవ్వుచు నూరకుండును)

యశో—రాధా! నేన్నది నీకు పరిహాసముగా దోచినది. చూచితివా నిముషములో నేడ్చుచాలించి కిలకిల నవ్వుచున్నాఁడు.

రాధ—అట్లేమియుగాఁను నిద్రవచ్చుచున్నది గావున నేడ్చియే ద్చి యూనికున్నాఁడు. కమలా! నీవెత్తుకొనవే, యూరకొ ననో యూరకొనవచ్చో చూతము.

కమల—(ఎత్తుకొనఁ గృష్ణుఁడు మూలనేడ్చగా అయ్యో! గుక్కడి వృళండ నేడ్చుచున్నాడని యేమోనమ్మా! నాయొద్దనుండ దు, చంకనుండి జారిపోవుచున్నాడు; నీకును కృష్ణునకే తగు నమ్మా! (ఇచ్చును)

యశో—చూచితివా? నీచెంతచున్నవో మూరకున్నాఁడు రాధా మీయింటికిఁ దీసికొనిపోయి యేడ్చుమాన్పితర్వాతఁ దీసి కొనిరావే.

రాధా—ఏమోనమ్మా! నీకొడుకుచాలాదుడుకువాడు. నాచెంతనుం దునో, యుండవో నీయొద్దనే యుంచుకొనుము (యశోద యఁబోవఁ గృష్ణుఁడేచ్చును)

యశో—అదిగో! నేజెప్పలేదా! మీయింటికిదీసికొనిపోమ్ము.

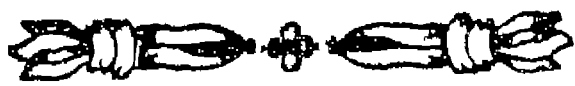
రాధ—అట్లేమ్మా (అనినవిని) ఏమేకమలా! ఇందిరా! మీరింటికి వచ్చెదరా, కొంచెమునేపిచ్చయందుగా? (తెరలో)అమ్మా

రాధ—అదిగో కూగాముఁడు బిలచుచున్నాఁడు. నేఁబోయెద.

సమల—సరే! అట్లయిన మేమును మాయొడ్లకుఁ బోవుదుము.

(అని యందఱు నిష్క్రమింతురు)

రంగము:—రథాగృహము.

(13 అనుదంధము)

(రాధ ప్రవేశించును)

రాధ(శ్రీకృష్ణునితో నిడుకొని) జగన్మోహనా! శ్రీకృష్ణా!
 ఇప్పటినుండియు నాయందింత ప్రేమయా? ఏమి నాయదృష్టము
 ఈవేషలైలో నాకన్న ధన్యులెవరు? నావలె నింకొకరు ని
 న్ను నేవజేయలేదు. నిన్ను జూడకున్న నేను క్షణకాలమైన
 నిల్వగలనా. నీదివ్యమంగళ విగ్రహసందర్శనమే నాయాసం
 దము. నీయానందమే నానర్వస్యము. రాధవేటును కృష్ణుడు
 వేటును గాఁజూలరు వారికి భేదములేదు. రాధాకృష్ణుల నా
 మైక్యమందే సారస్యమున్నది. అందేమాధుర్యమున్నది. అందే
 యమృతమున్నది. అందులకే నేనునిన్నింతగాఁ బ్రేమించుచు
 న్నదానను. అజ్ఞులకు, మూఢులకుపామరులకుఁగలఁకితము
 గఁగనంబడును గాని, నిశ్చయముగా నాప్రేమయు నిష్క
 శంకము. పవిత్రము. శాశ్వతము రాధాకృష్ణ మహామంత్ర
 ము చతురక్షర రాజితము. రాధాకృష్ణులు అను వంచాక్ష
 రి తప్పక ఫలమిచ్చు. కృష్ణా! రాధాకృష్ణా! రాధాకృష్ణా!
 రమ్మ. రమ్మ. సుగంధతైలముతో నీవెఱ్ఱుకలను జిక్కు
 దీసి కోమల కుసుమదామములఁ దురిమివను. నీనేవజేయుట
 యే నాకుఁగర్తవ్యము. నీయాజ్ఞానిర్విహణమే నాప్రయోజన
 ము. (అని తలదువ్వి మల్లెపువ్వులు దండలుగట్టిధరింపజేసి)
 కృష్ణా! ప్రాణనాథా! నీమొగమును దిన్నగ నిల్పుము. నీకు
 గస్తూరి బొట్టుదిద్దెదను. కదలకుము. (అని తలకము జెట్టి
 ఇదిగో! ఈఫలముల బుచ్చుకొమ్ము. ఈనవనీతము భక్షిం
 పుము 'అని తినిపించి మూతిగడిగి మాటిమాటికి ముద్దు

బెట్టుకొనుచు) కృష్ణా! నీవింక నిద్రింపుమి నీకొలుకు విరజాజులు
దెచ్చిశయ్యయేర్పరచితిని

కృ—(సలలో) ఆహా! యేమి యాశ్చర్యమాధుర్వము? కొంచెమిమ్మె
ను నంతోవ పెట్టడంగాక (పాక) అత్తా! అట్లే అని రాధ
పాక (బడంకి లెకలో) ఇప్పుడు నిద్రించుచున్నట్లు నటించి
యిమ్మె మనో భావంబును గన్పట్టెద (శిన్నలమూయను)

రాధ—కృష్ణా నాచాదమస్త కమః జక్కగా దిలకించి ఆహా! బాలుం
డయ్య నీదగన్మోహనాకారుడు తన యనమానలావణ్యంబు
న మిన్నధునైన, శ్రీమండు సేయఁజాలి యున్నవాఁడు. విచా
రించిన నీకమాదఁడు జన్మించినది మొదలుకొని యదేమా
కాని నాచిత్తంబు మోహయత్తంబై యున్నది. ఒకక్షణమై
న నేతద్విహంబున లోగ్యంబాల (కృష్ణుచుద్దేశించి) శ్రీకృష్ణా
నాచిన్ని కృష్ణా! నాప్రాణనాథా! నాప్రాణప్రియా! నిక్కముగ
వచ్చించెద. ధరణీదుర్జడతీగి దండించిన దండించుగాక! అ
త్తమామి లోకీయెడబాసిన బాపునురుగాక బంధువులాదరిం
వకున్న నాదరింపకుండురుగాక! యితరులెఱింగిచులుకగాఁజూ
చినఁజూతురుగాక యింతయేల నాప్రాణేశ్వరు డెఱింగి ప్రా
ణంబులఁదీసికదీయగాక! మనోవాక్కాయ కర్మంబులచే ని
న్న విడునఁజాలను. విడనాడఁబ్రతుకజాలను చిన్ని కృష్ణా! ఎన్న
డు నిన్నుగూడి నాభ్యములనెభ వింతునో యెన్నఁడు నీవు
పెద్దవాఁడవై నాయనరాగ వృక్షంబును బలవంతునుగనొ
నఁంతునో, యెన్నఁడు నాయాననననూనము నీకర్పింపబడు
నో యెన్నఁడు నాచారాధకారము నీప్రేమనూర్యకిరణంబు
లచే కటాపంచలై పోవునో, నాకీజన్మమున నట్టిభాగ్యము
జేకూరునా! నామనోరథము సిద్ధించునా! నా కివంబు వండు
నా! నానోములు నాకభీష్ట ప్రదంబులగునా! పాణనాథా
ప్రాణప్రియా! ప్రాణేశ్వరా! ఏనొక్కతనని తలంపకుము. ఈ
గోపిక లెల్లరు నీ దాసిజనములే.

నీ. నీయధరామృత • నిర్ఘరంబులునేడు
 నేరి వాతెరలపై • జలుకకున్న
 నీవిశాలాంచిత • నిర్మలవత్సంబు
 కుచకుట్రంబుల • గూర్చుకున్న
 నీరమ్యతరహస్త • నీరజాతంబులు
 చికురబంధంబుల • జేర్చుకున్న
 నీకృపాలోకన • నివహంబుమెల్లన
 నెమ్మొగఁబులమీఁద • నిలువకున్న
 గీ॥ నీసవీనమాన • నీయసల్లాపంబు
 గర్జరంధ్రదిశల • గప్పకున్న
 నెట్లుబ్రదుకువార • మెందుజేరెడువార
 మధిప ! వినఁగదగదె • యాఁడుకుయిలు.

ఇప్పుడింటిలో మామలేడు! భర్త లేడు అత్త లేడు. ఇంకెవ్వ
 రును లేరు. ఇట్టి సమయమున నీవేవయః పూర్ణుడ వైనచో నేనె
 ట్లుండనోగదా? నేనెంత యానంద మనుభవించు చుందునో గదా?
 ఎక్కడిమాట ! అంత యదృష్టము నాకు లభించునా?
 కృ—(కన్నులు నులుముకొనుచు లేచి) అత్తా ! ఏమేమో యను
 కొనుచున్నావు.

రా—ఏమనుకొనిన నేమి లాభము.

కృ—లాభము లేకేమి కొంచెము చెప్పుమా?

రా—ఏమియు లేదు

కృ—సరే, నీవు చెప్పుకున్న మానగాని, నేనొక్కటి చెప్పగ విని
 యెదవా?

రా—నాకు నీదాస్యముకన్న వివేక మేమున్నది? చెప్పుమట్లేవి. రును

కృ—నీవు పోయి కనాటమును బంధించి రమ్ము.

రా—(నవ్వుచు) కృష్ణా! ఎందులకు ?

కృ—అదిగో! నీవు వ్రశ్న వేయుచున్నావు. నీవుమొదటికే చెప్పకపో
 వచ్చునుగాని నేను చెప్పినను వినఁగూడదా ?

రా—(నవ్వుచు) చాలులే ! నీవు చూపుచున్నది చాలా విచిత్రమునీ మాటలు—

కృ—అబ్బో, నీవిచారములే యేమైనది, కిలీల నవ్వుచున్నావు నేనేదో నీకు మంచి చేయవలెననిన నీవు దిష్టవాడనితిర స్కరించుచున్నావే? నేను దిష్టవాడనా? నీపేయంత పెద్ద దానవు గాబోలు.

రా—(కృష్ణుని మట్టిపకొని) నీ లక్కరిమాటల కేమి, హానీ! నీవు చెప్పినట్లుగనే తెలుపు వేసి వచ్చెదనులే ! (అట్లుచేసి ఇంకఁ జెప్పుము.

కృ—చెప్పుట కేమున్నది ? అడవీ. బుట్టములో నున్నది.

రా—అదిగో! మరల నీమాయమాటలు ప్రారంభించినావు. నీవు చెప్పిదలఁచినదేమో చెప్పుము.

కృ—నరే! నిన్నీ నునచు గాని, నేను పెద్దయగుట మందిదా, ఇట్లు చిన్నగానుండుట మందిదా?

రా—కృష్ణా! ఈవిషయపరీక్షి యందులకు! నీ నవ్వును పెద్దవాడవగుదునో అని గంపెనాసింది యున్నదాన, నునున నేండ్లు రాకండ నిప్పుచెట్లు పెద్దవాడవగుదువు ?

కృ—అట్లు త్రోవకొమ్మ, చిన్నకృడు మాగురువుగారు నాకురెండుమంత్రిములను జెప్పును.

రా—(నవ్వి) ఏమి! నీవు మంత్రీగాడనా!

క—మంత్రీగాడనో, తంత్రీగాడనో, యివ్వజేచూచెదవులే!

రా—ఆ మంత్రములపేరేమి ?

కృ—వానిపేరుతో నీకేమి? దాని మహిమ చెప్పెదవియును. వాని ని కలింది చిన్నగాఁ గావలెనన్న చిన్నిగా వగుదును. పెద్దగావలెన్నఁ బెద్దిగా వగుదును. అవి నాకు వచ్చును.

రా—(తొందరగ) అట్లుంన నివ్వజే పెద్దవాడవు గమ్ము.

కృ—ఇదిగో పెద్దవాడయ్యెదను. మంత్రము కలింతునా? అదిలో నవ్వెదను లేరుగదా?

రా—ఎవ్వరు లేరు

కృ—(కన్నులుమూసికొని) ఓకృష్ణుడా! రాధ జెప్పినఁ గావునఁ బెద్దవాఁడవు గమ్ము.

రా—(నవ్వుచు) ఇదేమిమఁతము, ఇదేమిజనము?

కృ—(కన్నులు చెఱచి) అత్తా! ఏమి పెద్దవాఁడనైతినా?

రా—(వకపక నవ్వుచు) ఆ! యథావ్రకారమునకు లోఁములేదు (అని యెత్తి ముద్దుపెట్టుకొనును.)

కృ—ఏమీ? అంతేనా? ఈసారిచూడుము. మంత్రియను బాగుగా పఠించెదను. (అని కన్నులు మూసికొని పెద్దవాఁడనుగావలెనని పదిసారులనును, రాధ యూరకనవ్వుచు ముద్దుపెట్టుకొనుచుండును. కృష్ణుఁడు పెద్దవాఁడగును.)

రా—(బెదరి వెనుకకు తగ్గి యాశ్చర్యముతో) ఆహా ఇదేమి వింత? ఈమనోహరుఁడు సామాన్యుడగాదు. అదిదేవుఁడు. ఇమ్మహాత్ముని యవతారము వలన మేమందఱుము బవిశ్రులమైతిమి. నూపావఁబులు పటాపంచలై పోయినవి. మాకన్న ధన్యులు లేరు. మాకన్న నదృష్టవంతులు లేరు. ఆహా ఇట్టివింత యెందైనఁ గలదా! ఆదినారాయణుడు తానొక చిన్ని శిశువు గావలసి వచ్చెనుగదా? ఆహా! కాలమహిమ

నీ. ఏబాములెఱుఁగక • తోపారుమేటిఁ

బసులకాపరియింటఁ • బాముగలిగె

ఏకర్మములులేక • యెనయునెక్కటికి నీ

జాతకర్మంబులు • సంభవించె

ఏతల్లి చనుబాలు • కెఱుఁగనిపోడయ

శోదచక్కులపాలు • చొరవనెఱిఁగె

ఏహానివృద్ధులు • నెఱుగని బ్రహ్మంబు

పొదిగితిలోవృద్ధి • బొందజొచ్చె

గీ॥ ఏతవమాలనై న ♦ నెలమిబండనిపంట
వల్లవీడనముల ♦ వాడబండ
ఏచదువులనై న ♦ నిట్టిట్టిడనరాని
యర్థమనయవమాల ♦ నందమొండె.

అదినారాయణా! అవ్యయానందసామ్రాజ్యసింహాసనాధీశ్వరా శ్రీ
కృష్ణా!

నీ॥ ఏనీగుణములు క ♦ శ్లో॥ ద్రియః బులుగోక
దేహతాపంబులు ♦ గీరిపోవు
ఏనీశుభాకార ♦ మీక్షింపగన్నల
కలుగల్గల్గభంబు ♦ గలుగుచుండు
ఏనీచరణసేవ ♦ పేప్రాప్తజేసిన
భువనోన్నతత్వంబు ♦ బొందగల్గు
ఏనీ లసన్నామ ♦ మేప్రాప్తభక్తితో,
దడవిన బ ధసం ♦ తతులువా గు

గీ॥ నట్టి నీయందు నాచిత్త ♦ మనవరతము
నచ్చియున్నది నీయాన ♦ నానలేదు
కరుణజూడుము కంసారి ఖలవిదారి
శ్రీయుతాకార మానినీ ♦ చిత్తచోర.

శా॥ నీకుద్యావసేలా కించుచెవులు ♦ నీన్నామవాక్యంబులు
నీవేరంబునీయహస్తయగముల్ ♦ నీమూర్తిపై జూపులు
నీపాదంబులపొంతిమొక్కె శిరముల్ ♦ నీసేవపై జిత్తములే
నీపై బుద్ధులుమాకు నిమ్ముకరుణా ♦ నీరేడపత్రేక్షణా!

కృ—(గీతలో) ఈతన్నికి మోహముదీరి భక్తికరమదృఢవిం
చినది. ఇక నీమెను మోహవశురాలిగా నొనర్చెను. (వ్రతా)
అత్తా! ఇదిగో! నామంత్రము సఫలమైనది.

రా—(సవ్వ) కృష్ణా! అనున నన్నిప్పు డేమిచేయుమందువు.

కృ—నీవేమి చేయవలయునో నేజెప్పవలయునా? నన్నందులకు

బెద్దవాడవు గమ్మనికోరితివో అది కొంచెము భావకముజేసి
కొనుము.

రా—నీవు మాయకాండవు నీమాటలుమాయమాటలు నీతోనెవ్వ
రుమాటలాడగలరు.

కృ—పోనీలే, నేనే చెప్పెదను ఈశయ్యపైఁ గూర్చును.

రా—(నవ్వుచుఁగూర్చుండి) ఇంక నేమి చేయవలయును?

కృ—నీనేత్రాంచలమువలె రసంబును వెదజల్లుచు, నీనడుమువోలె
పిడికిటం బట్టదగి, నీకుచకుం భములవలె నఖంబులం గ్రుచ్చ
బడి, నీచిత్తంబువలె నమందరాగంబుచుబుట్టించుచు, నీగాత్రం
బువలె గామప్రదంబై నీయధరంబువలె రుచికిరమై, యేది
యుండునో దానిఁ జెమ్ము.

రాధ—(నీవ్వుచు) ఓహో! తాంబూలమునకై యెంతోధ గల్పించి
తివి. అట్లే తెచ్చి యిచ్చెదను (తెచ్చిఇచ్చుచు.)

(తెరలో తలుపుగుద్ది) తలుపు తలుపు.

రాధ—(భయముతో) అయ్యో! ఇంకేమిసేయును? ఈసంకోచహ
గరంబున మునింగి నానాధులకు భోజనవనార్థములకు దీసి
కొని పోనై తిని. తుఘాకులుండై మహాకోధంబునవచ్చియు
న్నాఁడు. ఇంకేది తెరువు? ఈకృష్ణుండే శరణ్యము (కృష్ణునితో
కృష్ణా! నానాధుఁడు వచ్చి పిలుచుచున్నాఁడు.

కృ—అయిన నన్నేమి చేయుదువు? నాకును భయమగుచునే
యున్నది.

రాధ—ఇంకెట్లు?

కృ—ఇంకెట్లు?

రాధ—అతఁడు వచ్చిన నూరకుండునా?

కృ—అతఁడు వచ్చిన నూరకండునా?

రాధ—ఈకృష్ణమంతయు నీవలననే వచ్చినది.

కృ—ఈకృష్ణమంతయు నీవలననే వచ్చినది.

రాధ—ఎట్లు?

కృ—ఎట్లు?

రాధ—నీవు పెద్దవాఁడ ఎగుటచేతనేగదా యింతవచ్చినది? నీవుచిన్న
వాఁడవుగనే యుండినచో నానాధుఁడువచ్చి కొంచెముకోపిం
చి యనుమానములేక నెడలిపోవును. ఇప్పుడట్లు వెడలి
పోవునా?

కృ—నీవు నన్నూరుకొననీయక నీవే యింత కేసితివి. నీనాధుఁడులోని
కివచ్చిన నన్నూరకవిడచునా? ఇదిమాయమ్మకు తెలియునో
యేమో! నన్నేల మీయింటికిరమ్మింటివి? (అని గడ గడ
వడకును.)

(శైరలో మరల తలుపుగుద్ది)

ఏమే, యింక నెంతసేపని యిట్లుండును. తలుపుదీయునువా,
లేదా?

రాధ—(భయముతో) కృష్ణా! చిన్నమంత్రము పెద్దమంత్రము నీకు
వచ్చునుగదా? నామనవి నాలకించి నాయందు దయయుంచి
యెప్పటియట్ల చిన్నవాఁడవగును. లేకున్న నానాధుఁడు న
న్నను విన్నను నూరక విడువఁడు.

కృ—(వెలవెలబోయి) అయ్యో! అత్తా! భయముచేతనేనామంత్ర
ము మొదటికేనుఱచితిని.

రాధ—మఱచిన నెట్లు? ఎట్లయినను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చికొనుము.

కృ—అత్తా! ఇప్పుడది జ్ఞాపకమురాదు. నేనేమి నేయుదును?

(తనలో) కాళ్ళు కాలుచున్నవి. కడుపులో నాకలియగుచున్న
ది. తలపిశను తీయుటలేదు. ఏమిమోటాడవు?

రాధ—అయ్యో! ఎట్లయిన జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనును ఊరుకొనఁడు
తలుపు విరగగొట్టియెన లోనికివచ్చును. వచ్చిన తరువాత—

(పట్టును)

కృ—అత్తా! నేనేమి చేయుదును? నాకుమాత్రము భయములేదా

నీవెన్నియైనను ననుము. నాకగియిప్పుడు జ్ఞానకమరారు కా
ని నేనొక యాలోచన జెప్పిద వినియెనవా?

రాధ—సరే! ఏదోచెప్పుము.

కృ—నాథుఁ డెట్లయిన రాకమానడు. వచ్చి యూరకపోవువాఁడు
కాఁడు కావున మనమిద్దఱము కవాటము దెలువక శాలువ
ను గట్టిగాబిగించి కప్పుకొని పరుదము, మనయద్వైతమున
నొకవేళ మనలను జూడకుండఁ బోవుచేమో.

(అని నిండ ముసుగు జెట్టుకొని పరుందురు.)

గొల్ల—(తలుపు విరుగగొట్టి లోపల బ్రవేశించినలుదిక్కులు వెదకి
రాధను కానక) ప్రతీదినము భోజన పదార్థములనుదీసికొని
వచ్చుచు నేడుతీసుకొని రాకపోవుట మేమికారణము? తాను
దీని పండుకొనినఁ జాలువనికొనియెను గాఁబోలు (వెదకి) ఎం
దును లేదే! ఒకవేళ పరుండియున్న దేమో! (నడచును)

రాధ—(ముసుగులోనుండి) కృష్ణా! కొంపమునిగినది. ఇటీవచ్చుచు
న్నాఁడు. అబ్బా! ఇప్పుడేనాపరియాచకము! ముందునంగతి
విచారింపు.

కృ—నీకేమియు భయములేదు నీవుగట్టిగ శాలువను బిగజుట్టుము.
నేనుపాయమునాలోచించెదనులే (యిట్లేయనుకొనుచుందురు)

గొల్ల—(పోయిచూచి) ఆహా! ఈపాపచరీత - ఈగల్మషవర్తన, నేను
లేకుండఁ జూచి, ఈక్షినింపుకొని పరపురుషుఁతోఁ గూడి
మంతనము గావించి నిద్రించుచున్నది. ఇంకదీనిని సహింస
రాదు (అని గొడ్డలివెత్తి) అయినను దొందర పడనేల? లేదే
యే చంపెదఁగాక; (అని ముసుగుతీయగా కృష్ణుడఁ రాధ
చెల్లెలగు కమలయై యుండును.)

రాధ. —లేచి నాథా! వచ్చితిరా? మీకొఱకు భోజన పదార్థములను
దీసికొని రావలయునని యింకను నేళగాకుండుటచేతఁ గొంచె
ము పరుండి పోవుదమని నిద్రించిని. ఇంతవఱకుఁ దెల్విరాశి
దు. అయ్యో! మీకెంత యాకలియయ్యెనో? మీరెంత

యాయాస పడితిరో? ఛీ! నా బ్రతుకేలీ మిగండ్రగొడ్డలి
సన్నిష్ఠమ చంపుము

గొల్ల—(తనలో ఆహా! నేనలదిన నంతయుఁభస్మము. ఈసన్నిఁ
హావతివ్రత నీని మాటలు సర్వమునకు దూరముగా జాలక
కాని మొదల భోజన పదార్థములను బ్రతికనము దెచ్చు
నీనాడేల తేసిండును? ఈనాచారనాయక మఁస్సు నొప్పి
పఁగూడదు. (ఛీఁ) నాకేదియు తొందరలేదు. మీచే
లెప్పుడు వచ్చినది? ఏమి విశేషములు?

రాధ—అదియంతయు దర్వాస జెప్పినను మొదట భోజనమున
లెందు.

కృ—అత్తా! నేనును భోమొదను.

గొల్ల—ఏమేమి? చెల్లెలత్తాయనుచున్నది.

రాధ—ఓహూ! ఈపరిహాసమున కేమిలెందు దానిచారబృథము.
కమలో నందరు సత్తివాండ్రు లేరు? కమలాపొమ్ముమఱి
క్కప్పుడు కలసికొందుములే (కృష్ణుడు పోవఁజూచి) నాధ
కమల చాలమంచిది; దానియొక్క యింకొకరికరాదు; నరి
బదిమాటలై న మాటబాడలేదు; అదిఅక్కాయని పిలువవి
కత్తాయని వినఁబడి యుండవచ్చున; లేకున్న సత్తికన
ట్లు వల్క్కియుండున; మీరే వచ్చుటచే లంకనుండరాద
వెడలి పోయినది

గొల్ల—నాకుఁ దెలియగా! అదిచాలమంచిది! నన్నుజూచిన నెవ
డునట్లే తొలగిపోవుచుండును. నాకాకలి యగుచున్న!
ఇంక భోజనము బెరుదువుగానిరమ్మా;

(అని యిద్వరు నిష్క్రమింతుర)

రంగము:—యశోద గృహము.

(గోపికలతో యశోద ప్రవేశించును)

యశో—మీకింత కష్టమేమివచ్చినది?

1గో—మేమేమనిచెప్పుడుమ ? చెప్పినమీర (గోమ) వచ్చునేమో!
యశో—కోపమేమి చెప్పుడు!

1గో—మీకొడుకుచేయు దుడుకువనులకు మేము తాళలేకున్నాము.

క. పడతీ! నీబిడ్డకుఁ మా

కడవలలోనున్న మంచి • గాగినచాలా

పడుచులకుఁబోసి చిక్కిన

కడవలఁబోనడచె నాజ్ఞ; గలదోలేదో.

ఇంతియేగాక పిల్లలకుఁ బాలులేవని బాలింత లెంతవారికిచిన నూక
కొనక నీకొమారుఁడాపులకడకు దూడలవిడిచెను మేముమొదటికేపేగ
వాడ్రము అపాలమ్మకొన్నగాని మాపొట్టగడువదు. ఇంకమేమేమి
చేయుదుమమ్మా?

2గో—అమ్మా! యశోవాదేవీ! నిన్న మొన్నబుట్టెనో లేదో కాని
యప్పుడేదొంగతనమున నారితే నాజేయమ్మా! మొన్నటిదిన
మున మాయంటికివచ్చి యుట్టిబిరదనున్న మీగడ, పాలు,
అందకుండుటచే తోళ్ళు పీటలు ప్రోగుజేసి వానిపై కక్కియ
క్కడికి నందకుండుటచేఁగుండకు కందముచేసి తానుద్రాగి
నంతత్రాగి తక్కినది పారబోసి మేమింటఁ బ్రవేశింపగానే
పారిపోయెను. ఇదిగో! చూడుము (పగిలిన గుండనుబూపి)
ఇంతియేగాక నిన్నటి దినము మరలవచ్చి.

క. వెన్నదినఁగ బాడగని మా

పిన్నది యడ్డంబువచ్చి • పిరిదికి దివియక

ఁన్నొడిపి పట్టుచీరెను

జిన్న ఈమారుండెయితెఁడు • శీతాంశుమ భ.

క. చేబంతి తప్ప పడెనని

ప్రాబల్యముతోడవచ్చి • భవనమువెనుక

మాబిడ్డదలకమాడఁగ

నీబిడ్డకుఁపలవదెచ్చె • నెలతుక! తగునే?

3 గో—అమ్మా! ఇట్టివి చెప్పడం చూస్తుంటే నేలకు నేల జెప్పవచ్చును. వాసికేమిగాని. యిది పెద్దవింత; వినుము.

క. గొడుగులు లేరని యెఱి సతి

గడు వగవగ దమ్ము మగని • గాగె కోనినా

గొడుగులు గలిగెదరనిపైఁ

బడినాఁడిది వినుము శిశువు • పనులేతల్లి.

4 గో—అమ్మా! అన్నియుచులేగాని, నీకేయివాడై శవ్యమున్నదో నందఱికిన్న నింక నాలుగుమారులు లెక్కువతినుము. ఇంక నాలుగు మంచిసొమ్ములు మంచి వస్త్రములు ధరింపుము. అంతియేగాని నీగొడుగు నిట్లుచూపై విడిచి యల్లరి చేయింపవచ్చునా? ఇంకఁ దెచ్చు మాటలతోఁ బనిలేదు మామ కోసశ్చయమును వినుము.

క. ఓరుస్థా! పిశుమారుఁడు

మాయ ద్దగు జేరుగుకాలు • మనకీడమ్మా

పోయెద మోడికై నను

మాయలమరభుటన • మంజులవాణి.

యశో—మీరెప్పుడును నాకుమాదిన్నిపై నేనోనేరములు చెప్పుచు నేయుండుదు. ఇన్ని నాళ్ళకు లేక లేక ఏ డొక్కఁడు వుట్టి నాడు. వాడును జాలయంచివాఁడు వాడిట్టిపనులను జేయునా?

(4) అనుబాధము.

క. నన్న విడచి చనండిట్టు

నెన్నడు భారుగిండ్లతోవ • లెజుఁగడునేఁడుం

గన్నులు దెలివనియాయీ

చిన్నికుమారకునిరవ్వ • నేయఁదగునే.

1 గో—కోవమతో, ఎన్నఁడును నిన్ను విడచి యిట్టిటుగాడుగా? యెన్నఁడును భారుగిండ్ల కోవనేబోవఁడుగా? అవునమ్మా.

యెవ్వరిపిల్లడు వారికేముద్దు, కన్నులు సైతము దెవడేమి? చిన్నవాడు, పాపము. మేము లేకుండఁజూచి యొంటరిగావచ్చి వెన్న దినుకుండగాఁబట్టుకొని యిప్పుడే కిట్టివేసి వచ్చితిని. మామాటలే యసత్యములో, మీపిల్లవాని మాటలే యసత్యములో, యొక్కసారి మాయొంటికివచ్చి చూతువు గాని రా.

యశో—రానక్కరలేదు. చూడనక్కరలేదు. ఈమాటలవలననే సత్యము తెలిసినది. భోదనముబెట్టి మీరు వచ్చితిరని యిప్పుడేగదా వచ్చితిని. ఇంతలో నిన్నికన్యవములా?

గో—నీ వాడు మాటలన్నయు విచిత్రములుగా నున్నవి. సరే! మావికల్పకలైన నగును గాని యేడీ మీయింట నున్నాఁడే మో పిలువము.

యశో—అయిన నేనే కల్పించితినినియా, నీయభిప్రాయము?

1 గో—ఎవరుకల్పించిన విపుడేమిలే; మఁదు బిలువరాదా

యశో—కృష్ణా. నీవొక్కమారిటురా.

కృష్ణ—(యశోదవీపుపై జేయుచుచి తనసంగతి చెప్పిన ముగ్గుఱోయును సజ్జజేయును.)

1 గో—అమ్మా చూచితివా? తనసంగతి చెప్పినదో—

కృష్ణ—(యశోదయొక్కయు, గోపికయొక్కయు నడుమలది గోపికనోరుమూసి) అమ్మా! నన్నెందులకుఁ బిలిచితివి.

1 గో—(బలవంతమునఁ జేయిదీసికొని) అమ్మా! నానోరుమూ

సెయ్యచున్నాఁడు. చూచితివటమ్మా! నీకన్నులయెదుటనే జరుగుచున్నను నమ్మకున్నా విదియమమ్మా?

యశో—ఏమో యిదియంతయుం జిత్రముగానున్నది. ఇంక మీరింటికిఁ జనుఁడు. ఈనాఁడు మొవలుకొని యింక మీయిండ్లకు రాకుండఁజేసెదను లెడు.

గోపికలందఱు—అమ్మా! ఇంక మేము భరింపఁజాలము. ఇంకనైన

మాయిండ్లకు రాకుండు తగిన శాస్త్రములు. (నిష్క్రమింతురు)

కృ—అమ్మా! నేను బోడికిపోయి అన్ని కుక్కచే బద్దాలలు జెప్పించుకుంటాను, నేనెచ్చటికి పోనమ్మ! నామీద అంతా లేని పోని అబద్ధాలు చెప్పితారు వారి మాటలు నమ్మకు.

యశో—సరే పోదువుగాని యొక మాద్రిద్రిపోమ్మా (మద్దపెట్టకొని వెళ్లి వీరబ్రహ్మనుండు ఇల్లు వెడలియే యుండడు. నాకు గిడ్డకెచ్చిమను పోయినట్లు కనుట్టకు. ఈ గోపికలందఱును, మాయింట వెన్నదినేని యొకతేయు, మాయింటమీ గడదినేని యొకతేయు, మాయింట బరుగుద్రాగెనని యొకతేయు, మాకోడలిని తేయరాని పనులు జేసినని యొకతేయు, నిల్లు ప్రతిదినమను వచ్చి చెప్పకొని దుఃఖించుచుండిరి. నీరి కనత్యమాడునంత యవనరమేరు వచ్చినది? మీ మాటలను నమ్మి దండితునన్న బ్రత్యక్షముగాఁ జూడక యెట్లు దండితురు తప్పు చేసినను మాదిన్ని కృష్ణమృదు దండివనాడఁ జేసులాడునా? ఇంకయునుంగాక మొన్న పూతనం బరిమాంపుటయు, శకటాయురుని భంజించుటయు దృఢావర్తుని నిహూలించుటయు, జూడగా మహాపురుషుడైనట్లు తోచుచున్నది. ఏకారణముచేతనో గాని నాముద్దుకృష్ణునిపై నాకోరికసారి పుత్రప్రేమయు నొకసారి దైవిభక్తియులగుచున్నది. (యందుజూచి విస్మయముతో) ఇది యెందు యీగోపాలబాలురు మా కృష్ణునట్లు లాగుకొనివచ్చుచున్నారు? ఏమిదిగవ్రలు బెట్టుకొనిరో? గోపబాలకులు కృష్ణుని లాగుకొనుచుఁ బ్రేమింతురు.)

గోపబాలకులు—రా. రా. ఇవ్వల్సనిన్నారకవిడిది పెడతామనుకున్నావేమిటి

కృ—ఓం. ఓం. ఓం. నీయరాను (తేలగిలబడుచు)

గోపబా—రావూ? రావూ? రాకన్న మీయమ్మరు బిల్చుకొని
రామా?

కృ—ఊఁ ఊఁ. నాసంగతి మీకెందుకు మిమ్ములనేనున్న అన్నా
నా? గోవిందా! నేనక్కడ అడుకోవటంలే? నన్నేమైన అ
న్నానా? ఉద్ధవా! నీవు చెప్పుము నీవు చూచుచున్నావా.
లేదా? నిన్నుగానియింకెవరైనగానియేమయినాఅన్నానా?

గోపబా—(బాగుకొనిపోయి) అమ్మా! యశోదమ్మా! చూగోవా!
మీశ్వరుడున్నా మేమున్నా అడుకొంటున్నాంలే మీయ
బ్బాయి వద్దవద్ద అని యెంతన్నా వినశండా యెంతమన్ను
తిన్నావో? నేలపై నెంత ప్రేమయున్నదమ్మా?

యశో—(కోపముతో) ఏమిక్కష్టా! ఎందుకు మన్నుదినాడవురా?
పైగవాండు చెప్పినను వినకపోయితివా? నరేలే! నీసంగతి
మొదటినుండి యేమియు బాగుగలేదు. ఎప్పుడును ఏదో
యింటిమీదికిఁ దెచ్చుచుందువు, మన యింటిలోఁ దినుట
కు వెన్న లేకపోయెనా, మీగడ లేకపోయెనా? మన్నుదిన
నంత గ్రహచార మేమివచ్చినది;

క. మన్నేటికి భక్షించెడు

మన్నియమము లేని నీవు • మన్నింపవు మీ

యన్నయు సఖులును జెప్పెద

రన్నా మన్నేల? మరివి • దార్థములేదే?

కృష్ణ—అబ్బ!అబ్బ! వారిమాటలే నమ్మెదవేమమ్మా! వారి
వన్నియు నబద్ధాలు. నేనెందుకు మన్నుదినెదను? నా
కేక కెట్టిమా? వారిమాటలు మొదటకే నమ్మవద్దు వెన్న
దినుచుండ నడిగినఁ బెట్టలేదని నామీద కొండెములుచెప్పు
చున్నాను.

యశో—చాలులే, యింక నూరకొనుము. మొదటినుండియునీవిటే
చేయఁచుటెవి. నీకు సత్సాసత్యములు లేవు. నీవొకరిలో

బడి యుండువాడవుగావు. నీకొకరితోఁబనిలేఁగ్లెతోఁచుచు
న్నది. నీవుకొండికవయ్యను చిందరికన్నమాటలు చాలనే
ర్పించి. ఏదెప్పుడు ననత్య మానవారు కారు.

(15 అనుబంధము)

కృష్ణ—అమ్మా! అయిన వారిమాటలే నమ్మెదవు కాని నామాట
లు నమ్మవా?

శా. అమ్మా! నన్నుదివంగ నేళిశువునో ♦ నాకొంటినో వెట్టినో?
నమ్మంజూడకు వీరిమాటలుమది ♦ నన్నీవు గొట్టంగవీ
రీమార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కా ♦ దేనికా మదీయాస్యం
ధ్ర)మాఘా)ణము జేసి నావచనముల్ ♦ దప్పినదంకింపవే.

యశో—ఏదీ నెఱువుము (కృష్ణుడు నోరుతెరిచును విశ్వరూపము
గనబడును) (ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! యిదేమి? చిత్రముగా
నున్నదే! బ్రహ్మాండాది దేవతలకును నారదాది మహాయో
గీంద్రులకును దుర్లభంబైన శ్రీమన్నారాయణుని విశ్వరూ
పంబును గన్నులార గాంచుభాగ్యంబు లభించినది, ఇది ప్ర
పంచమేనా? ఇది ప్రవలైయేనా? ఇది మాగ్యహమేనా?
నేను యశోదాదేవినేనా? ఏమో? యిదియంతయు నత్యద్భు
తముగా నున్నది. నాకుఁజిత్తివిభ్రాంతి గల్గినదేమో?

మ. కలయో! వైష్ణవమాయయో! యితరసంకలార్పణమోసత్యమో
తలవన్నరక యున్నదానో? యశో ♦ దాదేవిగానో? పర
స్థలమో? బాలకఁడెంత? యీశనిముఖ ♦ స్థంబై యజాండంబుప్ర
జ్వలమై యుండుట కేమి హేతువోమహా ♦ శ్చ్యంబుచింతింపఁగన్
(అనిశ్రీకృష్ణునకు సాష్టాంగనమస్కారంబుజేసి) స్వామీ! చరాచర
మూలకారణా! నారాయణా! నీమహిమనవ్యరెఱుంగఁగలదు?
నీమాయను బ్రహ్మాండదులు దెలియలేనప్పు డింక నేనేం

నీ. జగదీశ! యోగీశ! ♦ సర్వభూతాధార!

నశలసంపూర్ణ! యీ ♦ శ్వర! మహాత్మ!

కాష్ఠగతజ్యోతి ♦ కైవడినిఖిలభూ

తమలందునొకడవై ♦ తనగదీపు

సద్భూధుడవు శుహా ♦ శయు డవుచాక్షివి

నీయంతవాడవై ♦ నీవు మాయఁ

గూడికల్పింతువు ♦ గుణమాలవానిచేఁ

బుట్టించిరక్షించి ♦ పాలియఁజేయు

గీ. దీప్రవంచమెల్ల ♦ నిట్టినీవిప్పుడు

రాజమూర్తులయిన ♦ రాక్షసులను

సంహరించి భూమి ♦ చక్రంబు రక్షింప

సవతరించినాడ ♦ వయ్య కృష్ణ!

కృ—(తనలో) ఓహో! ఈయమ యనన్యభక్తిజ్ఞాన సంపన్నురాలై నది! ఇంక మాయగప్పకున్న వీలులేదు. (వ్రకా) అమ్మా! చూచితివా! నా నోటిలోనున్న గలదేమో చూచితివా? ఇన్ని టికై న వీరిమాట లబద్ధములని నమ్మెదవా?

యశో—అవును. నాయనా! నీమాటయే సత్యము. బాలకులారా! మీరుపొండు. (బాలకులు నిష్క్ర) కృష్ణా! నేను పెరుగు ద్రచ్చుచుండెదను. నీవల్లరి నేయక నుటగే యుండి యాడు కొనుచుండును. అని (చల్లజేయుచుండును.)

కృ—(తనలో) నాకొక్కకై కాచుకొనినన్న నిగతమున్నరించుచున్న నాభక్తు లగునలకూబరమణిగ్రీవులను శాపవిముక్తులగావింప వలయును. దీని కేమియుక్తి బన్నుదు. అవుగాక! ఇప్పుడునా దొంగతనము బయలుజేసెదను. (యశోదచుట్టుదిరుగును అమ్మా! నాకొంచెము వేన్న బెట్టుము. నాకాకలి యగు చున్నది. (యశోద వెన్న బెట్టి గక్కపట్టి యవ్వలగూర్చుం డబెట్టి నాయన! అడుకొమ్ము, (అని చెప్పగాతిరిగివచ్చి) వెన్నద్రచ్చుచున్న యశోదపై బడి వెన్న బెట్టుమని యడుగు

ను. (తిరిగి యశోదకొంచెము పెట్టును. మరల నడుగును
తిరిగి పెట్టి ముద్దిసుకొనును తిని యశోదచూడకున్నపుడు చ
ల్లలో జేయిబెట్టి కెలికి నాకును యశోద గోపింపనేడుచు
ఊఁ ఊఁ అని గారాబముజేయుచు ఆమెపై బడి చీరెకుఁబూ
యును.)

యశో—(గోపముతో) ఏమి గాయది? చేతినున్నంతయుఁగలిపి చేసి
న చల్లంతయు నాశనము చేసితివి ఇంతపొద్దెక్కినది, యేవని
యుగానీయవు.

కృ—(కవ్వముపట్టుకొని యేడుచు) అమ్మా! నాకాకలి యగు
చున్నది. కొంచెము పాలిచ్చినఁగాని నిన్ను విడువను.

యశో—ఇచ్చెదనుగాని యీవీటపైఁ గూర్చుండుము. పాలు పొం
గిపోవుచున్నవి. దింపి పాలిచ్చెదను. (అనివీటపైఁ గూర్చుం
డబెట్టి పాలుఁ దింపఁబోవును)

కృ—(మూల్గుచు) ఆఁ ఆఁ ఆఁ ఆఁ నాకాకలియగుచున్నను అట
చెము పాలిచ్చిపోక పాలుదింపఁబోయెదవా? ఆఁ ఆఁ చెట్టు
కవ్వముతోఁ గుండఁ బగులఁగొట్టి వెన్నదిని పారిశుమురు.)
దును.

యశో—(పాలుదింపి పచ్చి కుండను జూచి) ఏడిచాఁడు? (నీ
బోయెన?) కృష్ణా! కృష్ణా! ఎందుబోయెదవు? (పూర
బోవును.)

కృ—(తిప్పించుకొని) అమ్మా! నేనేమియు నెఱుఁగను ధవా!

యశో—నిన్నేమియుఁ ననను పాలిచ్చెదరమ్ము. ముక్తి

కృ—(చేయినూపుచు) నాకిప్పుడు వలదు. వలదు (అని పైగీర్తి
నిటు దిరుగుచుఁ బట్టుబడక యుండును.) యంగయం

యశో—వీడు చేయువనులకుఁ గోపింతునా, వీడుపల్కు మా
లకు నంతరిసింతునా? మద్దుల

నీ. బాలఁడితండని • భావించునందునా తుండె

యేపెద్దలును నేర • రీత్రమంటు నేడు

వెరపెలుంగుటకునై ♦ వెరపింతునందునా?
 కలిగితేక్కడ ♦ గానితేడు
 వెరవుతో నాబుద్ధి ♦ విన్నింతునందునా
 తనుదానయైబుద్ధి ♦ దప్పకుండు
 ఒకడెలుంగక యింట ♦ నుండెడినందునా?
 జొచ్చిచూడని దొక్క ♦ వోటులేదు.

గీ. తన్నునెవ్వరైన ♦ దలపూయఁజూడె
 యోజనేదు భీతి ♦ యొకటియెలుంగ
 డెలమి నూగుండ ♦ డెక్కసక్కెనులాడు
 బట్టి శాస్తి నేయు ♦ భంగియెట్లు?
 (అటునిటు పరుగెత్తి యెట్లోకృష్ణుని బట్టుకొనినవ్వుచు) ఓహోహో

క. వీరెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు
 గారా యెన్నడును వెన్న ♦ గానరంటగదా?
 చోరత్వం బిఁచుకయును,
 నేరరంట ధరితి నిట్టి ♦ వియతులుగలరే.

యితో—ఇంకెక్కడి కేగదవు? పాలిచ్చెదననిన కొలది వినక కుండ
 కేసి నన్నింత సేపటినుండియుఁ ద్రిప్పలు పెట్టెదవా? అబ్బ
 పుట్టినప్పటి నుండియు నీచేష్ట లిట్లే యిన్నవి.

కృ—తోయంబు లివియని ♦ తొలుగక చొచ్చెదు
 తలఁచెదుగట్టెనఁ ♦ దరల నెత్త,
 మంటితో నాటలు ♦ మానవు కోరాడె
 దున్నతస్తంభము ♦ లూవబోయె
 దవ్యలసల్పంబు ♦ లడుగంగఁవారెదు
 రాచపేటలచాల ♦ రవ్వదెచ్చె
 దలయవునీళ్ళకు ♦ నడ్డంబుగట్టెదు
 ముసలిపై హరివృత్తి ♦ మొనఁజూచె

గీ. కలబరంబు మొలకు ♦ నడుగవు శరణ
వింకఁ కల్క్రి-తనము ♦ పోవుత్ర!
నిన్ను వంతువాని ♦ జీవనము నీ
విట్లు క్రిందుమీఁగు ♦ తెడఁగకునికి.

నాచేగాక యి.కొశరికి నిన్ను గట్టుగొనవశమా! ఇప్పుడు నిన్ను విడదీసెట్టి నవో (రోలుకుగట్టి) ఇంక నెక్కడికీ బోయెనవో పొమ్ము. అల్లరిచేసెదవా?

(16 అనుబంధము)

యశో—ఉహు ఉహు (అనితలనాడించును. యశోదనిష్క్రమించును.)

కృ—ఇంక నీబంధనమే ధక్తులబంధనము బావుఁగాక! (అనిరోలి దుప్పకొని పోవును. తేజయెత్తగా నవణ్యా మగుచును. అట నున్న నె.కొశరిచెట్లునును రోలిచ్చుకొని పోవును చెట్టు విరిగి నలకూబరముగ్రీవులు స్వస్వరూపము నొందుదురు.)

నల—మణి—చేతులుజోడి చి) జేసినదేగా! నారాయణా!

ఉ. వారిదనాళ, ధక్త బనవచ్చి! కష్టముకాను శ్రేందన,

హార! సరోయహాస! పు • రారిముఖామరవంద్య సావరి

కేరుహ! సర్వలోకపరి • కీర్తితదివ్యమహావభావ! సం

సారకదూర! సందతయ • జాత! రమాహృతమేశ! మాధవా!

స్వామీ! మేము ధన్యులమైతిమి. మాశోకుంబునునముక్తి నొందెను. మమిద్వరంబు కేరుని పుత్రులము నలకూబరముని గీర్తి పులను వారము. మేముకనాడు మాకాంతలతో నాకాళగంగయందు జలంబు గావించుచుండ నారిదుఁ డచ్చటికివిచ్చేసి మేము మా సంశోషాంబుధి మునింగి తన్ను గొందెనుకుండుటచే గవలిమద్దుల మోనట్లు సాపంచికి క్రమమైన మాప్రార్థనమున దయార్థ దిత్తుండై భగవదనుగ్రహమున హాసవిమోచన మగునని యానతిచ్చె. నెందు

నీకటాక్షంబునఁ జేసి కృతార్థులమైతిమి. బ్రహ్మాదులును నీమహిమ
నెఱుఁగజాలరు.

నీ. విశ్వంబునీనయై ♦ విశ్వంబుజూచుచు
విశ్వంబుసేయుచు ♦ విశ్వమునకు
హేతువవై పంచ ♦ భూతమాత్రేంద్రియ
ములకు మనఃప్రాణ ♦ బుద్ధిచిత్త
ములకెల్లనాత్మవై ♦ మొనసి గుణంబుల
నావృతమగుచు ని ♦ జాంశుభూత
మగునాత్మచయమున ♦ కనుభూతిచేయుచు
మూడహఃకృతులచే ♦ ముసుగుపడక

గీ. నెరినవఁతుఁడవై దర్శ ♦ నీయరుచివి
గాక సూక్ష్మఁడవై నిర్వి ♦ కారమహిమ
దసరి కూటస్థుఁడన నమ ♦ న్తంబునెఱుఁగు
నీకు మ్రోక్కుదమాలింపు ♦ నిర్మలాత్మ !

ఇంక మాకు సెలవిమ్మా (నిష్క్రమింతురు)

కృ—ఇంక నిందు దడయజేటికి. ఇంటికే పోయిరిగాక. (అని
రోలు నీచ్చుకొనుచు నిష్క్రమించును.)

(శ్రీ)

సంగీతకృష్ణలీల.

తృతీయాంకము.

(రంగము — బృందావనము.)

లెక్కలేని లేగలను దోలుకొనుచు చలిదిశావళ్ళతో గొండలు గోవ
బాలురును గృష్ణ బలరాములును బ్రవేశింతురు.)

(18 అనుబంధము.)

కృ—అన్నయ్యా! మనమందఱ మీ బృందావనంబున జన్మగా నాడు
కొండమా!

బల—మంచిది, అట్లే కావలెను.

గో—కృష్ణయ్య! యొకసారి నేను పాడుదూ నీకు దండము పెట్టె
దము.

కృ—ఓ! అంతరిన్ని నాకు పంతోషమేమున్నది! (అవి యొక కీర్తన
వేడుకతో గానము గావించును.)

అంత—అందఱు పంతోషముతో గంతులు పెట్టుచు కృష్ణునిచుట్టు
దిరుగుచు దాశములు వాయింతురు.) (ఇట్లే యాడుకొనుచుం

కృ—(తనలో) ఓహో! నీవింను జూచ్చితివా! నేనెలు గనితలం
చిటివి కాబోలును. (ప్రకా) బాబులారా! మంత్రేగలన్నియు
ను జక్కగా బద్దికమేసి విచ్చలవిడిగా విహరించుచున్నవి,
అహా! యివి యెంత అందముగా నున్నవి. అందులో నీలేగ
మతేయునానందము, గూర్చున్నది (అని యొక లేగకాళ్లు
ను దోకయు బిగబట్టుకొని వెలగచెట్లకొమ్మ విడిచి కొట్టును
గోపాలకులు సంతోషముతో గేటలు వేయుదురు. వత్సాసు
రుడు పడిచచ్చును.)

అందఱు—బలే? మంచితమాసరా బలే? యీశిత్రీంరా, సూడా
సూడా (గొంగడులను వినడి వై చుచు ఉరుకునుచప్పట్లుగొ
ట్టుచు) యేంకుట్టమూత్రి వయ్యా! యేంకుట్టమూత్రి వయ్యా

కృ—ఇంక నాడుకొందము రమ్ము.

గో—కుట్టయా, అదిగో! సూశావు. బలే? కొంగ జపం సేతుంజే
మున్నాగ! అబ్బోఅబ్బో, కదలకుండున్నదే, దగ్గరికిబోయిసూ
త్రాంరాండి (అని అందఱు ఒక పెద్ద కొంగ దగ్గరికి బోయి
చూతురు)

కృ—(తనలో) న్వామి? తమరిక్కడ వేచేసి యున్నారు చాలసం
తోషము. చాలసంతోషము. (అని దగ్గరును కొంగ తెటా
లున పెద్ద నోరుజూచి కృష్ణుని మింగును.)

అందఱు—అయ్యా! కిట్టయ్య! అయ్యోకిట్టయ్య! యేమైపోయి
నావు కిట్టయ్య! మేమే సేతుం కిట్టయ్య! ఈవాడుకొంగయె
క్కంజుచి వచ్చిందో కిట్టయ్య! అరే? సూత్రా రేంరా. కొట్ట
డి పొడవండి పొడవండి సంపండి సంపండి బుగారావొంటి కి
ట్టయ్యను మింగితే ఊరకయిదుత్రారా? రాళ్ళిసిరెయ్య రేంరా
(అనిరాళ్ళకట్టలు మొదలగువానిని వినరివేయుదురు.

కొంగ కృష్ణుని గ్రుక్కును)

కృ—(లేచికొంగచాడలు జించును, కొంగ రాక్షసుడై పడిచచ్చును)

గో—అరే! మనముక్కల పుష్పావళి పోదాంకంబ్రా! కిట్టయ్య
మీద యేదో పాకుముండాలో ముక్కలు పెరిచిపోయింది (అని
యందలు నవ్వుదురు.)

కృ—గోపాలబాలకులారా! మననందమును జూచి బ్రీచునజెంది
యున్నవారము అదిగో! చక్కని శాసారముకనబడుచున్నది
అక్కడ కీగురము గలదు. (అనిపోయి) పీఠా! ప్రాణనలు
లారా!

శా॥ ఎండక మృగ్గిరి రాతటంబడితి రిం + విలంబింపగా
కంఠో బాలకులారా! నల్లిగుడువక + రమ్యస్థలం బిక్కడి
దండక లేగలు నీరువ్రావి యిరవందక బద్ధికల్ మేయుచుక
దండకై విహరించుచుండగ ననుం + దవీరి భక్షింకమే.
అందలు—అదుగోగా! కిట్టయ్య పెప్పుకుండాదు రాండిరారాండిరా
నడెన్నం తిందాం రాండిరా, (అని యందలు వచ్చి కృష్ణుని
నడుమ నుంచుకొని కూర్చుంటారు.)

1. గో—వోరే! గానంచు సూళాపురా యెంత నున్నంగావుందో
(రాయచూపుచు)

2. గో—నీదేం బాగుందిరా, పట్టి పల్లరాని) నాదిసూత్రా.

1. గో—నీ నేదిరా, అనేది.

2. గో—పెద్దాకురా!

3. గో—మీరింటినుంచి సిక్కలు దెచ్చుకోలేదు కామట్టి రాయి
రప్పలు నేమికుంటారు. నాకేంగాచారంరా. మందిసిక్కం
వుంది.

4. ఇదిగో! నీను సిగురంటాకులు దెచ్చానా? వోరే! ఆదుసూదు
తీగలుతీగ తింపుకొనచ్చాడేంరా వోరే! వెంకన్నా! నూవెంత
వెట్టికుండాకొడుకేందిరా! యెంత వెట్టిగొల్లోడై నా గడ్డిమీద
దనట్రాతింటుం

1. అరే వుందా? యేందో పప్పుడొతుంది.

2. ఏదిరా ఆనప్పుడు॥

1. వారేవ్ వెంకన్నా ఆయిట్టన్నను సూశాపు, పుల్లన్న దబాదిది
గుడ్డుకున్నాడా పాపం

2. వాడు మా పొగరుమోశులే, మొన్నయేదో ఊరికిబోయినాతా
నమ్మోర్తి గూడా యిట్లాగే కొట్టాడట్రా సూత్తాగే నంపండి
(అందఱు పుల్లన్నను కొట్టుదురు.)

పుల్లన్న నెందుకుఁ గొట్టెదరు ?

2. ఈడెందుకు యెట్టన్నను గొట్టావే,
పుల్ల—నన్ను కిట్టయ్య యేణు వాయిస్తున్నాడు సూడమనిసెప్పినా
రు. సూత్తుంటే నాఉల్లిగడ్డకారం యెందుక్కజెయ్యాలా ?

1. కిట్టయ్య మామంచోడా! ఆయనంత మంచి మనిసే లేదు,
నాకుమాత్రం పెట్టడనొక్కన్నావు?

కృ—నరే! నీవును: తినుము. (పెట్టును)

2 (పుల్లన్నతో) నాకోయ్. ఉల్లిగడ్డకారం. నీ క్కాస్తేనాబెద్ద
ననుకొన్నావా? ఏంబెట్టనే!

పు—ఏవూరగాయ కారమైనా నాఉల్లిగడ్డకారంమీద కొత్తుదా?
లేట లేట లేట (అని యూరించుచు తనలో) ఇదేమంచి
సమ్యం (అని మూడవవాని పదార్థము తినును)

2. ఇదేంగిరా. నాకంచంలో దంతా కాజేసినావు?

3. ఇదేందిరా. నాకంచలో దంతా కాజేసినావు?

సూడు. నానేపాపం యెర్గను.

4. సరేగాని, అంతేగాని, దానికేంగాని? కాని—

1. సంగతి యేందో సెప్తేసెయ్యవేందిరా. అట్లా గుంజకో
సత్తావు?

4. నామాటార్సంతే, నీవింటేయిను లేకమీతే లేసి పో

1. సెప్పరా సెప్పరా.

4. అడ్డెడు అన్నం తింటారని యూర్కే అని ఊర్కే తింటా
రని ఊర్కేతింటారని.

1 ఇటుకలిచ్చురా. ఇట్లే! నచ్చిమోతుఁడను

4. ఓళ్ అబ్బా! నీవు నక్కంగ మాట్లాడతావుకామోను. ఎవడైన తిట్టావా!

1. అబ్బా! బతికి బైటబడ్డావురా.

4. ఎవడా?

8. నీవుగాదురాన్, నేనా.

4. మరి నామాటకు బళాబు సెప్పవేరా? ఎబ్బే నీ సేజేం అవుతుంది.

5 లేకేంరా! ఓ! నాలామందియున్నాడు. అడ్డడు లెక్కేం, పత్తరమేం అంటా.

4. యేడ్సావులే! యెడవవాగన్నా.

1. ఊరక కొయ్యటాని కేంలేరా వాడట్లాగేకోస్తాడు.

6. ఏందిరా కోసది?

4. ఏంరా? నీమొగం

5. నీమొగం యేందిరా?

4. నీమొగం యేందంటే లేతలేత సారకాయలా).

5. సూత్రావు మరి తమాసా?

1. ఎత్తివ్రా.

5 తింటే యేం యిత్రావురా?

1. మాఅన్నం అంతా యిడ్చిమెట్టిపోతామా?

5. వరే నూను (అని తినలేక తినలేక తినుచు) ఓ ఉ. ఉ. ఓ ఉ ఉ (చోకును)

4. పొరుసానికోసం తిన్నేక : త్తుండ్రా ముండాకొడుకు.

3. ఒకపిల్లవానితో! నాన్నా! ఒకసవ్వ నవ్వరా సూత్రానా.

పిల్లవాడు—(నవ్వను) (వాడు వాని పెరుగన్నము తినును) యేం యేం నా అన్నం తిన్నాడు ఉ. ఉ. ఉ. (యేడును.)

2. పసిపిల్లగాడిదితిడం యేం రోగంరా! నీది నీవు తినాదూ

(అని చావగొట్టును) వాన్నా యింద తిను తిను (అని తన
యన్నము పెట్టును.)

3. కొడి తెకొట్టాడుగాని బలే పెరుగన్నంరా

కృ—(చల్లిగుడుచుచు, చేతి కిడ్డము రాగా వేలువును మొలలో దో
వుకొని కట్టను జ. కలో సరికించి యన్నపు ముద్దనుచేతిలో,
బెట్టుకొని) ఓ హూ! నఖురాలా!

మ. వినుడో బాలకులార! క్రేపు లటవీ ♦ వీధి మహాదూరముం
జనియెంగోమఁ భూసఖాదనఁతో ♦ త్నాహంబుతో నెందుబో
యెనో? యేమయ్యెనో? కూరజంతువులచే ♦ నేయాపదంబొందెనో
కని తెత్తుం గుడుపుండు చల్లి గొరత ♦ ల్లాకుండ మీరందఱుకా?
(అని పరిశ్రమించి వెనకుచు) ఈవైపున నరిగనట్లున్నవి
ఇదిగో! అడుగుజాడ లగవడుచున్నవి (కొంతదూరము నడచి వెన
కుచు నిష్క్రమింతురు.)

బ్రహ్మ—(ప్రే) ఈ బాలకుఁ డెవ్వడోగాని మహానమర్థుఁడుగా
నున్నవాఁడు. నేనప్పటినుండియుఁ జూచుచున్నవాడ ఈతని
బల మెఱిగెదగాక! ఇప్పుడీ లేగలను గోవబాలురనుదాచెద
నేమి నేయునో చూతము. (పట్టుచేసి నిష్క్రమ)

(తెరవాలును.)

1 రంగము:—బృందావనము.

(శృష్టబలరాములు, లేగలు గోవబాలురును ప్రవే)

శృ—నన్ను వంచింతుటకై, చతుర్ముఖుఁడు గోవత్సరిబులనదాచు
టయు నేనును దత్తదాకారఁబులను దాల్చి విహరించుచుం
డుటయు నేటికి సంవత్సరమైనది. ఇంతపాతకును వానికి మది
యసామర్థ్యంబు దెలియనట్లున్నది.

బల—(తనలో) ఆహా! ఇది పరమాశ్చర్యముగా నున్నది. పూర్వ
స్థితికిని, వర్తమానస్థితికిని జాల భేదంబు గన్పట్టుచున్నది.
ఏలనన?

సీ॥ చన్నమానిసయట్టి ♦ శాబకక్రేణిపై
 గోగణంబులకును ♦ గోపకులకు
 నబ్బంగి వాత్సల్య ♦ మెబ్బరి నదయించె
 వారి దొల్లి మన్నించు ♦ నల్లువీరు
 మన్నించుచున్నారు ♦ మమత జేయుచుబ్రీతి
 నంబు గాతునిగన్న ♦ యట్లునాకు
 బ్రేమమయ్యెడి, డింభ ♦ బృందంబుగనుగొన్న
 సిరిమహాద్భుత మెందు ♦ నెఱుంగరాదు

గీ॥ మనుషదై వతదానవ ♦ మాయమొక్క
 కాక నాభర్తయగుచున్న ♦ కమలనయను
 మాయమో? కాక యితరుల ♦ మాయనన్న
 గల పనో? దువిధుమాయ ♦ గాగనోపు.

బ్రహ్మ—(దూరమున బ్రవేశి చి) ఆహా! మేమిది? (అని గహ
 లోని గోపకులనుజూచి)

శా. మంగల్యివత్స కాలకులు నా ♦ మాయాగుహసుపుత్ర
 యెందుంబోషరు కరిన్పెడను లే ♦ రేచేయనాకిన్యనొం
 డ దుష్టరు కథాతలు; బరులవీ ♦ కెవ్వరి, లెట్లు రొక్కో?
 యెందేతెం? రొక్కన్మృత మొగువా ♦ లేరియెడగ నేటికి.

యెంత విచారించి ను దీనికి గాగణం బెఱుంగరాకున్నది
 గదా? చరాచరంబులకు నివియన్నియు బ్రహ్మవలననే వర్వకాలంబు
 లయందును సంభవించు చుండును. అట్టి బ్రహ్మ నేను గాక యిం
 కెవ్వఁడును లేడు. ఇంకెవ్వఁడు సృజింపజాలఁడు. అట్టివో బ్రహ్మ
 నగు నేండగా నీగోపత్సంబులును గొవబాటురును నెట్లు సృజింపఁ
 బడిరి. ఆహా! ఇది పరమాశ్చర్యముగా నున్నదే.

క. పుట్టితి బుద్ధియెఱింగితి
 పుట్టితితిజగము నగము ♦ నోయెనబ్రాహ్మయం

సంగతకృష్ణలిల.

బట్టివినూతననృప్తులు

పుట్టుట లేదార యిట్టి ♦ బూమెలు భూమిక.

దీని కేమో మహాత్కారణ ముండక తీరదు (చూచి) అహా! అది
గో! అదిగో! బాలకు లడలు నింద్రీ నీలచ్ఛాయలం బుడించు
శరీరంబు లలరార హరికుండల కిరీటవనమాలికలు ప్రకాశింపజేవల్స
చిహ్నంబులును కాండన కంకణంబులును మంగళాంగ దంబులును
విలసిల్ల! శంఖచక్రాది దివ్యాయుధంబులను ధరించి చతుర్భుజపభ్రా
జమానులై సుందర వీతాంబు పరిశోభితులై సద్బిదానందరూపులై
సాక్షాన్నారాయణుని యపరావ తారంబులై ప్రకాంచుచున్నారు.
అవునా?

ఉ. బాలురగంటి నాచెయిది ♦ బాసినవారిని మున్నువారినే.

బోలగజూచునంతటన ♦ భూరినిర్గళదుర్గమప్రభా

జాలముతోడజూపులకు ♦ జాలమిదెచ్చుచు నన్నవార, లే

మూలమొ? మార్గమెయ్యెదియొ? మాసమువచ్చెగ దేవిధాతకుక.

అహా? నానేత్రంబులు ముఖళితము లగుచున్నవి. బుద్ధి మందముగు
చునది. వేయేల సమాస్తావయవంబులును బరపశంబులగుచున్నవి.
నేనేమి నేదుయును.

కృ—(తనలో) చతుర్ముఖునిపని యైనది, బ్రహ్మభిమాన మడగిపో
యినది ఇంకఁ బ్రాకృతశరీరము నవలంబించెద (యథాప్ర
గారముగా నందరు కాన్పింతురు.

బ్రహ్మ—అబ్బ! ఇప్పుడు జీవంబులు వచ్చుచున్నవి. (అని కొంచె
ము కొంచెము కన్నులువిప్పి) అహా! విష్ణుమాయ మనిర్వ
చనీయము. అగమ్యగోచరము. (అని కృష్ణుని కృడకరిగి నా
ష్టాంగ నమస్కారముజేసి) అహా! పరమేశ్వరా! నారాయ
ణా! ధన్యుడనైతిని. ధన్యుడనైతిని

నీ! శంపాలతికతోడి ♦ బలదంబుకై వడి

మెలుగుయెల్లియతోడి ♦ మేనివాని

కమనీయమృదులాన్న ♦ కబలవేత్త్రీవిషాణ
 వేణుదిహ్నుంబుల ♦ నెలయువాని
 గుంజావినిర్మిత ♦ కుండలంబులవాని
 శిఖిసి ఛనేష్టితి ♦ శిరమువాని
 ననపుష్పమాలికా ♦ వాగ్దేశికతయిమాని
 సశినకోమల చు ♦ గుహలవాని

గీ॥ గరుణగడ్డలు కొనిన ♦ కడగంటివానిగో
 పాలబాలుభంగి ♦ బంగువాని
 నగుమొగంబువాని ♦ ననుగన్నెండ్రుని
 నినుభజింతుమొక్క ♦ సీరహక్ష

(మరల సాష్టాంగ నమస్కారముజేసి) జనకా! నారాయణా!

(9 అనుబంధము)

మ. ననుమన్నించి, భవజ్వలంబులకు నా! నందంబు నిడించు నీ
 తనుమావంబిదె నామంబున ♦ కచింత్యంబయ్యె నీయుల్లస
 ధ్వనవిశ్వాకృతి నెవ్వడో పునాఁగం ॥ గైవల్కమొప్పునా
 త్మనివేద్యంబగు నీదువై భవముచం ♦ దంబెట్టిదో యీశ్వరా!
 అహా! ఈగోపకుమారుల యదృష్టము.

ఉ. ఎన్నడునైన యోగివిభు ♦ లెవ్వఁ పాదనరాగ మింతయుం
 గన్నలగానఁజేహాని ♦ గొంగిటజేర్చుచుఁ జెట్టబట్టుచుకా
 దన్నచు గ్రుడ్డుచుకా నగుచు ♦ తద్దయుపైఁ బడికూడియాఁడుచుకా
 మన్నన నేయువల్లవకు ♦ మారుల భాగ్యము లితమొప్పున.

దేవాదిదేవా! పురుషోత్తమా! వేయిమాటఁ తొఁబనియేమి?

శా. ఏలా బ్రహ్మవదంబె! వేదములకు ♦ నీవక్షంపఁగారాని ని
 న్నీలోకంబున, నీకరాతరమున ♦ దీనుడవోఁ గృష్ణ" యం
 చాలాపాదినమస్త భావములు నీ ♦ యంచేసమర్పించు నీ
 వేలందొక్కని పాదశీఘ్రలు పై ♦ వేష్టించినంజాలదే?

అహా!

మ. నిను హింసించిన పూతనాదులకుము ♦ నీ మేటిసంకేము
చ్చిన నీకుం బరదారపుత్రగృహగో ♦ స్త్రీప్రసాదేహాను లె
ల్లను వంచింపక యిచ్చు గోపకులకు ♦ రక్షింప నేమిచ్చెదో
యని సందేహము దోచుచున్నది ప్రప ♦ న్నానీకరక్షామణి!

క॥ సర్వము నీవ యెఱుంగుదు

సర్వవిలోకనుడ వీన బగదధిపతిపన్

సర్వాపరాధుసనునో

సర్వేశ! యనుగ్రహింపు ♦ చనియెద నింకక.

కృ—మందిరి. (అని మఱల నమస్కరించి నిష్క్రమించును) కృష్ణు
డు బ్రహ్మదాదిన గోవత్స గోపబాలకులు రాగాఁ దాను
స్వప్నీని మాయముజేసి, అన్నా మన మందిలముట జని
క్రీడితమా?

బల—మందిరి (అని పరిక్రమింతురు గోపాలకులను గార్చిచ్చు
చుట్టుకొనును)

గోపా—అయ్యో! కార్చిచ్చు కార్చిచ్చు.

మ॥ అదేవచ్చెకదవవహ్ని ధూమకేళికీ ♦ లాభిలమగ్వారమై
యిదేకప్పెన్మము నెల్లవారినిటమీ ♦ రేలాగురక్షింపునీ
ఎదపద్మంబులకాని యొడెఱుంగమో ♦ పద్మాక్ష! యోగ్యవ్యక్తి
క్కెద మోగామ! మహావిరాటమ! దవా ♦ గ్నిన్వేగసరింపవే

అయ్యో! శ్రీకృష్ణా! లట్లుచూచెద వేమి తండ్రి! యు యూమారుత
ము వీచుచున్నది. జ్వాల లాశనము నంటుచున్నవి. చూడుముచూ
డుము ఇంక నిలువ శక్యంగాదు. కటకహా! కృష్ణా!

శా॥ నీచుట్టాలకు నావదల్లులుగునే ♦ నేమెల్లనీవారము

న్యాయచారంబు లెఱుంగ మీశుడవుమా ♦ కాభిలదావాగ్ని నే
డేచందంబున నిం దాటుదునా మ ♦ మిట్టకీంది రక్షింపవ
న్నా చంద్రాభి! వివర్ణులన్శిఖివితా రుచ్చన్నులకాభిన్నులకా.

ఇంక నీవుచేక్షించినచో మాప్రాణములు దక్కవు.

కృ—(నిని) ఓహూ, దావాన్ని విజృంభించిగోగోపనమూహంబులను జట్టుకొనుచున్నది. ఓ బాంధవులారా! మీరెల్లగు నింత చింతలందరికి యొక్కమారు కన్నులను మూసుకొనుడు. (గోపాలుఁడు చేయ దావాన్నినిమిరి) ఇంక నేత్రములను దెలుపుదు (అందఁలు అట్లుచేయుదురు) ఇదిగోనాయంకాలము గావచ్చింది. ఇంక మనమి టికిగుదము. వశువులను మరలింపుడు. (గోవులను మరలింప వారితోఁజనుచు వేణువాయించుచు : వక్కమించును)

(20 అనుబాధము.)

రంగము:—(యశోద మందిరము)

(యశోద కృష్ణులు ప్రవేశింతురు)

యశో—ఏమిరా కృష్ణా! తేనిపోని జగడములు దెచ్చుచున్నాడవు.

కృ—అమ్మా! నేనేమిఁజూగను. వీరందఱు నాపైఁ గిట్టక చెప్పుచున్నారు.

యశో—చారితేమి, నీగూదపగయా? నీవు మొదటినుండుయు గడు నువాడవే నీసంగతి నేనెఱుంగనా? ఎన్నడు నెఱో యొకరితోడ గిల్లిజగడములు పెట్టుకొనుచునే యుండువు ఈసారి యెవఁతోనెఱఁ జొట్లాడితివా నిన్నేమిచేతునో చూడు.

కృ—(చిక్క మొగము చిట్టి) నేను బండుకొనియండ వాండ్రందఱు మనయింటికివచ్చి నన్ను తేని మాయమ్మకొట్టును; నేనురాను రానన్నకొఁగి, మీయమ్మయింటివద్దలేకు. మనమెక్కడాదు చున్నది అమె చూడవచ్చినదా" అని రారమ్మని నన్నులా గిరి నేమొదటికేరాను. మీరేమన్ను ననరేయని, నేను చెప్పమి

అమ్మతో అబద్ధములు చెప్పి కొట్టిం చెదము చూడుమని పోయినారు. వారిమాటలనే నమ్మి నిమ్మకాయ గా నాపై కోవవడుచున్నావు (హే. హే. హే. హే.) (నద్దునా.)

య—(నవ్వి) చాలా లే నీదొంగయేళ్ళు! ఎంతలా యెంతమా
యబన్నితివి; ఎప్పుడు నబద్ధమాడని మీయన్న రాముఁడును
నీవల్లరిచేసికట్టు చెప్పినాఁడు. పోని నారన్న వోఁగిట్టక చెప్పి
నారను కొందఱు. మీయన్నయ్యకఁగూడ నీపై నేమివగ
యన్నదిరా?

కృ—అదిగాదమ్మా! విన్న నీవు దీనిని డ బెట్టి యిచ్చితివే. యా
మీగడ నేను తినుచుండ నన్నయ్య వచ్చి యేమిరా కృష్ణా!
నాకుగొంచెము పెట్టవురా; కొంచెము పెరుదూ; అని నేను
కొంచెమైన దినకముందే నాగిన్నెను లాగివోనవచ్చెను. నేను
వరుగెత్తి గదిలోనికిఁబోయి సాంతము తినునని తల్పువేసికొ
నిన్నాను. తనకుఁ బెట్టలేదన కోవముతో నీకుఁజెప్పినాఁ
డేమో.

య — (తనలో) నాచిన్ని కృష్ణుని ముద్దుమాటలు అమృతంపుడేట
లు; చిన్నవాడైనను బెద్దవారికన్న నెక్కువగా మాటలాడ
నేర్చినాడు. ప్రతిదిన మెన్నితప్పులు జేసినను అదేమీ తెల్ప
యో, తనమీద తేకుండ దప్పించుకొనుటయేగాక, యితరు
లమీదనే పెట్టుచుండును. వీని యాగడము జూచిన కొద్ది
బుద్ధిపుట్టును వీనిమాటలు విన్న జేకులాడవు. నాపిల్లవాడిని
నేను వాని యల్లరులకు సహింతును గాని యిరుగు పొరుగు
వారెందుల కూరకుందురు ఎట్లైన దండింపక నివ్వదు. చి
న్నతనమని యూరకొనినచో బెద్దవాడైనను నిట్లే చేయు
చుండును.

శ॥ లాలనమున బహుదోషము

లోలింబాపించుదాడ ♦ నోపాయయల

నాలగుణంబులు గల్గును

కాలురకును దాడఁజె \dagger పథ్యంబుయన్.

(పకా) నీవెన్నియైనఁ జెప్పుము. నీనూటలను నమ్మను. ఇక్కడనుండియైన, నెవ్వరితోనికి బోవక యేయల్లరియఁ జేయక తిన్నగా నుండుము. ఇదిగో యిక్కడనుండి కదలితివా—

కృ—అమ్మా! నీనొక్కడికిని బోను ఇక్కడనే యుండెదను కాని నీవు స్వరగా వచ్చి వెన్నుచూత్రము బెట్టవలెను నుమా!

య—(కృష్ణుని మధ్యపెట్టుకొని) నాన్నా! అట్లే పెట్టెను. నీనొక్కడికిఁ బోకు మిప్పుడే వచ్చెద. (నిష్క్ర.)

కృ—మాయమ్మ వెడలిపోయినది. వెడలిపోవుచు నొక్కడకుఁ బోవలగని నియమించినది కాని నేనిటనున్న నాకెట్లు ప్రొద్దు పోవును! నీనెండెలకు జన్మించితినో దానిని మందు విచారింపక వృథా కాలహరణ మేల చేయవలెను. కాళిందీ నది సంతయఁ దనవిషజ్వాలలచే దూషితంగావిడి యనేకుల జీవములంగొనుచున్న కాళీమిని గర్వంబును ముందుగా నడంపవలయును. (తెరవఁకఁజూచి) ఇల్లి పచ్చుటలేదుగదా! (మరలఁజూచి) పచ్చుటలేదు. ఇంక నేను తిన్నగ నవ్వలదాటి మా యుద్ధవ బలగామాదులంగలసికొని గోపాలకులతో గంతుకశ్రీక గావించెనగాక (అని వరుగెత్తుచు నిష్క్రమించును)

రంగము:—కాళిందీ నదీతీరము.

(కృష్ణబలరామలును ఉద్ధవఁడను గోపాలకులును బ్రవేశింతురు)

1 గో. ఊరికే పోట్లాడుకోవడం మెందుకురా, కిట్టయ్య సెప్పినట్లు యినుకొందాం (అందురు) చరి చరి

కృ—నేనొక్కడ నొకటి; మీరందఱు నొక్కటి, మీరావైపున

నండుఁడు, నేనీవైపునఁడెద ఎవకుగెల్తుకో చూతుము
(బంతులాడగా బంతిమడుగులోబడును))

1) అయ్యో! బంతి మడుగులో యేసికాదా కిట్టయ్య.

2. పోనిలే మడుగు కాడికిపోకుండి బంతి పోతేపోయింది. ఇంటికెళ్లి
యింకోటి తెచ్చుకోవచ్చునులే

3. అది బంతింటే బంతిరా? ఓరైనా దిగి తీసిస్తే బాగుంటుందిరా

4. అవునా! మంచి బంతేగాని, దాన్లోదిగి వోడతెల్తారు?యెరన్న
నీవేమైనా దిగితీల్తావురా?

5. అమ్మయ్యో! నాశాతగాను అది సాలాలోతుంది. దానికాడకెళ్లి
తేచ్చోవోళ్ళుతిరుగుతుందని మాముసలమ్మ సెప్పింది

ఉ—అవును. అందఱు, దానిలోబెద్దపర్పమున్నదని యనియెదరు
కృ—ఓబాలకులారా! మీరేమియు విచారించకుడ, ననిప్పుడేమడు
గులో దిగి మీబంతిని దెచ్చి మీకిచ్చెదను.

అందఱు—అమ్మయ్యో! అమ్మయ్యో! కిట్టయ్యాకిట్టయ్యా! నవ్వా
వొద్దువొద్దు పోకయ్యా పోకయ్యా బంతిపోతే పోయిందిలే
యెదవబంతి దానిలెక్కేం పత్తరంయేం దానితార బంతులు
తెల్తాంతే. అంతగా దొరిక్కపోతే యింకోటి ఆడుకొం
దాంతే)

కృ—అయిన మీరిచ్చటగే యాండును. ఈవృక్షమెక్కి యామడు
గెంత లోతుగలదో చూచివచ్చెదను. (అని వృక్షమెక్కిమడు
గులోదూకును)

1. నీవు పొమ్మన్నావు

2. నువు పొమ్మనిసూశావ్ నామీద పెడుతుండనే

3. ఎవ్వరు పొమ్మంటేంటే, దానికిప్పుడేం శేత్రంగాని జారి : డ్డకు
గదా.

4. లేదురా,వదలనే పడ్డాదా

1. ఏమ్రా? అరే! యింక రాడేరా. సాపం వొస్తాడో రాడో?

2. అదిగో పాము కీట్టయ్యను బట్టిచుకొని కడుత్తుని ఇంకేరు
రావటం

ఉద్ద—(చూచి) ఆ! యేమి మాళ్ళిష్టమి బాము గరచుచున్నదే
(కృష్ణునివంక జేతులుచూచి) అయ్యో! కృష్ణా! నిన్ను బాము
గరచుచున్నదా లెండీ.

క. విషకుచయుగ యగురక్కసి

విషకుచదుగ్ధంబుద్రాని + వివనినీయుడనై

బినరుహాలోచన యద్యుత

విషయుడివగు నీకుపగ్న + విషకుక్కెంగదా!

1. మనమందఱు యిట్టికల్లి యశోదమ్మతో సెప్పుకుందా రండిరా.

(అ. దఱు నిష్క)

శ్రీ

సంగీతకృష్ణలీల

చతుర్థాంకము.

రంగము:—యశోద గృహంగణము.

(యశోదయు. గోపబాలకులను బ్రవేశింపుచు)

గో—అమ్మా! అమ్మా!

య—ఏమిరా అట్లేడ్చేదరు? మ్యామ్మండేడి

గో—అమ్మా! మాకుజెప్పుటకు నోరురాకున్నది.

య—అదేమి! మీతో నాడుకొనుటకు రాలేదా?

గో—మేమందఱము, అడవికి బతులాడు కొనుటకేసి యాడుకొను
చుండ మాబుతి మడుగులతో బడలు ఎవరును దిగవలదు
అందఱము నింటికి బోదమని నిశ్చయించుకొంటిమి. ఇంత
లో మీకృష్ణుడు చూచేదనని చెట్టుపైనెక్కి,

మ. కటిచేలంబు బిగించి, పింఛమున జ • క్కంగొప్పుబాధించి, దో
స్తటగంస్థాలన మాచరించి, చరణ ద్వంద్వంబుగీలించి, క
త్తుటశౌఖ్యాగము మీదించుండి యురికె • స్తోవాలసింహ్మంబున
కటముతో మోయచూచుదంబులోగుభగుభ • ధ్యానంబమానంబుగ

వెంటనే యొక్క వెనుబాము నీవనవలలం గొక్కచు వచ్చిచుట్టు
కొని గట్టిగా కట్టచినది.

య—హా! తండ్రీ కృష్ణా! (ముఠాల్పి మరల లేచి గుఱియూతో)
క. ట్టా! తాంభూరంగము

గట్టించి నిన్నగతవ ♦ గంపి చిత్తివో

తిట్టితివో పాపపువిధి

బట్టి మమ దలంచి రాక ♦ పలవి చిత్తివో

ఓబాలకులారా! మాకృష్ణుడొక్కడన్నవాడో యక్కడకునన్నుదీసి
కొనిపోందు.

గో—అమ్మా! అట్లుచూచేటరమ్మ (అందఱు నిష్క్రమింతురు.)
రంగము:—కాళిదేహి హృదయ తీగము.

(యశోద, గోవబాలకులు ప్రవేశింతురు.)

య—హాతండ్రీ! కృష్ణా! నీవునర్ప దమ్మండవైన దుఃఖమనుభవించు
చుండ నీపాడు కన్నలతో నూరక చూడవలసివచ్చెనుగదా

క. పన్నగము మమ్ముగదవక

నిన్నేటికి గంచెకృష్ణ! ♦ నమ్మగలిగి నీ

పున్నమ మమ రక్షింతువు

నిన్నుకొరక్షింపమేము ♦ నేరముతండ్రీ,

అమ్మో! నావిద్యకుజ్ఞా! యంతకుముందే యెప్పటికేగవల దిచ్చ
టనే యుండుమన మనోవిధములఁ జెప్పిపోతినే ఇంతలోనంత యా
పద ఫలించెనురా! నిమిషమైన నిన్నగతకున్న పరివరివిధంబులఁబరి
తపించు మాకెంతిని దూరమైతివే, అమ్మో నాతండ్రీ! నాచిన్న
కృష్ణా! హా కృష్ణా! కృష్ణా!

ఉ. చూడవడేమి? గారపు ♦ జూపుల మమ్ము, నఖిలితోడ మా
టాడవడేమి? నర్మముగ, ♦ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నే
డాడవడేమి? విర్ర నము ♦ లవ్వల్లిమోలను గోపికావళిం
గూడవడేమి? నల్వలకు ♦ గోవకుమూగవరేణ్య ! చెప్పమా,

అయ్యో ! నీనవీడి యింకెట్లు బ్రతుకొగలను !

సీ. శ్రవణవింధ్రంబులు ♦ సఫలతఁ బొందింగ

నెలమి భాషించువా ♦ రెవ్వరింక

కరిచరణాదుల ♦ కలమిధన్యతనొంది

నెరిగి పైఁ బ్రాశువా ♦ రెవ్వరింక

నయనయుగ్మంబులు ♦ న్నతి గృతాగ్రములు గా

నవ్వును సూపువా ♦ రెవ్వరింక

జిహ్వలు గొరవ ♦ శ్రీజేరఁబాటల

యెడఁబలికించువా ♦ రెవ్వరింక

గీ. దండ్రు! నీవు నర్ప ♦ దుష్టుడవై యున్న

నిచట మాకుఁ బ్రభువు ♦ రెవ్వరింక

మరిగిపాయలేము ♦ మాకు నీతోడివ

లోక మీవు లేని ♦ లోక మే ?

ఉ—అమ్మా! ఊరడిల్లుమూరడిల్లుము. శ్రీకృష్ణునకేటుము భయములేదు. అశుడు మనుష్యుఁడుగాఁడఁ బ్రహ్మాదుల ప్రార్థనఁ గైకొన భూభారము హరించుటకై యిట్లవలెరింది యున్నాడు. పూతనాది దుష్టరాక్షస సంహారంబులు గని విని యెఱింగియు నిట్ల సామోక్ష్యలవలె భ్రాతానొందెద వేలనమ్మా! నీకొడు కిప్పుడే కాళీయని గర్వంబడించి రాఁగలఁడు. (కృష్ణుఁడు కాళీయని ఫణములపై తాండవమాడుచు గనబడును) (చూచి) అమ్మా అమ్మా! అటుమాడు మటుమాడుము.

సీ. ఘనయమునాదీ ♦ కల్లోఁ ఘోషంబు

సరసహృదంగ ఘో ♦ షంబుగాగ

సాధుబృందావన ♦ చరచంచరీక గా

నంబు గాయక సుగా ♦ నంబుగాగ

గలహంస సారస ♦ కమనీయమంజుళ

బుబును దాళ శ ♦ బుబులుగాగ

దివినుండివీక్షించు • దేవగంధర్వాది

జనులనభాసద • జనులుగాగ

గీ. శద్మరాగాదిరత్నప్ర • భాసమాన

మహిత కాళీయభణిభణా • మండపమున

నలినలోచనవిఖ్యాత • సతతముందు

నిర్భయై పుణ్యమండల జేర్చి • నృత్యమాడు.

యశో — (చూచి) అహా! ధన్యరాలనైతిని. ధన్యరాలనైతిని.
నాదస్మ సార్థకమయ్యె అహా! ఉద్ధవా!

మ. గతజన్మంబునంజేమి నొదితిమి? యా • గత్రేణులేమేమిచే
సితిమో? మెవ్వరికేమి పెట్టితిమి? యేదింతారతిం బ్రాద్దు పు
చ్చితిమో? సత్యములేమి పల్కితిమి యే • సిద్ధప్రదేశంబుద్రొ
క్కితిమో? యిప్పుడు సగాడగంటిమిచట • గృష్ణార్భకున్నిర్భయగా
స్వామి! చగుచరమూలకాండా! నారాయణా!

ఉ. ఎట్టితపంబు జేసెనొకా • మెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో?
యెట్టినిదంబు పల్కెనొకా • యీభణి పూర్వభవంబునంబుమా
న్మేట్టిమహానుభావులకు • నన్నెఱు జేరువగాని నీవు నే
డిట్టివిదోదలోల దల • కెక్కినటించెద వీ ఘనీంద్రుని
(నీటిలోనుండి కాళీయనిభార్యలు ప్రవేశింతురు)

31 అనుబంధము.

1. కా-బా — అదిదేవా! పుండరీకాక్ష! రక్షింపుము. రక్షింపుము
కా-బాలుండితఁడనుమందివాఁడనుచు జెప్పక రాముక్రూరుండును
శ్రీలుండొనవునై ననేము సుభగ • శ్రీబాసి వైధవ్యదు
ప్థాలకాఁముఁబొంద నోడెద మనా? భాలాపమానింపవే.
చాలు నీ పదతాడనంబు పతి భి • యం బెట్టి రక్షింపవే.

(వమస్కరించును.)

2. కా — భా — జగదీశ్వరా ! శ్రీకృష్ణా ! నీనిగ్రహ. ముఁకుమమెంత
వారము! మాకు పతిభిక్ష బెట్టి రక్షించును.

గీ. మమ్ము బెండ్లిసేయు ♦ మా సాక్షానవల్లభు

ప్రాణమిచ్చికావు ♦ భక్త వంద!

నీవుసేయుపెండ్లి ♦ నిత్యంబు భద్రంబు

పిన్నినాటి పెండ్లి ♦ పెండ్లిగాదు.

(కృష్ణుడు మడుగులోనుండి యొప్పుక వచ్చును. వెంటనే
దుఃఖిందుచుపోయి కృష్ణుని తుకొని యశోద గోపబాలురతోనిష్క్రమిం
చునును.)

(కాళీయఁడుమడుగు విడచి భార్యలతో నిష్క్రమించును.)

రంగము. గృహమా.

(వెంకన్న - సరోజిని ప్రవేశింతురు)

వెంక — యిద్దో! అశేష్ ముంటున్నావా యియ్యాల పిల్లోడుసాలా
సాలా సికాకుపడుతూ వుండాడు నీవెచ్చటకుబోకుండావుండి
పిల్లొణ్ణి తోడ్పించకుండా నేనెచ్చేవర్కు. నంటనీసి సిద్ధంగా
వుండాలె. ఏమ్ మాట్లాడొ! బద్దరం. బద్దరం.

సరో — మీరెక్కడికి వెళ్ళేదరు?

వెంక — నాను జీతాలకాడికెల్తున్నాను. యెల్లనట్లయితే పెద్దగొల్ల
జీతం యిత్తాడామరి? మనము మొదలికే సేవోళ్ళం యిద్దో
యెల్తున్నాను. బద్దరంసుమీ.

(నిష్క్రమించును.)

సరో — ఇప్పటికి నాపీడవదలినది. మా కృష్ణునిచెంత కెన్నకు పోవు
దమన్న నిముసమైన నిల్లు విడచి పోడు. ఈపిల్లనాడెప్పుడు
ను గడియ కడలనీయఁడు. ఒకటే యేడుపు యేమిసేయ
దును! ఈనాడెట్లయిన గృష్ణుని జూచి తీరవలయును.

(విచారింది) అయ్యో! చ.టికూనయే, యేడ్వడా! ఊయే
డ్చిననేమి యేడ్వకున్ననేమి? యంకెట్టెననేమి? కృష్ణుడే నా

జీవము కృష్ణుడే నాప్రాణము. కృష్ణుడే నావ్యవస్థము. ఇంత
యేల నమస్తంబును శ్రీకృష్ణుడే శ్రీకృష్ణుండు వినా నాకుఁ
బ్రవించుటలేదు. నాప్రాణనాథుండు, నావనోహరుండు,
నారక్షకుండు: శ్రీకృష్ణుడే—వానిని స్మరింపక, వానిసేవజే
యక, నీచులార వాని వేణుగానమును వినక, యొక యరని
మునమైన నిష్ప్రజుల (తొరలో వేణుగానమున) అదిగో వేణు
గానము వినవచ్చు చున్నది ఆహా!

సీ. విశ్వమోహమైనది ♦ వేణునినాదంబు
నరనగఁభీకగ ♦ ర్జనముగాగ
మహానీయనిర్మల ♦ మందహాసమృతి
లలితశాదామినీ ♦ లలితగాగఁ
గలచుట్టు బాగుగ ♦ దనరుఁజుండు
శైలభేదనశరా ♦ సనముగాగ
కరుణాకటాక్షు నీ ♦ కుణసుధావర్షంబు
సలిలధారావ్రవ ♦ ర్జంబుగాగ

గీ. జూడనేతెంచు గోవాల ♦ జనమనీంద్ర
చాతకంబులదురవస్థ ♦ బక్కఁ జేసి
కృష్ణమేఘంబు బహుశర ♦ పరికానొప్పి
విమలబృందావనాకాశ ♦ వీధియందు.

ఈసమయమునందే శ్రీకృష్ణుని సేవింపవలయును (పిల్లవాని
య్యెలలోనుంచి నిష్క్రమించును. పిల్లవాడేడ్చుచుండును.)

(22 అనుబంధము)

కన్న — (ప్రవే) యేందిదీ. పిల్లోడు యెక్కెక్క యేడుతుండాడు
యిదెక్కడికో పోయింది. దీనికెప్పుడు పొరుగిండ్ల పెత్తనా
ల్లోటే పరిపోతుంది. అక్కడనే కూసుంటది. యెంతబిల్పివా
రాడు పూకో నాయనాపూకో; మీయమ్మవత్తుండాల్లే యె
మీనిశేవ, పిల్లవాడెక్కెక్క యేడ్చుచుండ) పూకోరా!

పూకోరా! (కో. మ. తో) సిగ్గులేనిముండ, వొక్క మాలిసె
 ప్పితే సిగ్గుండాలె. యెన్నిదిట్టినా యెన్నిగొట్టినా పొరుగు
 బ్రతు కెందుకు. నీయంటే ఈక్కడు సిగ్గుంటది. యిప్పుడెం
 దుకు! గానీరానీ నాతమా సనూసిత్త; (పిల్లవాడు మరల బిగ్గి
 రగా నేడ్వగా) యింకేంసెయ్యాలె. యీడియేడ్పు యెక్కు
 వైంది. అదాగాదు. కాసేపు ప్రయ్యాలయినా పూపిసూ
 త్తా (ఉద్యాలనూపుచు) (పాట) పూరుకోరాకొడక పూరు
 కోవేరా నోరు యెండిపోవునో యేమొయింకా, హాయ్
 వుల్ వుల్ హాయ్ వీయమ్మనచ్చింది యింకయేముందీ. బా
 యమ్మ మీవదినె పాలుత్రాగుదువు హాయ్ — యింకయే
 ముందీ, యీడెప్పుడు సత్తాచో నాకుకోవలవస్తేనా నేలకేళి
 కొద్దా-చిన్నింగ జెప్పితెయినాలె. పూకో వుల్ వుల్ వుల్
 హేయ్ ఆయీ (అనిపూపి) నేనొచ్చి గంటనేపైండిగందా,
 యింకా గాలేదు సూళానా; దీన్ని యేమిశేళ్లా పావంపుం
 దా? పూపీ పూపీ నా పాణం యిసికేత్తావుందీ; యిదేగడియ
 బుట్టిందో! యింకాశే. ట్కి పత్తెనా శిగ్గోశియెల్లగొద్దాయా
 డికై నా. యెల్తే తొందరగా రావొద్దూ పిల్లవాణ్ణి సూపో
 వొద్దూ! యింతమాత్రం తెల్లూ, పూకో పూకో (ఉపచు
 పాట) యెవణ్ణి మరిగిందీ. యె. తినేపైంది నా పానం యిసికిందీ
 నాశాతగాదూ హాయ్ — యీళ్ళ సట్లమంతా యింతే
 పెడ్లయ్యేటప్పుడే యిండ్ల మరేద తెల్పింది అంతా యి
 ట్లాగేవుంటారా అనుకొన్నంగని లేకమోతే ఓడనూత్తా
 ఉంటానేనైనా యెర్రంగా పుల్లంగావుందని శేష్కన్నాను
 యిన్నాళ్లమట్టి కాపురం శేష్కన్నాముగందా ఒక్కనాడై
 నా సుకం గిలిగిదానాకు (పిల్లవాడు మరింత యేడ్వగా)
 నాకడుపులో కలిపోతావుంది నానొచ్చేవర్కు కూడొండ
 మని శెప్పిపోతే నేనట్లా పొంగనే పిల్లొణ్ణి తొట్లా యేళింది.

దా. దాన్ని అది పోయింది; రాజునుంచి నాకు జన్మలేదు. శాకిని సయ్యకుంటే తప్పదు. యే. శాకిని. యీది నోరేడి పోయింది. యీ మూల యీది పోయింది. నా సంతానం పోయేటట్టుంది ఉత్ పూకో పూకో. (పాట) పైనబొమ్మను సూకి తాగాడు కోరా. దానినొక పామునా గర్వదేమిరాహాయ్ పాలిద్దిపోయినా తాగుండుకోమకా! యీలోపుగానీవు యెగ్గిరెనపోరా హాయ్, మా పుల్లన్న యింటికిల్లి కాత్తు పాలను కోనివచ్చి బోశిసూత్తా. (పాట దెచ్చి) యిన్ని పాలు యీడికె. దుసూ. కాసిన్ని నేనుదాగుతా. (తాగి) యింకాకా నాభిన్నై, యీదిమొగం యిన్ని తాగుతాడు. (సురికొంత తాగి)

పుల్లన్న—(సీ)వే కోరే యెకన్న! పిల్లోడికి పాలోయక నువ్వు తాగుతున్న వేదరా! నవ్వు తాగటానికెనా లివాళాశింది, నీకే కోగొనా వూచి! అంటలి తాగరాదూ కబోనుకొని: నీ పెళ్ళిం యింకా రాకీదీరా?

వెంక—అదొక్కడ పిల్లోడో నామెట్టు. దానినాట నాకాడతే వొడ్డు. యిండు పాలు తాగ్క మోతే అందాక నాను తాగుతు పాడు. లేకమోతే నావను:టావ యే. యియ్యన్నీ యీడు తాగుతామా!

పుల్ల—యెయ్యనే; పాలన్నీ నువ్వే తాగినా వేంది!

వెంక—ఇయ్య తాగుతే అంటే సాల్లే; వోడిబతు కాడిదే; అది వొదిలిమెట్టి పోతే పిచ్చోడనా యే. పెద్దోడైతే యీడు నన్ను బతికితాడా అంతా చరిగుంటేనే చరికి

పు—సాల్లే: పాలుబాయ్ పిల్లోడికి, (నవోడని ప్రవేశించి జూచి) ఇద్దోనోయ్ నీపెద్దాంవత్తుంది.

(శికి అనుదంధము)

వెంక—(పాటన్ని ద్రాగినదుముగట్టే కర్రలుచూచి) అంతకాపటి

దాంక యాడికెల్లావే, నీవు సిగ్గు లేనిమండే; మీవాండ్రంతా
యింతే! నిన్నొక్కపోయి సెనుకన్నా, పిల్లోడు యేడ్చి
యేడ్చి నచ్చిపోండు పూపిస్తూపి నాను నచ్చిపోయిన. ఇదం
తా సూశి సూశి యీవుల్లన్న సచ్చామ ఇ కెందుని వా
చ్చావు లంజ కాన, నీకమ్మ యింతే నీచెల్లెలు యింతే, నీ
అక్కయింతే. నువ్వింతే. మీయింటోళ్ళు యెవరు సంసా
రం చేశారు! మాయంటికి రావొద్దు యెల్లిపో? సుకింపడి ఈ
లుక్కంటూ యిప్పుడొచ్చిరావు పాలిచ్చిపోవద్దు?

సరో—నే నెక్కడికిని బోలేదు. గోవిందమ్మబిడ్డ నమర్తాడినది. అం
దరుముత్తైదువలు పోవుచుండ నేనుగూడ ఇప్పుడే కడుపు
నిండ పాలిచ్చి యుయ్యెలలో ఒరుండబెట్టింద్రబుచ్చి వెళ్ళి
తని. వీని దుంపతెగ వీడప్పుడు పోరుబట్టుచునే యుండు
ను. వీడుచాననై చ చావడు? కొంచెమనే పట్టి పరుండ
రాదా! నీవైన కొంచెమాగి రారాదా? ఏరువడిపోయినదని
యప్పుడేవచ్చితివి; యింతలోనే యిన్నట్లై! మీవాండ్రమ
ర్యాదయు మీవాండ్ర మరియాదయు నీపింపారందరికిని తేలి
యును నోగుమూలుకొనుము నీచర్య యేమియు బాగున్నది
కాదు నేనింక విక్కడనుండు. నాపుట్టింటికి పంపించు.

వెం—పుల్లన్నా! యింటన్నావా! నువ్వే సెప్పు; ఇట్లా అయితే
సంసారంయెట్లా యేకత్తుందో నువ్వేసెప్పు.

పల్ల—సరోజినీ! చరేగాని నీపింతనేపెందు కున్నావే దబ్బున్నాకా!

సరో—అన్నా! ఇప్పుడే పోయితిని వాండ్రు రానీయలేదు.

పుల్ల—చరే పిల్లోడికి పాలివువ; యెంతన్నా! కొట్టాడుకోకోండి
అన్నంతిన.

వెం—నాను తిన్ను. దాన్ని తినువను. అదిముందు తింటేగాని
ముందు తిన్ను.

పుల్ల — కమ్మమ్మా ! నీద తిల నీమొలచికివెట్టు. (వట్టాచుకోకుం
డి నేనిట్లకెట్టు. (వట్టించి నట్టికి పనిపించి నొకన్నతో)
వొరేయినివన్న ! ఇది మోగిచ్చునగాని దీనితోనావ్వెగలేన్
నువ్వొక్కడికి వానిల్ల నేనుమామిడిలింగ కాదుతాల యేసి
మరియెల్లు నచ్చినట్లు పడుతుంది. వట్టొద్ది తీసో. నా
నిల్లా సెచ్చనని మాత్రం దానితో సెచ్చు తిడుతుంది

వెం — చచ్చివెళ్లు (పుల్లన్న పోయినందువలన) వొసీన్ అన్నం
పెట్టి (తీసి) ఇచ్చోనీను పొకెట్లు వానిల్లుయేనుకో. మ
ల్లీయాడికి నా పోయ్యేన్ పల్లగాణ్ని ఆడించుకుంటాముం
ట్లోవుడు (వాకిలికి తాళిము వేసి సత్కమించుచు.)

సరో — ఈయన వెడలిపోయెను. చాలనేచటికి గాని రాదు. పిల్లవాం
డిప్పుడే నిడిందినాడు, కృష్ణుని యాజ్ఞప్రకారముగ నిప్పు
డే భుజించి యలంకించుచున్న తస్మిన్నిధి కరిగెద (అట్టుచేసి
తిల్లు రాకుండుటచే) ఇదేమి దిలెము? కవాటమురాశిన్నది
పోవుదు. తాళిము వేసియు గాఢము యొకెట్లు పోవుదును
హా! కృష్ణా! బగన్నయకా! నామనోనాయ కుండవగు నీద
ర్యంబు జేయట్లకై యట్లు దుఃఖించుచున్నదాన. ఇట్టిచో
నీవు గాని మంకెవ్వరు దిక్కు? హా! యదుకుల కమలాకర!
ప్రభాకరా హా! వల్లవిదన మకోధనపాటచ్చగా! రక్షింపుము
రక్షింపుము. నామనోరథ మీదేర్పుము. అనన్యసులభమగు
నీనివ్యమంగల విగ్రహముతో నొకసారి నానేతములకుఁ గ
నిపింది ధన్యగాలిని జేయుము.

శ్లో. ఏపరవేశ్వరు స్థగము + లిన్నిటి గప్పినమాయ గప్పగా
నోపక పారలెక్కెమున + నుడుదునుహాన్మి! యట్టిపేకును
దీపకభద్రదమూరికి ను + దీదనరక్షణ కర్తికిందనూ
కాపమువాయ ముక్తికదను + దారితపోధనతక్రవర్తికి.

స్వామీ! మా పూర్వపుణ్యం బెట్టికో కాని యభిలషా కేశ్వరుడవై
న నీతోమాటలాడుచు నాటలాడుచునంతరంబును నేనెచ్చానాపం
బున గ్రీడించుచుంటిమి. బ్రహ్మకులకై న నిట్టిభాగ్యము చేసారునా
భాగ్యమున్న గొల్లలదే భాగ్యము. అదృష్టమున్న గొల్లలదే యదృ
ష్టము. స్వామీ! నీసవ్యమంగళ విగ్రహమును నెవ్వరిది యేతరుణి
పరింపకుండును. నీవాగమృతము న్నోలియే కామనివిరహాన్ని బా
రింబడ కుండును! నీవేనుగానంబును విని ఏనుండకందర్పుని బారింబ
డకుండును. హా! శృష్టా!

సీ. నీపాదకిమలంబు ♦ నెమ్మిడగ్గఁగగాని

తరిలినోవగఁ బా ♦ వములురావు

నీకరాజ్జంబులు ♦ నెరినటలివగాని

తక్కినవసికి ♦ హస్తములురావు

నీవాగమృతధార ♦ నిందుగ్రోలఁగగాని

చేవులస్యభావలు ♦ నీవినపు

నీనుందరాకృతి ♦ నియతిహీనఁగ గాని

మానవస్వంపొలఁ ♦ జూన్కితపలు

గీ. నిన్న కాని వలుగ ♦ నేరపు మూలహ్వా

లొల్లననుచుఁబలుక ♦ నోడవీపు

మామనంబులెల్ల ♦ మరిపించునొంగిలి

తేమిసేయువార ♦ మింకఁగ్గెమ్!

ఆహా!

ఉ. కుండలదీప్త గండమును ♦ గుంచితకుంతలఫాలమున, నుధా

మండితపల్లవాధరము ♦ మంజుహాస విలోకనంబునై

యుండెడునీముఖంబుగని ♦ యుండగవచ్చునె మృధేక్షుకో

దండవిముక్త బాణముల ♦ దాసులనయ్యెద నూదరింపవే

అని సాష్టాంగ సమస్కారము జేయఁబూని)

పరః—ఆహా! ధన్యుకాలనైతిని

ఉ వివిధపాదపద్ధతులు • నైర్మల్యము నైర్వికలమున జేసి పెం
ద్రోవజగి. ముట్టియుధ • నోమః! నీకుమోచు లుబ్రమో
దావృశిమహ్యుల ఇల్లెనాగృ • గాననకొండ మనోరథంబునీ
నేవబవిత్రిభావములు • జె. దేశికము నేమమాధనా.

(కృష్ణుడు నోటికిని గొంగురిని • కొని భూరిలోనికిఁ గొంపోవుచు)

(చేగ్రవాలును)

రంగమః—సంకుని గృహంగణము)

(నందుడు, గోవిందు, కృష్ణుడు, మణిగొండలు గొల్లలు)

(ప్రవేశింతురు)

సందః—గోవిందా! ఆయుర్నివము శేషేనా?

గోవిం—అవును శేషి,

కృ—తండ్రి? యేయల్పవము?

సం—కృష్ణా! మేము ప్రతి సంవత్సరము నిండ యాగమును జే
యుదుము.

కృ—అది శేషి వచ్చునా యేమి,

గో—అవును. అందువలననే మీతో నాలోచింప వచ్చితిమి.

కృ—(వినయముతో) ఇందలు పెద్దలుండ నేనెంతవాడను. అయిన
నీయాగము జేసిన నేమిఫలము? యెవ్వఁడు ప్రభువు? ఏయే
సాధనములు గావలయును?

సం—ప్రభువు జేసేద్రుఁడు. అధికారి మేఘుఁడు శక్తికొలది దధి
నీ గాదులు సాధనములు. దీనిఫలమువినుము,

గీ. ముఖమునేను వ్రజి • మదినంతసింహును

వ్రజినంతసింహ • వానగురియు

వానగురియఁగనవు • వసుమతిబెఱగును

కనముమేసిధేను • గణమాబ్రతును.

క. ధేనువులు బ్రతికెనేని

మానదు ఘనమైనపాడి • మందలగులుగ

మానుగను బాడిగలిగెను

మానవులునునుననిసి • మనుదురువుతా!

కృ—తండ్రీ! నీవువర్జ్యుడవు. నీకునేను జెప్పనంతటి వాడనుగాను
కాని, సమస్తమీను గర్వము వలననే గల్గుచున్నది ఎవడు
బ్రతికినను గర్వమువలననే గాని యాయువునువివలనగాదు
మీగి యుండుడే కానిననుని యుకుననుచున్నారు. ఈశ్వ
రునికై నను గర్వమును దాటుటకు నీలులేకు ఇంక నీయు
డుండె. త

నం—శుమా! సీమాట లేమో విదిగ్రీమగా నున్నవి.

కృ—ఇందు విచిత్రమేమియులేదు, అందఱును బాగుగ నాలోచి
పుడు. సర్వము, రజమా, తమము, అనిగుణములునూను.
అందురజోగుణంబుల జగంబు జన్మించును. రజోగుణప్రే
రణముననే మేఘములు వర్షించును. వర్షముచే బాడిపంట
లును వానిచే బ్రజావృద్ధియు నగును. అంతియేగాని యీ
యిండుండేమియుఁ జేయఁజాలఁదు. నిష్కారణంబుగ నితని
నాగాధిపతీల? సశువులకుఁ బర్వతంబులకు నుత్పవముజేయు
టచుంచిది. ఇరుయునుంగాక ఇంద్రుడొకనేని గోపించునని
తలంతులేమో?

శా. కోపింపఁ బనిలేదు శక్తినికే దా • గోపించుగాకేది సం
క్షేపంబయ్యెడిదేమి? పట్టణములు • కేహంబులు దేశముల్
వ్యాపారంబులు మాకుబామెప్పిశై • భారణ్యభాగంబులక
గోపత్వంబున నుండుచుక మనకు సం • కోచింపఁగా నేటికా.
ఈయాగము నాకును సమ్మతమేకావున,

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచే • గై నేసియిష్టాన్నియల్
బంధుశ్రేణియు మీరలు న్నుడిది యా • భాషారతి వేడుకక
నంధిల్లక గిరిగోద్యజాదుల నను • స్కారంబు గావింపుడో
జం ధర్మం బనితోఁచెనేని జనకా ? • జ్ఞంబుధన్యంబగుక.

నా—కృష్ణా ! నీవు శిష్టియే కాదుగదా నీవున్నది. అట్లే చేయుదమా
(అ దండు నిష్కమింపబడును)

దండు:—అరణ్యమునా గోపభవభర్తాము.

(కొందఱు గోపబాలకులు ఆవ్రలను దోలుకొని వత్తురు. త
ర్వాణ గోపబాలకులు సంకీర్ణాలను బుచ్చుకొని వత్తురు;
పిమ్మట గోపికలు పెరుగు, పాలు, మిఠాయి, నేయి, వెన్న,
మొదలగు వానిని గుండలలోనుంచి నెత్తిపై బట్టుకొని వ
త్తురు. కొందఱు గోపబాలికలు దుత్తలను జేతల బట్టుకొని
వత్తురు. కొందఱు రామభజన జేయుచు వత్తురు. కొందఱు
పరివారము లాడుకొనుచు వత్తురు.) —

1 గో—కీటయ్యా! కీటయ్యా! దండాలు.

2 గో—నాను గూడ పెడతా నా కీటయ్యా యెట్టిగోల్లొడు కాదా
జేమదా, కీటయ్యా! దండం పామి,

కృ—(వేలపును వాయింపుచువారి నడుచు నాడుచుండును. పిల్ల
లందఱు గొంగడు లెగురవైచుచు నాడుదురు. కొందఱు
తాళములు వానింతురు.)

3. కీటయ్యా! యేందయ్యా మార్కపు యిది. యీపాటొద్దు
యింతోటి పాడు. అయ్యల పాడితివే అది పాడు. (కృష్ణుడ
జేపాడును.)

4. బ్రాహ్మణ్యములు శైవులు గింజురు మనేతట్టు యేందిరా అట్లు
అరుస్తారు.

5. నీ యెట్టిపాల? అర్వం గాదురా; మంతరాలు మంతరాలు.

6. మంతరాలు వత్తుందామా! నేనేందో అనుకొన్నానా; యి
య్యల బ్రాహ్మణ్యం కొట్ట నెయ్యిలో పడిందిరా. (బ్రాహ్మ
ణులు పుణ్యహవాచనము నేయుదురు.)

6 ఇదిగో య్యా బ్యామ్మడా! నెయ్యదుత్త. ఇంక మాట్లాడక
యెల్లిపో. (బాహ్యములు సత్కారములు చేసి నిష్క్రమింతురు.)

కృ—ఓ గోపగోపికలారా! పశువులకుఁ బసపు బూసి మీరందఱును
మీమీశక్త్యనుసారముగ నీవర్వతమును బూజింపుడు.

గో—సిత్తం సిత్తం (అని, తాము తెచ్చిన పదార్థములన్నియుఁ బర్వ
తము ముందు పెట్టి వర్వతమున కెదురుగాఁ బశువులను దెచ్చి
నిచ్చుదురు. గిరిపూజజేయుదురు.)

కృ—(తనలో) నేను వీరందఱును నమ్మించితిని. ఇందుని గర్వమీ
నాఁటినుండి తప్పక వశించితిరును. (పాక) ఓ బాలకులారా!
అబాలవృద్ధంబుగా నావాక్యములు శ్రద్ధతో నాలకింపుడు.
మన మీనాఁడెంత భక్తి శ్రద్ధలచేత నీవర్వతమును బూజింతు
మోయంత బాణివంటలు గల్గి నుభంచెదము. కావున గొం
చమైన దాచుకొనక పెరుగు, చల్ల, దొంగడ, వెన్న మొదల
గు మీమీపదార్థములన్నియు నిట నునిచి మీరందఱును
బాటునకు బొందు నేను నిశేదన జేసెదను.

అందఱు—సిత్తం సిత్తం (అని అట్లు చేసి బాటునకు బోదురు)

కృ—(లేచి తొంి చూచుచు) ఎవ్వడను లేరుగదా, (మరలజూచి
ఎవ్వరును లేరు. ఇంక నాలస్యము చేయఁగూడదు. ఈపదా
ర్థములన్నియుఁ ద్వరగా భుజింపవలయు. (అంి యుద్దెని
ఓహూ! గోపికాగోపాలకులారా! మీరందఱును ఇంక
రావచ్చును.

గో—వచ్చి పదార్థములు లేకుండుటఁ జూచి ట్టయ్యా! దొంగ
డ, అన్ని యేయి?

కృ—(సవ్వచు) ఈవర్వతము కావరూపి; మనమొనఁగిన పదార్థ
మంతయు భుజించుటచే మనయెడ సంపూర్ణానుగ్రహముఁ
జూపె ననుట నిశ్చయము. ఇంక మనకు, మన పశువులకు

మన నస్యములకుఁ దప్పక శుభముగను. కావున మీరింద
తొక్క మారు దీనికి నాష్టాంగసమస్కారముఁ జేయుఁడు
(అట్లు చేయగా) ఇంక మనమందలికిఁ జని కొంచెము విశ్రాంతి
మింతము రఁడు. (అని యందఱు తమతమ చోట్లకు బోవు
దురు.)

(తే ర లో)

ప్రళయవ్రవర్తకంబులగు నోనంవర్తక మేఘులులారా! నా
యాజ్ఞ వివరము.

శా. ఉద్యోగపద నమ్మి సంగతనయో • ద్యోగంబునకా క్షులై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని నీ • మర్త్యుల్ వడినీరు మీ
విద్యుద్వల్లుల గప్ప గర్జనమాల • వేధించి గోవుల్ దనల్
నద్యోమృత్యుప్రబాంధలాల్లరియఁడి • శౌర్యంబనార్యంబుగఁ
(గోపాలరక్షై నను గోవులపై నను రాళ్ళుండును)

1. గో—నీ దీక్ష రాళ్ళు పడుతుండయే యెరిగిన్నా! యిదేది
రాఁ గోవల్లరై నా యేత్తు. జాగా యేం గాళారం
2. గో—మ కోయ్యి పగోర్చి దారిశా?
3. గో—పై నంది పడుతున్నట్లున్నయిరా.
4. గో—యదే దో గాళారం సుట్టుకున్నట్టేడి ది నూత్రే
5. గో—యెన్న డిట్ట లేదే యిదేంగల్బ యిట్లా రాళ్ళు పడు
తుండె.

1. గో—వోలేవ్, నాబట్ట యెగిరిందిరోయ్—మాలచ్చంపిల్ల
గాఁడు బద్దరం: గొంకలిముసుగెయ్
2. గో—ఓరెంకన్నో రెంకన్నా నీమీదపడుతుండాయీ రా రాళ్ళు
ఆసెట్లలో వోడై నా వ్రున్నదేమో నూడండిరా నూడండి.
3. గో—అరే మబ్బు కమ్ముగొని వత్తావు ది. చీట్లు పడుతుం
డయి

4. గొ—అబ్బానత్తి నామ్రొయెట్టన్నా. బుట్టమీది రాయివడ్డది
అబ్బా—అబ్బా—ప్యానం అన్న ముట్టిదిగా.

5. గొ—ఆపు లంబే అని అరత్తుండమరా, వావం యిదేందో
మన సావుకే వచ్చింది.

1. —లేకమోతే మామూలు వదుగొడిలిబెట్టితే యింద
య్యడొరుకుటాడు; నల్లాయనమాట యిన్నాం; యిత
గాశారం బెట్టింది.

2. ఇది అలోచిచ్చాల్సిమాతే; ఇందయ్య కోవగించుకొని కా
ళ్ళవర్సాలు గురిపిత్తుండాడు. ఇత నత్తాంవా, అవోళ్ళుటు
పోయినో పిల్లగాళ్ళు మాత్తరం ముడు నత్తారు ఇంకే
బతుకు. యెనడిదా? వాడిదే యేంబరువులు? యేంమెలు
వులు. యేంతార్లు, యేంతార్లు, కళ్ళు సిత్రీ-సిత్రీలో బదు
తుండయి. ఇంత అవోడమ్మకొడుగు పెట్టిందే; అకిట్టయ్య
యీ పాలయ యోక్కడైనా వున్నదేమో కేకయ్యడి
పలుకుతాడేమో?

గొల్లలు అదరు—ఒకిట్టయ్య! కిట్టయ్య! కిట్టయ్య!! ఓహూవ్!!!

1. ఇంటి కప్పుడే వెల్లుండాలె యీమెబ్బు కిట్టది సూసిబలే
ఉపాయం వుండలే అయినదగ్గర; సూశావ్ పలిచిన్నపోలేదు.

గొల్లలు—ఓ దొంగకిష్టయ్య! దొంగకిష్టయ్య!! దొంగకిష్టయ్య!!
ఓహూవ్!!!

కృ—(విని తనలో) ఓహూ! తన కర్పించలేదని యెంచి దేవేంద
వై భసంబున నడించి కన్నులు గానకి పురందరుడునోడలే
ని యీసాధుజయలను బాధించుచున్నవాడు. అవుగా! వీని
మదం బడంచడ. (అని కామోక బిగింది వెలుగెత్త)
ఓహూ! గోగోవగోపికాదనులారా! భయంపడకండి. భయం
పడకుండు.

చ. కలగగడీ పంపించుచులు ♦ గొప్పమునొందగడీ పంపేళ్ళరుల్
 కలగగడీ కుమారకులు ♦ తక్కినవానిలు కాలవాసచే
 నలగగడీ, పంపించుచు ♦ నక్కటనక్కట నివ్వసేకుండ్,
 మెలవున మీరినీళ్ళరుడు ♦ మేలొసగుగ గరుణార్ద్రచిత్తుండై.

గొల్లలు—కీవ్వబ్బ పిల్లయ్యడము రాండి రాండహోం. చేతులు
 చేతులు బట్టుకోండి, కిళ్ళగిచడవు, చెట్టు, హామ, రాయి, ర
 ప్ప సూళి మొదలొకడు పెట్టుకొంటావే.

కృ—ఇదిగో! నీనీ పర్వతము నెత్తున న్నవాడ గోవులు—గోవిక
 లు గోకలకులు—అశాలవృద్ధులుగా నెల్లరును దీనిక్రిందికి
 నద్దించిలువును. (అని చిటికెన ప్రేలికో, బిచ్చ మెత్తును.)

1 గో—వోలేన్ గుట్టక్రిందికి మోతిమా గుట్టొదలపెట్టితే అంతా
 అణగిసత్తా, ఈసాపు అబద్ధం ఆసాపు నిజం

కృ—ఓహో! గోకలకులారా! ఒక్కరును బర్హము క్రిందికి
 రావేదు.

శా. బాలుండీతడు కొండదొడ్డని మహా ♦ భారంబునైరింపగా
 బాలండోయని దీనిక్రిందనిలువకా ♦ శంకించగాబోల దీ
 శైలాంభోనిధిపంతునయలెధరా ♦ చక్రంబుపైబడ్డ నా
 కేలల్లాడదు, బంధురార! నిలడి ♦ క్రిందకా బ్రహ్మాదంబునకా.

గొల్లలు—ఇంకే పరుం లేక, కిట్టయ్య మెత దయద్యులేకమో
 తే యింకేగుట్టయ్యడదా—రాండి రాండి మనకు బెయం
 లేకు, (అని అందరులోనికిపోయి) అరేఅరే, వొదిలి పెట్టు
 తున్నట్టున్నాడో! సత్తాసత్తా, జలడ్డ, పెట్టండి (అందఱు
 అట్లు నేరుదురు. కొంతసేపు ఎర్నము ఘోరముగ గురిసి
 పలయును.

కృ—ఓహో! గోవకులారా!

క. ఉడిగెను వాంఛు గాలియు

పడినెడి నదులెల్ల బొలవ ♦ వందలిగిరె, కొం

ఉడుగుననుఁడక నెడలుడు

కొడుకులు కోడలమృ సతులు • కోపులుమీరక

గొల్లలు — (ఇవ్వలికివచ్చి కొడుకలందఱు మెల్లగానా నత్తాం, కొంప
శేరుకుంగాం పాడి, (అని యుడునుచు నిష్క్రమింతురు
కృష్ణుడును నమచుచుండును.)

ఇందు — (ప్రవేశించి పాదములు బిడి) నవ్వెను! పురాణపురుషు
(24 ఆరబ భాగము.)

మ నినుబ్రహ్మకులెఱుంగలేదు డడతా • పిష్టండు, లోకత్రయా
వనదుర్మానగరిష్టుడక, విపులను • రైవకుష్మధూయిష్టుడక
వినయత్యాగ వర్షిష్టుడక, నుజుగ • ద్వీపిష్టుడక; దేవ! నీ
ఘనలీలావిభవంబు పెంపుదలియం • గా నెవ్వడక నర్వదా.
మఱియు నోడగన్నాయకా!

కా. నీసామర్థ్యమెఱుంగ మేఘములచే • నీఘోషముకా భీషణి
(గాపారంబున ముంచికొ నుభిము నా • కై వల్లపుల్ నేయరం
దోనర్వేశ! భవస్మహాత్వమున నా • యుద్యోగమెట్లమృ నీ
చాసున్నసు గృతానరాధు గరుడక • గర్జింపవే మాధనా!

కృ — ముంచిదిలెమ్మ, సాధువుల కెన్నిడు న్నినీయకుము, పోయి
తమ్ము

ఇం — చిత్తము (అని మరల ననువ్వు రించున, అందఱు నిష్క్రమిం
తురు)

శ్రీరామః ప్రహరీహృదేయః

సంగీతకృష్ణలిల

పంచమాంకము.

రంగము: — బృందావనము.

అక్రూ — (ప్రవేశించి) అహ! ఎడచుచు

ఉ. ఎట్టితపంబు నేటిబడె? • నెట్టిచరిత్రము లబ్ధమయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్హులకు • నీబడెనో తొలిబామునందు, నా
యట్టివివేక హీనునకు • నాదిమునీంద్రులు యోగద్రుష్టులం
బట్టగలేని యాశ్వరుని • బ్రహ్మమయుఁ హరిఁజూడఁగల్గెడిగా,

యోచించిచూడ పరమమర్మాగ్నుడైనను గంనుడు నాకు మహావ
కామునే గావించినవాఁడు. ఏలయన

ఉ. శూరులు దొల్లియేవిభుని • శోభితపాదన ఖపభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ • జిక్కక దాటుదు రట్టిదేవునిగా
వైరమతోడనైన విలు • వన్నను బంచి శుభంబు నేసెని
మౌరణమైనసోమనిదె • కంసునిబోలు నఖుగుగలునే!

(విచారించి ఇంతవఱకును నావుణ్ణావిశేషము బాగుగనే యున్నది.
కాని, యొకవిషయముననే విచారమగుచున్నది.

మ. ఇతఁ డాకఁ ననిచోఁ బు ఘ్నశః ॥ ౯ ॥ సోపి ప నేలేచినాఁ
డతి దుష్టుండని చూచునో సకల భూ ॥ తా. నిర్భహిర్భధ్యసం
గతుఁడౌ బుంగలచోపి సన్న మజయ ॥ గాఁచునో? యెట్టియు
న్నతిగావించునో యేక్కియ ॥ బలుకనో? నాభాగ్య మేట్లున్నదో
లేచి) అదిగో! ఘాతుకకూర న శువులవలసి భయంబున
చూచుచు? ముదుసలిగొల్లులు పరుగిడుచున్నవారు (నడిచి)
పచ్చికను మేసినిచ్చలవికీగా గోగణాబులదిగో విహరించుచున్నవి
(మఱియొకవైపునూచి) అల్లదిగో గంభీర స్వయలతో రంకెలువే
యుచు వృషభజంబులు నడగొండల వలెనడగాడుచున్నవి.
గోపబాలకులదిగో! నాటలు బాడుకొనచుగోవులను గాఁచుచున్న
వారు. ఇంకను సందేహమేమి?

మ॥ అలకభ్రాజితమై నుధాంశునిభమై ॥ శావప్రభోద్దామమై
జలజాక్షంబయి కర్ణకుండల విరా ॥ జద్గండమై యున్న యా
జలజాతాక్షు ముఖంబు సూడఁగలుగు ॥ నర్త్యంబువొనాకునా
వల దిక్కేగుచునున్న వీంవమ్మగ ॥ న్రాతంబు రీత్రోవఁగ.

ఆహా!

ఉ. మాపటివేళ నేనుజని ॥ మాధవుపాదసమీపమందు దం
డాపతితుండనైన సతఁ ॥ నాశుగళాలభుచంగవేగనం
తాపితభక్తలోకభయ ॥ దారణమైన కరాబ్జ మాదఁగ
మోపి హసించి నాకభయ ముంగృహతోడుత నీయకుందునే.
ఇంక నిచ్చట నాలసింపనేల? త్వరగాబోయి సందర్శించెదగాక.

(నిష్క్రమించును)

రంగము-అరణ్యము.

(ఆకూర్చుచును రామకృష్ణులను బ్రవేశింతురు)

కృ—అక్రూరా! భయములేదు. మన మీనాఁడే మధురాపురమున
కరుగఁగలము ఇంతకును గఁచుచు మమ్ము హింసింప నెంచె
నుగా!

అక్రూ—ఒకవిధముననా, పరమమూఢుఁడు కావుననే భవస్మహిమ
హిమము గుర్తించక పూతనాదుల నంపి విఫలమనోంధు డై
యంత్రో నూరుకొనక చాణూ ముష్టికామలను నిచ్చువధిం

ప—అయ్యో! నేనెంతపాపపుచూటనాడితిని.

కృ—(నవ్వి) అక్రూరా! నవ్వులేదు చెప్పుము.

అక్రూ—నియమించి ధనుర్వ్యాగము జేయుదును. నీవుపోయిరామశృ
ఙ్ఖలదోహో నిరమ్మని నన్న బుత్తె చెను; ఈధనుర్వ్యాగము
మీయాగముకై గల్పించబడి. దేగాని వేటుగాదు. గేవా!
నాకు భయమగుచున్నది. ఆశుఁడు మహాక్రూరుఁడు; కాల
స్పృహ. వానిబారిబడకుండ నెట్లు నీవీమహావిషశ్చముద్రము
నత్తరితువో?

కృ—(చిఱునవ్వుతో) ఏమియు భయములేదు. అదియంతయు నీవు
చూచుచుందువుగదా? కాని యడిగినదే యగుమంటివని
విసుఁగు జెందక యింకొక మారు చెప్పుము.

మ॥ నెఱి నేడిక్కడ నీవురాగ వగతో • నీతోడనేమైననా
కలుఁగంజెప్పుమటంచు జెరుగఁగా • యేయందు రావార్తయే
జేఱుగఁ లేదని డస్సిరో వగచిరో • నీనత్వముం జెందిరో
నెఱివో నాతలిదండ్రు లెట్లుండిరో • విన్పింపు యక్రూరకా.

అక్రూ—(దుఃఖముతో) ఏమనిచెప్పుదును? కడుంగడు కృశించియు
న్నవారు. నేను నావయోణము నెఱింగించి కుశలంబుగ,
పోయిరమ్మని దీనిచిరు నిన్ను గంనుని బారిబడకుండ నె
ట్లయినజేయుమనియు నాచిట్టితండ్రి కుశలంబుగ నున్నశాశ్వ
తకారాగృహవాసముపైతము మాకానందదాయకమనియుఁ
జెప్పిరి.

కృ—(నిట్టూర్చి) అయ్యో! నేనెట్టిపాతముడను; అక్రూరా!

క॥ జననీజనకులవృద్ధులఁ

దనముల శురు విప్ర సాధు • దారాదులనే

జనఁడు ఘనఁడయ్య ప్రోవక

వనరును జీవన్మృతుఁడు • వాఁడుధర్మిణ్

నాజననీదనకుల నెన్నఁడు నందర్పిఁతునో? ఎన్నఁడువారుశక్ష్మములనుం
డి విమక్తులగుదురో! అక్రూరా! రథము ద్వంద్వఁగా గోఁయము.

అక్రూ—చిత్తము. (తోలును తెనయెత్తగాగానిది నదియగవడును)

మహాభాగులారా! మీరిందే యుదుదునేనీకాళిందీనదియం

దిప్పుడేన్నానమాఁగావించి వచ్చెదను. (అని రథము దిగినదిలో

విధివిధానముగా స్నానముజేసి ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! ఏమి

ది? ఈజలమున బలరామశక్ష్మములు సాగెంతకూరిచియున్నవా

రు. అత్యుత్తమముగానున్నదే! వీరు రథమధ్యమున గదాయు

న్నవారు? ఒకవేళ రథము దిగి వచ్చియున్నవారేమోచూచెద

గాక (అని రథముపైనున్న రామశక్ష్మముఁ జూచి) ఆహా! నా

వియుం దోచుకున్నయది. రామశక్ష్మములు రథముమీఁగనేయు

న్నవారు. మొగట వీరిని రథముపైఁజూచితి. పిమ్మటనదీజల

మునం జూచితి. మరిల రథముపైఁ జూచితి ఇప్పుడు తిరిగివీ

రిందున్నవారు. ఎంతోభవముగాదుకదా! అయిననిండు ము

న్దిచూచెద (మునిగి ఆశ్చర్యముతోలేచి) ఆహా! ఈనాఁడు

నానేత్రయుగ్మ మెంతపుణ్యము గావించెనో?

సీ! ఆభోగిభోగ ప • ర్యంకమధ్యంబున

పలనొప్పు వచ్చని • పటమువాని

నే ఘటముపైనున్న • మెఱుంగుచందంబున

సురమున శ్రీదేవి • యొప్పువాని

ముసరు తేటులు దివ్య • ముఖచతుష్కముగ

తనయుఁడాడెడి బొడ్డు • దమ్మివాని

కదలిన బహుళద • క్రమవిశేషంబుల

రవిమునూపెడినూపు • రములవాని

గీ. జలజగర్భరుద్ర • సనకసనందన

సద్విజామరవి • శన్యమాన

చతురుడై నవాని ♦ సౌందర్యఖ'యైన
వానినొక్క పురుష ♦ వర్మ్యుఁగాంచె.

ఈపురుషుఁడు నన్నుగన్న తండ్రి వాచిన్న కృష్ణుఁడుగాని యితరుఁడు
గాడు (అనిసాష్టాంగ నమస్కారముగావించి లేచి చేతులు కోడించి)
దేవాదిదేవా! నా రాయణా!

దండకము

శ్రీ మానినీమాస చోర శుభాకరా! వీరా! జగద్దేతుహేతి
ప్రకారా! సమస్తబుద్ధులకంటె మహాబోలకల్లోల మాటాకూలా
భీలపథోనిధి గూలగా బాలకేళీ గతి దేలి నారాయణాఖ్యం బటు
ఖ్యాతితోభిల్లు నీనాభికంజంబులో,లోపుంజంబులంబున్న విన్నాణి
మన్నయాబమ్మ గుత్పన్నడయ్యంగదా? పావకాకాశవాతావ నీ
వార్య హంకార మాయామహామానసాదుల్ హృషీ కామలలో
కముల్ లోకబీజంబుల నిత్యస దోహదై నీమహాదేహమండల్
సింహుల్ వసింపు శి చుక జడస్వ బు లేకాత్మయై యున్నయై
స్పదంబెల్లనొ కెల్లకెల్ల విచారింప వారె తవారెంతవారె న మా
యాదులా మాయతోఁగూడి క్రీడించు లోకాననంధాత యాధాని
నిర్ణేతయే, నీకళా రాశికిం గొండలంభోదగర్భాను లభ్యా
త్మలందు న శీషాధిభూతంబులందు ననేకాధి దైవంబులందు
నదాసాక్షివై యుండెదంచు, దవంతర్గతజ్యోతి వీశుండవంచు,ద్ర
యాపద్ధతిం గొండటిద్రాది దేవాభి ధానంబుల్ నిక్కుడొక్కం
డవంచు. మఱిగొండ తూయాధ కర్మంబులందుంచి సంసారముం
ద్రెంచిస్వవ్యస్తలై మించి వీజ్ఞాన కతుడనంచు మఱి శాంచ రా
త్రాను సారంబుగా దస్తయ్యవ్వంబుతో గొండటీ వాత్మవంచు
మఱి గొండతూ వాసుదేవాది భేదంబుల నల్వరై చెల్వచాటెంతు
వంచు, మఱిన్నపు నారాయణాఖ్యుండ వంచు మఱిబెక్క
మార్గంబుల నిన్ను గొంతురెగ్గెను యోగుల్ వయోరాశినే;గాను
లై కూడుకీక, విశేషంబులెల్ల విశేషంబు లై డింది నీయంద

నూనఁబు లీనఁబు తానేక రాకే.దుబిబంబునుంభాంతరంబంబులం
 బింబితంబైన వేలున్నదే యెన్ననేరూ? మటాంతర్గతాకాశముల్
 దద్దుటూతంబులఁ దేకమాతేభ లోకావధి నీకనేపోకలఁబోక యే
 కాకివైయుండిదీవా! శృళానుండునమ్మోను సోముండు భానుండు
 కన్నుల్, లతానాలముల్ రోముముల్, గాలిప్రాణంబు బాహులు
 రేందు, ల్లునంబు, ల్లుచంబు, ల్లుభోవీధి నాభిప్రదేశంబు, రేలుంబ
 గళున్నిమేమంబు, లంభోదగర్భండు గుహ్యంబు సర్వంబు వీర్యంబు
 నాశంబు మూర్ధంబు, గానోమైయన్న నీమేనిదండ, నృయో జాత
 గర్భాండము ల్మూడితో దుంబరానో, హనేకళాఖా ఫలాపూరితా
 నంతజంతు ప్రకాశంబు వీలం బ్రసిద్ధోదరాశిష్ఠ జాతుసకారంబు
 గా నిండియుండు న్మహామాత నీరూపముల్ వెగ్గలంబుగ్గడి వన్లయా
 భోధిలో మినుమేన నిర్వోధి నిర్వోధిచి సాధిచి మున్వేధ కున్వేద
 రాసింబ సాధింపవే దుగ్గింపకేకటభ శ్రీమధుండక్రివై మొత్తవేయె
 తవేమందరాగంబు రాగంబుతో గూర్మి గాఢరిష్కరిచ్చివై పంది
 వై మేనిని నీడికిందోచి దోషాచరు? గొమ్మల న్నొమ్మల జమ్మ
 చుంగ్యవ్వవేత్రివ్వవేఘోరవైరి? సృసింహుండవైదండిపై నిండివై
 రోచనుంజూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండమున్నండబా
 టుండవై రాజకోటివ్వ చాటింపవే రాజవై రాజలింగబాన్ధులై దుర్మ
 దాది నిద్దారింపవే నొంపవే కూరులవ్వారు దేవాది మామంబుల
 శుద్ధబుద్ధుండవై వైదాదిదాగాంత రంగంబులన్నింత రంగంబులుం
 గాగరంగింపవే పెంపుదీపింపవే కల్కిమూర్తిబ్రవర్తింది నిన్నన్న
 నేనెవ్వడక, నన్న మాయావిసన్న విషణ్ణు బ్రహ్మబ్రహ్మం
 డవై ఖన్నతంబాపి మన్నింపవే వన్నగాధీశతల్పా కృపాకల్ప వందా
 రుకల్పానమస్తే నమస్తే నమస్తేనమః

మ. కలలంబోలెడి పుత్రమిత్రవనితా • గారాదిసంయోగముల్

జలవాంఛారతి నెండమావులకు • నా • నల్పేయుండంబు కా

దలతున్న స్వములందు మూఢుఁడ వృథా ♦ తత్త్వజ్ఞుఁడన్నాకు నీ
విలసత్పాదయుగము నూపికరూణ ♦ స్వక్షిప్తపులకీప్తపతే

(అని మరలనమస్కరించి చూచి) ఓహో భగవానుఁడు తత్త్వజ్ఞుఁ
డయ్యె నింక నేగద (అని ఎదిరుండి స్పష్టించి చెంతకువచ్చును.)

కృ—(నివ్వును) అక్రూరా! కాశిందీనివాచాము సమీపంబునను
న్న నితయాంబునందితమేమి? అందునీకేమైన జోద్యములు
గానంబడియెనా వేరు?

అకూ!—(దోసిలియైగ్గి వినయముతో) దేవా?

క. నీనానలేనిచోద్యము

లేలోకములందుజెన్న ♦ రీశ్వరా సీతక

నేలన్నింగిననున్నవే

నీలోజోద్యంబులెల్ల ♦ నెగజెయహత్మా.

నీమహిమ మంచిశ్యముగదా? ఇంకఁ ద్వరగా ఋరమున కరుగుదము
(అనిరథమునాదోలునుఅటేక్షనమాన మధురాపట్టణముగనంబడును
స్వామీ! మధురానగరమున కరుదెంచితిటు. ఈదాసుని గృహమున
కు విచ్చేసి వివ్రము జేయుఁడు.

కృ—కంసునివధించిపిమ్ముట నీభవనంబునకు వచ్చెదను. ముందు
నీజేగి కంసునకు మాగాక నెఱింగింపుము. (అక్రూరుఁడు
నిష్క్రమించి బరిక్రమించి చూచి) అన్నయ్యా! యెవ్వఁడో
యికిరెడకుఁడు వచ్చుచున్నవాఁడు. వానిసలవ వస్త్రములం
గైకొనిండు. (బిడ్డకుఁడు ప్రవేశింప వానింగని) ఓరీ రజకా
మేము మీరాజుగారి బంధువులము. విశేషించి యిప్పు డతి
థులము గూడనై యున్నవారము. తదాజ్ఞచేతనే మీగ్రా
మమునకు వచ్చితిమి. కావున నీయెద్దనున్న సుందరమాలగు
పరిశుద్ధ వస్త్రములను మాకిమ్ము. మామండలోమంచివస్త్ర
ములు లేవు. కావున నడుగుచున్నవారము, మీరాజుగారు
మాకు మేమాయయగును.

రజఃకుండు—(కోపముతో) ఏమీ? నాలాసాలామడుకున్నదే! ఓగను
కొన్నావు? బద్దరిం నుమీ?

కృ—నోరు మూసికొని ముందముట్టు. (అని పీడికొనబోవుచు)

రజ—(గుంజుకొని) నాల్సాల్లే, పోహో! యిప్పు కాదియంశ నీకుఁబ
ట్టింది. పాలు యెన్న పెరుగు మీఁగడ తేగదని దున్నలాగ
ఉల్పి కిందూ మీదూ యెరిగన్నాడు. నూను నాను ఎల్లి
యేంశాత్తానో దొరోరిబట్టలే యియ్యాచినీకు?

కృ—ఏమీ, యిచ్చెదవా లేదా?

రజ—నాను యియ్యచు, ఏంశేత్తానో కేగు

కృ—ఎగుల కూరక చచ్చెదవు. తన్నగానిమ్మా.

రజ—(పెద్దగావ్వి) యేదదీ యేదదీ వాల్లాటను బక్కపీకుగవు
నువ్వేనా నన్ను నంపేది? నీవప్పు నాకొడడిడుకుతుందనుకు
న్నావా యే, పిచ్చోడా పోహో!

కృ—ఛీ! ఛీ! దుష్టుడా! దురహంకారిని. నిన్ను సైనింపఁ గూడదు
(తలపై గుద్దుచు రజఃకుండు చచ్చుచు. వాని యొద్దనున్న
వస్త్రులు ధరించి) అన్నా! ఇంక వానమేగుదమురమ్మ
(నడచి) అదిగో నూలాకొడుచు వచ్చుచున్నాఁడు. వానిఁ
గూడ నత్తమునివలెఁ గన్నట్టుచున్నవాఁడు. పోయి వుష్ప
మాలికలను గొందము. (నడకుదురు)

మాల—(ఏవే) ఆయ్యా, మీరేవరు?

కృ—మేము రామకృష్ణులనువారిమా.

మాలా—(పేనువినయములతో) నాతింకలారా! మీరేనా!
మా నాయనలారా! మీరాశక్తి చద్రచకోర న్యాయము
గానెదురుచూచుచున్నవాఁడ మీదర్శనంబున గృతార్థు
డనైతిని. ఇవిగో పరిమళ ధరితములైన వుష్పమాలికలను
ధరింపుడు. (అని రామకృష్ణుల కంఠములలోఁ బుష్పమాలి
కలు వై దినమస్కరించును.)

కృ—(సంతోషముతో) మాలాకారా ! నీభక్తికి మెచ్చితి. నీకేమి
కావలయునో నరముఁ గోరుకొమ్మి.

మా—నాతండ్రీ ! యిచ్చెదవా!

కృ—తత్పక యిచ్చెదను.

మా—నిజముగా ?

కృ—నిజము, నుమ్మాటికి నిచ్చెదను

మా—నాతండ్రీ! ననుగన్నతండ్రీ ! అట్లయిన సర్వకాల సర్వావ
స్థలయందును నాకు నీనామసంకీర్తనమును గృహజేయుచు.

కృ—మందిరి. అట్లే యిచ్చితి నీక బామ్మ (మాలాకారుఁడు
కృష్ణ నామస్మరణము జేసికొనుచు నిష్క్రమింప) అన్నా!
అదిగో గొంతు కుబ్జ వచ్చుచున్నది. దాసచేత సుగంధము
స్పట్లున్నది. (కుబ్జ ప్రవేశించును) (సమీపించి.)

క. ఎవ్వరిదానవు లేపను

లెప్పురికింగొంకొనుచు ? నేగుదునీపే

లెవ్వ లేమాకిమ్మన్నియు

నివ్వటిలెను చక్కనగుచు ♦ నీరజనేత్రీ!

కుబ్జ—మాకునీరజనేత్రము లెక్కడివిలే నీవుగావున చక్కనివాఁడ
వైతివి. అందఱికిని జక్కదనము ఇక్కడినుండి వచ్చును
నేను కంసునిదాసిని, నావేళ కుబ్జ మీకు సుగంధము కావ
లసిన నిదిగో నలందెదను (అని గంధము బూయును.)

కృ—(చిరునవ్వుతో) నామాట నీకు విపరీతములుగాఁ దోచిన
విగదా ? ఇదిగోచూడుము నీవు చక్కనిదానవో కావో
(అనిదానియొడలు విరచిన నది జగన్మోహనాంగి యగును.)

కుబ్జ—(చిరునవ్వుతో) సరే ! సరేలే ! ఉన్నదాని నుండనీయక
యిట్లు చేసితివేమి ? నిన్నురక విడువను. మా యింటి
రమ్ము. (అని యుత్తరీయముఁ బట్టుకొని లాగును.)

కృ—(చిరునవ్వుతో) ఇప్పుడుగాను తర్వాతవచ్చెదనులే.

కు — నిన్ను సమ్మంగూడదు. వచ్చెదవో నానో

కృ — తప్పక వచ్చెద పొమ్మా (ఈబ్బ నిష్క్రమించు) అన్నయ్యా
మనమిట్లాలస్య మొనర్చుట బాగుగ లేదు. కంసుని సభాభ
వసంబునకే పోవుదము.

బల — వచ్చిది (యిర్వురునిష్క్రమింతురు) (యవనిక పడును.)

రంగము: — కంసుని సభాభవము ముంగిలి

(రాసుకృష్ణులును మావటివాఁడును బ్రవేశింతురు.)

మావ — ఓరోకి బాలకులారా! ఎందుబోయెదరు? ఇదిగో! కువలయా
వీడము. ఈమనగజము బారింబడి యెట్లుబ్రతుకఁగలదు?
నేనెవఁడనో యెరుఁగుదురా?

కృ — నీవెవ్వఁడవై న మాకేమి?

శా. ఓరీశంబరశాల! మాదెసకునీ • యుద్ధస్థలజేభేంద్రముం
బ్రేరేవంబనిలేదు, త్రిహృయరణన్ • బ్రేరేచిన్నిన్నుగం
భీరోగ్రాశనితుల్యముష్టిహతుల • నేదించి నేడంతకుం
జేడంబుత్తు మహత్తరద్విపముతో • సిద్ధబుయుద్ధంబుకా.

మావ — ఆ! అన్నియు జేసితివిలే (అని కృష్ణునిపైకి గజమును దో
లును కృష్ణుఁడు కువలయావీకమును, మావటివానిని జంపి
లోనికరుగును) (తెర వ్రాల్చును)

రంగము: — కంసుని సభాకూటము.

(కంసుఁడు మంతులు అనేకజనులుచాఁచారముష్టికులుప్రవేశింతురు)

కంసు — (విని యలికిపడి, అదిగో కృష్ణుఁడు మాటాడినట్లు విశంబ
దుచున్నది. ఓరీ దింభకా! యెందుబోయెవురా? నిలు
నిలుము. (అని లేచును)

1 మంత్రి — మహారాజా! కృష్ణుడులేదు.

కంసు — ఓరీ! యన్యతము లాడెదవా? నీవెవఁడవు?

1 మంత్రి — మీపాదసేవకుఁడ నగు మంత్రిని.

కంసు—ఏమి? నీవె మంత్రివా? కృష్ణుడవు గావా? అయిన నేనే
పొరబడితిని

1 మంత్రి—ఓరీ! నేవకా! ప్రభువుగారు విచారగ్రస్తులై యున్నారు.
కొంచెము వీచుము. (నేవకుడు పంఖాతో వీచును.)

కంసు—(ఉలికిపడి) ఇదిగో కృష్ణుడు హస్తముచే నన్ను మోదినాడు.
ఇది నే నెట్లూరకుండగలను. వీడు హరియైనను గిరియైనను
వధింపక మానను.

1 మంత్రి—(తనలో) దేవకీ పనుదేవుల చెటబెట్టినది మొదలొకని
యీమహారాజు స్మృత్తు వివలె జగమునంత యు హరిసుయము
గాఁ జూచుచున్నవాఁడు.

నీ॥ శ్రవణరంధ్రములనే ♦ శబ్దంబు వినఁబడు
నదిహరిగవమని ♦ యాలకించు
నక్షి మార్గమున నె ♦ య్యది నూడఁబడు నది
హరిమూర్తిగానోవు ♦ నంచుజూచుఁ
దిగుగుచోదేహంబు ♦ తృణమైనసోకిన
హరికరాఘాతమో ♦ యుచునులుకు
గంధంబు శేమైన ♦ ఘ్రాణంబుసోకిన
హరిమాలికాగంధ ♦ మనుచునదిరుఁ

గీ॥ బలుకులెవ్వయైన ♦ పలుకుచో హరిచేరు
పలుకవడియెననుచు ♦ భ్రమసిపలుకు
దలఁపులెట్టివైన ♦ దలఁచినూ తలఁపులు
హరితలంపులనుచు ♦ నలుగఁదలచు.

ఎంతవిచారించినను దీనికిఁ బ్రతిక్రియ గానకున్నవారము.

కంసు—(నేవకునిఁజూచి) ఓరీకృష్ణుడా! నీవేనా నన్న వధించునది?
(కొట్టఁబోవ)

నేవ—(పడకుచుఁ గాళ్లపైఁబడి) ప్రభూ రక్షింపుము. నేనేలినవా
నేవకుడను.

హా! కుడు—(ప్రవేశించి) మహారాజా! జయమగుగాక! రాను
 కృష్ణులట యెవ్వరో యిద్దరు గోపబాలలు ధనుస్సాల
 లోని ధనువులవిడిచి తత్పాకులను సహించి యటనుండి
 కదలివచ్చి గావోదేశంబుననున్న కువలయాపీఠగజమునువధిం
 చి యంబఘనిం బరిహార్చి లోనికి విచ్చేయుచున్నవారు.

కంఠ—సరే రానిమ్మా (నేవకుం నిష్క్రమించును.) మంత్రులూ
 రా! కరిచారకులూ! భటులూ! మల్లులూ! వింటిరా
 కృష్ణుడిచ్చటకి వచ్చుచున్నాడట.

1. మంత్ర—రానిండు. మల్లులు ధంబునకుం బురిగొల్పి మనపీఠులచే
 సహరింఁ జేయదము;

2. —అవును. ఇది చక్కగానున్నది,

3. —విన్నాణంబుల బోరనేర్తురు మహా! వీర్యప్రకాశాదినం
 వన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం! బభాక్షులై పెంపుతో
 మన్నారా బలకృష్ణులంబెనకున! నృద్ధించి మత్ప్రీతికా
 నన్నుల్లండు పురీజనుల్వొగడ నో! చాణూ! యాముష్టికా!

4. —మత్ప్రీ—మహారాజా! మాకువేలుగాఁ జెప్పవలయునా? రానిం
 డు రానిండు;

5. —మత్ప్రీ—(ప్రవేశింతురు.)

చాణూ—ఓహో! గోపడింభకులారా! వచ్చితిరా? రంధ; మీరెం
 దులకిచ్చటికి రప్పింఁబడితిరోయెఱుంగుదురా? యెఱుంగనిచోఁ
 జెప్పెద వినుడు. గోపబాలకులతోఁగూడి సూరియ్యదుదము
 లలో సంచరించుచు యద్ధనేపుణ్యమును సంపాదించితిరని
 విని మీశక్తి సామర్థ్యంబులెఱుంగుటకై మామహారాజుగారు
 మిమ్మిప్పుడిటకు రప్పించినారు;

6. —అయిన నది మాభాగ్యమని తలంచెదము;

చాణూ—అయిన మల్లయుద్ధంబునకుం గడంగెదరా? ఇదిగోనాపేరు
 చాణూరుడు; ఇతనిపేరు ముష్టికడు. మమ్ముల మీరో మి
 మ్ములనుమేమో గెల్వవలయును;

కృ—ఏమో! మాచేతనై నంత వఱకుఁ బెనఁగిచూచెదము
చాణూ—ఏమి యిగర్వోక్తి! ఓయీ! గోపాలకృష్ణా! యుద్ధమునిన
నేవగాఁదలంచు చున్నాఁడవు?

మ. జనసర్వంబులుమేలె? సాముగలదే • సత్రాణమేమేమి? భూ
ప్రవరుం బోసన మిన్మునంగవలెనే • పాలీ లభిష్టులులే?
పవిహో, కాక కృతాంతదండకవహో • ఫాలాక్షనేత్రాగ్నిహో
నవనీతంబుల మద్దగాదు మెనుగఁ • నాముష్టి గోపార్భకా!

కృ—(సవ్వచు) చాణూరా! నీవేమైన ననుకొనుమా;

ఉ సాములులేవు పిన్నిలము • సత్యమాగల్గనరాదు వల్లసం
గ్రామవిశారదుల్గులిశ • కర్కశదేహులు మీరు మీకడఁ
నేనుచరించుటెల్లు ధర • నీవతివేడ్కలు నేయువారముం
గాము వినోదముల్ సలుప • గాదనవచ్చునె యొక్కమాటికిఁ
నీతోడ నేనును • నీకునితో నాయగ్రిజుఁడును బోరెదము.

చాణూ—ఏమీ! నాతోడనే బోరె. వా?

శా! నాతోఁబోఁగ నెంతవాఁడవిసిరో • నాపాటియేనీవు వి
ఖ్యాతుండఁ గులము డ సద్గుణుడ స • త్కర్మవృథావుండ నీ
కేతాదృగ్విభవంబులెల్ల గలవే? యీవీటబోరాడుటల్
ప్రేతల్ నూడఁగఁ గుప్పిగంతులిడుటే • వీక్షింపుగోపార్భకా
ముష్టి—గోపాలకృష్ణా! యేమనీ తెల్పి.

శా! స్థాణు సుచ్చఁడు, బహ్మగై కొనఁడు వి • వృక్షేయసప్రకృ, జగ
త్ప్రాణు రమ్మనఁడిమగాఁడని, మహా • బాహు పౌగిడి న
క్షీణుండాజకి నెల్లినేమనడువై • చిత్రిన్వివోదించు న
చ్చాణూరుఁడొక గోవబాలువనికిఁ • శక్తుండుగాకుండునే.

కృ—వృధావాచాలత్వముతో బలిలేదు. ఎవరు శక్తులొయెవరశక్తు
లో యిప్పుడే తేటతెల్లము గాగలదు.

చాణూ—కోపముతో, ఏమీ వృధావాచాలత్వమా? నయమును

వచ్చిన బారిపోవచ్చునని తలంచుచుంటివి కాబోలు, అట్టి
యూబలు నాముందు సాగనని ముమ్మాటికి నమ్మాము.

నీ॥ చలమునననుడాసె ♦ జలరాశి తొరరాదు

నిగిడి గోత్రముదండ ♦ నిలువరాదు

కేడించికంభిని ♦ క్రిందికిబోరాదు

మనుజసింహుడనని ♦ మలయరాదు

చేరివబడవైతు ♦ చేసావంగారాదు

బెరిసినాముదట ♦ బెరుగరాదు

భూనాథహింసకుఁ ♦ బోరాదుననుమిరి

శోధింతుగానఁ ♦ తొరగరాదు

గీ॥ ప్రబలమూర్తిననుచు ♦ భాసిల్లంగారధు

ధరబ్రబుద్ధుడనని ♦ తలవరాదు

కల్కితనముపాపి ♦ గర్వించంగారాదు

తరముగాదు కృష్ణ! ♦ తలగు తలగు.

కృ—ఇట్టివారి ననేకలను జూచితిని.

చాణూ—నీవుచూచినవారలు కెట్టివొల్లలు. గోహరికృష్ణా! యుద్ధ
మనఁగ నీకేమోబోధఁడనుండఁడున్నట్లున్నది. ఇదియు 'విచిత్ర'
మనితలంపకుము. ఒకవేళనీవు శ్రీమన్నామాయానుడవేమని
భావించినచో నటులేమను;

నీ॥ మహిమతోనుండంగ ♦ మధుగాపురముగాని

పాలుసారవైకుంఠ ♦ పురముగాదు

గర్వంబుతోనుండ ♦ గంసునిసభగాని

సంసారరహితుల ♦ సభయుగాదు

ప్రకటించివినిగనా ♦ బాహువాదముగాని

నారదవీణాన్వ ♦ నంబుగాదు

చదురులాడగవుల్ల ♦ జనవిగ్రహముగాని

రమతోడిప్రణయవిగ్రహముగాదు

గీ. నెలసితిరుగంగ వేదాంతం ♦ సీధిగాదు
మొగి పోముని మనము ♦ మూలగాదు
పాగినయవగ ♦ భక్తులగుడగాదు
శౌచ నామ్రూప సీమెను ♦ దలమెదిలక

(అని కృష్ణునిపైకి జోవును కృష్ణుని వాచులును రామముష్టికులును
పల్లముద్ధము నేముదురు; రామకృష్ణులు వాల్మీకిముష్టికులనునధి
శురు. తక్కిన ముల్లులు పారిపోవుదురు)

సభి—మేలు మేలు కుమారులారా! మేలుమేలు.

కంసు—(అదరి వడియై చైన్స్వముతో) ఛీ! ఛీ! ఏమియూనందడి
ఏమి యాయల్లరి?

ఉ. వల్లవబాలురక నగరి ♦ వాకిటికి న్నడలంగద్రొబ్బుడీ
గొల్లలముట్టికొల్లనఁడు ♦ గొబ్బన నఁడుని గట్టుఁమర్వికిం
దెల్లముగాగ నేడు వను దేవునిజువుఁడు: తండ్రిగాఁడు వీఁ
దెల్లనిధంబుం బదుల ♦ కిష్టండు: కావకుఁ మగ్రనేనునిక.

కృ—ఏమీనీగర్విం; యుద్ధమున జయించిననూకు వీరరూపగావిం
ప పోవుటయేగాక నిష్కారణముగ నిరవగాఢులను బాధించి
నాష్టాపిండు నీవంటి రాజాధిమాని యింపఁగూడదు. అనిసిం
హాసనముపైకిలంఘించి కంసునిజుట్టు వట్టుకొనిక్రిందికిచ్చును?)

కంసు—ఓరీ పాలకా! విడువుము; విడువుము; లేకున్న నీఖడ్గచే
నీశిరంబు ఖండఖండములై రాలిపోవును; (అనికత్తి నెత్తును)

కృ—ఓరీ! క్రూరరాజమా! ఇంకనిన్ను యింపఁగూడదు; (అనయొ
కచేరిక గత్తి జుట్టుకొని సహరించి సభామధ్యంబునం బడనై
పోను.)

అందఱు — (పారిపోవుదురు; తేరవ్రాలును.)

స. పూర్ణము.

శ్రీ

సతీ గీత కృష్ణ లీల

అనుబంధములు.

కేతవరపు రామకృష్ణ శాస్త్రులు గారిచే రదియింపబడినవి.

1 అనుబంధము - కంఠము

హిందూస్థానీ కాఫీరాగము - ఆదితాళము.

ప॥ దేవకీ. నిన్నిక చూపక విడువగలనె పాపినీ!

చెలియలంచు దలఁతుగాని । శత్రుజనని వనుచునే!

తలవనైతి నెమ్మనమున నిన్నికచూక వదలగలనెచానా । దే

2 అనుబంధము దేవకీ

హిందూస్థానీ కాఫీరాగము - ఆదితాళము.

ప॥ హాహాహాహా ఆహా సోదరా!

అ॥ కసవెనను ననుపరమకృపను । చెలియలగానా హాహా॥

చ॥ బాలను. నేగోలను. చాలగ తెలియనిదానగా.

ఏల్లాగోధము, జెందక

ఓయిన్నా. మువ్వయిన్నా । విడున్నా నిలుచున్నా.

ధరణి నాకై నదిక్కు. నీకన్నా । హాహా॥

శిశుబంధము-వసుదేవుడు.

ఖరహర స్రియరాగము, ఏకతాళము.

ప॥ ఓకంసరాజ ఇటుకయమాలి

అ॥ ఈకలికిని వధిఁగఁబూనగ । నీకిదిన్య మమె తలపన్ ॥ఓ॥

ప॥ మానినిఁ జంపుటకు తగదిది ధరణి । పాలురధమ్మంబే.

మానుము నీదగు సోదరి జంఁకు । పాతకమిఁక దరిజేరుక ॥ఓ॥

4 అనుబంధము కంసును

శంకరాభగణ స్వరము. ఏకతాళం.

ప॥ ఛీఛీ తులనా నసుగలవా । నీతుల నువదేశించెదవా

కన్నుమిన్నఁబుఁగవా పలువా । కావరమున ననుదూరెదవా

భిడ్డదారనీ కంఠమును వేగ । ఖ డింతుననుచు నెఱుఁగవుగాఁ ఛీఛీ॥

5 అనుబంధము. ఇంద్రదాదులు

మోహనరాగము. రూపకతాళము

ప॥ శ్రీధరమదన జనకహరి । పాతకహర

నరసింహు డివ్యపాలననిపుణ ॥శ్రీ॥

అ॥ దిలిగినాశ । దివిజహావ పతికపావన

నరహరి శ్రీతజన । వరదకరివరద ॥శ్రీ॥

ప॥ పనాహృదయను నఁ దాఁతుము పరమపురుష నళిన నయన నుర

నుత । కావలేగా । దేవదేవ ! పాపహర ॥శ్రీ॥

6 అనుబంధము. వసుదేవుడు

మాయామాళవగౌళ. ఆదితాళము.

ప॥ హాఁదిరాబంధూ । ననుపరమ కృపను కనుదీనబంధూ ।హ॥

ప॥ దిక్కులేకయన్న । నుమ్మ దేవదేవ బ్రోవవే

కాంచరాదా కరుణరాదా పరమపాదా విదితవేదా ॥హ॥

కడకు మేమికారకు బడి | గాసిలితిమూడైననూ
బ్రోవవయ్యా రాగదయ్యా | భక్తులమయ్యానల్లనయ్య | ప||

7 అనుబంధము నీననీ

యమకుల కాంభోజి రాగము. రూపక తాళము

ప|| కరుణాత్మ నినునతి ప | తరమ లోకకృతా
అ|| చెసాలాబడిశోకా | తురులమైతినుయ్యయ్యో | కరు||
కరమవావన దగదధీశ | నరసి మహానాథవా
చ|| పరమాత్మనీమ దివ్య | చరణాబులనమ్మనాను | కరు||
కఠినమానసుండు కంసుడు | కన్నదిడ్డల బంపనయో
కమలసయనా కలుషహరణ | కరుణామయయ్య తండ్రి | కరు||

8 అనుబంధము కంసుడు

శంకరాభరణ స్వరములు. ఏక తాళము

ప|| చండకావసుండ నేనుచాలునింక వదరకుమా
మండితాసిచేగొని నీ | మగనిని నినుఁ నూల్చెదన్ | చెండ||
భీమరాత్మురాలా! చెల్లెంవాని నీనింక
చెల్లదిటులాడగ నీక | చేటొనగూడును వినునూ | చెండ||

9 అనుబంధము.

శంకరాభరణస్వరములు ఏక తాళము

ప|| సై నుకలారా మీరివుడే | శాత్రవమండలి నల్లన్
సాహసంబునను గొని | మనకా రాగారమ్మన బంధి వుడి
శూరులరై చరియింపుడి | వీరతనంబును వీడకుడి
సారబలాధ్యులుదై త్యులనన్ | పోరునగూర్చుకుశత్రువున్ | సై ని||

10 అనుబంధము. యశోద.

హిందుస్థాని కాఫరాగము. ఏక తాళము.

ప|| రారాశశినమ సువదన పకల గుణగుణ నిరువమ
రారా బిరిబిరి | తనయా | గోజలనుండకూచా మత | రారా||

చ॥ గజైలందియలు గల్లున మ్రూయగ కలకల నవ్వెడి
 నమ్మొగంబుతో వరగుణయుత ననుచేరుము
 యదుకుల బాలా ॥రా రా॥

11 అనుబంధము

శ్రీరాగము. ఆదితాళము

జోజో ఘనశ్యామా జోజో నన్నతనామా
 జోజోసాందర్యధామా ॥ జోజో॥

ఆనువమ గుణగణ ఆనందమయ్య ఘన
 అమిత సన్నుని మానసానంద నందనా ॥ జోజో॥

12 అనుబంధము. యశోద

బేహగ్ రాగము ఆదితాళము

ప॥ ఎంతవిచిత్రమైన నామనమునకు
 నంతతమద్భుతముగ దోచెనహా ॥ ఎంత॥

అ॥ బాలగోపాలుని లీలల గన్గొన
 చాగ నద్భుతముగ తోచెనహాహా ॥ ఎంత॥
 సాకి భళిరావూతన జరిపిపట్టి విధముగా భావి పగానాకెదక
 కలయోనిక్కమొ మొచలేని విధమైనట్టై యాశ్చర్యమై
 బాలుని కృష్ణుని పనులనుగాంచిన పరమామోదమై
 తోచెనహాహా ॥ ఎంత॥

13 అనుబంధము - రాధ

కమాచిరాగము. ఆదితాళము

ప॥ భళిరానాభాగ్య మయ్యారె ॥ భళి॥

అ॥ ముద్దులొక్కెడు వీనిమోముదమ్మితరు । మున్నేరికడనైన
 గాంచిననె దాన ॥ భళి॥

కమలదళముబోలు కందోయి విదొప్ప కాంఠలకెల్ల

హనోహరముగా । కంఠువయంత వసంతానులను నేరు
నుందరమానంద దాయకముగా ఆహా విభ్రమముగా
తోచె నామనికి భరి ।

(14. అనబంధము. యశోద, కృష్ణుడు)
బేహగ్ రాగము. చతురశ్ర—ఏకతాలము.

ప॥ ఇదియేరా తనయా మన్ను దిట్టివటనీ
యశోద । కేలరా! సుగుణాకర! వినవేలరా తరుటరా । ఇది ।
అ॥ పూనితో పంచభక్త్యులు గల్గనిదియేలా బాలా? మన్ను
కృష్ణు! నామాట నై నాతల్లివినచే
నేమన్న తిన్నదిలేదే ఇదివాడె
సరిసరి నేనా సరహరిపేరున సమయము తేసెనగానీ
వినదీని

యశో! మోసబుద్ధునుంటివి ఇది దోషముకాదె బాలా
మాటలా వినదేలా మేలకులా గోపాలా
బూటకములు చాలా బల్కెదేలా గోపాలాకా
ఇది యేలా బాలా॥ మన్ను॥

16. అనబంధము (—యశోద, కృష్ణుడు)
బేహగ్ రాగము—ఆదితాలము.

యశో—ప॥ నిలునిలు బాలక యెదులకరిగెదు
కట్టెనఁగ నీన్ కొట్టెదను
ఇటుపదుగు లిడగనేలా । తలపోయగనిదియేలా
వలువరు నీనిటు పారగనేటికి నిలునిలునిలు గోపాలా
కృష్ణు! తల్లివినమా, దయగనుమా, దండింపకుమా నన్నింటన్
తప్పులజేయను మన్నింపవెనన్ను మాతా,
యశో! నిలునిలు!

17. అనుబంధము (నలకూబ, మణిగ్రీవులు)

మోహనరాగము — ఆదితాళము.

ప॥ జగదాధారా | నగధరా | సరినలోచన ! శ్రితమందాగా ॥ జగ॥

అ॥ కగుణా చారాచారారారా | కల్పమార్తిహర దైత్యవిహార ॥ జగ॥

చ॥ నలుమరు నీపదముల మదితలతుము

కలుషహరణగరుడగమన గిరిధర

క్షితదానవవిదారణ మునిజ వినుత

జలజ భవనుత విధిచా ॥ జగ ॥

అనుదినము ననుమనఃబునను నీమృదువ

దఃబులను వదిలక గొలుతుమి ॥ జగ ।

18. అనబ ధము (కృష్ణమృదు. గోవబాలకుఁ తో.)

బెహగ్ — ఆదితాళము.

ప॥ సంతెసమునను వఃంతెమునను యీ | చేంతెరుగల

వనమున నాడెయూ । సంతె । వింతె వింతెలకు బంతులనుగొను
చు । సంతె ।

ఆలమంతలను దోలి కనింగల చాల బచ్చిక

బయల్లకు బంపుచు । బాలకులగూడి ముదము

రారగ । హాయిగ । గ్రీడింకంగ నీననమున । సంతె ।

బాలకులూగా । వరసభులూగా ! ఆలను

వనమున దోలుకర డీ । సంతె ।

19 అనుబంధము. బ్రహ్మ ,

శుద్ధ సావేరి. ఆదితాళం

ప॥ కనుగొనదరిమే నీమహిమనాకు కమలనయన

నారాయణ దేవా । కను ।

అ॥ ప॥ కరుణామయనిన్ను మదీయజన్మ కారణుండనను
సంగతిని మరచి । కమలనాభ గర్వాంధుడనైతిని
కరుణానాది కాపాడు మహాత్మా । కను ।

చ॥ సృష్టికర్త నను నహంభావమున । సృష్టిస్థితిలయముల
జేయనిన్ను దృష్టి కెదుర నుంచుకొనియు
తెలివిని । నష్టపడితి తెలిసికొంటి నేటికి॥ కను॥

20. అశుభ ధము. కళ్యాణి—ఆనితాళము.

గోపబా—శ్రీకృష్ణా! ఏమి నీమహిమ! నేను నీవలనగదా యిట్టి
యావదం చాలగంటిమి. మిత్రులారా! మనమందఱ మొక్క
మారీ యశోదానందనుంభజంతము రండు.

ప॥ గోపికామనోహర శ్రీమతుడ జయజ
నరహరిముకుంద జయజయ ॥ గోపి ।
గోపబాలాముకుంద జయజయ ॥ గోపి॥

1. కరుణతోడ మము గాచినవాడ

కాననాన్ని మ్రొగిన యెరిమిడా । గో॥

2. పూతఁజంపిన భూరియకుండా

చిదానంద మముజేనువాడా । గో॥

21 అనుబంధము. (కాళియునిభార్యలు.)

కాఫీ చిత్రారశ్రితి—ఏకతాళము.

ప॥ పాహిమాం । పాహిమాం పరమపురుష నభిన
నయన । పాహి॥

దీనావన పరతంత్రా । దీవిజరిపు విదాంకా
త్రిజగమ్నత చార్తితా । భక్తజనా వసదీక్షా
పాలయమాం నాథ నాథ । ఘణిగాజ శయన
ముకుంద । దేహిమే శతి భిక్షాం । దేవ పర్య
వరకృపయా । పాహి॥

2. అనుబంధము. (గొల్ల వె.కన్న)
బేహగ్ — అదితాశము.

ప॥ ఏడకే యున్నదొ॥ సిగ్గుకూలినమండ
ఇంటికిరానీ సావగోదాను ఏడ॥

1. ఎంత పెప్పినాను బుద్ధి॥ లింతై నలేకండబోయె
ఎంత తిట్టినాను సిగ్గు ఏమియులేకండబోయె
ఎంతసేపు కొంపలంబడి యేకగుడిని॥ నేనింకూర
కుండగలనా॥ గానీ తిమూస జూపిస్తను కాని॥ ఏడ॥

23. అనుబంధము. బేహగ్ — ఏకతాశము
(గొల్ల వె.కన్న భార్యను జూచి)

ప॥ చీ చీ ఎండేగినావే రండా ఎగులేదా
కాపురముపై నీకు॥ చీపో చీ॥

ఎగు సిగులన్ని వదలి యిళ్ళవెంబడి తిరుగుతావు
సిగులేదేనీకు॥ చీపో॥

చ॥ కట్టిదాన్నినిన్ను దెచ్చి॥ కట్టి పెట్టినారు నాకు
నట్టేట ముందినావు పోపో॥ చీచీ॥

24. అనుబంధము. శింకరా భరిణము — అదితాశము.
(దేవేంద్రుడు)

ప॥ పాలయిమాం శ్రీ॥ పతిపావన నామా॥ పాల॥

అ॥ కారుణ్యగణాధ్యక్ష॥ రావజనోదార॥ పాల॥

అ నీరద ఘ॥ శ్యామలదేహ॥ పాలిత పరమ

వననామ, పాలితాఖిలభువనసముదయ

రరాక్షసగర్వభంజన॥ రక్షితాఖిలనురేఖాది

భార్గవీరముగా పాహి॥

66-8

18-4

మోహన—అది—అక్రూరుడు.

నేధన్యుడనైతి నింకను | నీచాక్ష
నిఖలేశ్వర దేవదేవ మహానుభావా||
వేదాంత వేద్యా శ్రీ | శ్వమాన జగదీశ విమలహృదయ
సుప్రకాశ | నేడితిని సర్వేశా నే||
లీలమానుష విగ్రహ | బాలా నీమహిమనై | బాలా నీదా
సులఁ గనవేలా గోపాలా ||నే||

కృష్ణుఁడు—కంసుడు

శంకరాభరణ సర్వములు—ప్రతాపము

కంసు—ప్రబల ఖడ్గధార నీశిరంబు ద్రుంచి వైచేదఁ | బాలకా
నామొదరు నీ | వీలీలచుబల్కునీ | ప్రాణమలను గీసివేయు
వాడ బాలకాధమా

కృష్ణ—నిన్నె భంపి లోకములకు | నీచుడమేర్చి సెదఁ | నీదుచేష్టల
కును కన్నీరు గార్చు భూసితిఁ | నిన్నెభంపి యూరడిండు
వాడ బాలకాధమా ||ప్ర||

నమాప్తము.

